

ΑΝΩΝΥΜΑ ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΠΡΟΣΟΛΩΜΙΚΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

Πλὴν τῶν ἔργων γνωστῶν Ζακυνθίων ποιητῶν καὶ πεζογράφων τῆς προσολωμικῆς¹ καὶ πρώτης σολωμικῆς περιόδου ἐν Ζακύνθῳ, ὑπάρχει καὶ ἱκανὸς ἀριθμὸς ἐκδεδομένων, μάλιστα δὲ ἀνεκδότων, στιχουργημάτων ἀγνώστων κυριώτατα ποιητῶν, ἡ μελέτη τῶν ὁποίων συμπληροῖ τὴν εἰκόνα τῆς πνευματικῆς ἀτμοσφαίρας ἐν τῇ ποιητικωτάτῃ ταύτῃ νήσῳ τοῦ Ἰονίου πελάγους.

Τὰ ἀνωνύμως παραδεδομένα στιχουργήματα κατέταξα, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, εἰς πέντε κατηγορίας: α) Ἱστορικὰ ποιήματα, β) Λυρικὰ στιχουργήματα, γ) Πολιτικὰ στιχουργήματα, δ) Σατιρικὰ στιχουργήματα καὶ ε) Μεταφράσεις.

Ἱστορικὰ ποιήματα

Ἱστορικὰ ποιήματα χαρακτηρίζονται, ὥς γνωστόν, τὰ διηγηματικὰ ἐκεῖνα στιχουργήματα, εἰς τὰ ὅποια ὁ ποιητὴς περιγράφει γεγονότα ἱστορικά, ἐθνικοῦ ἢ καὶ ἐντελῶς τοπικοῦ χαρακτήρος καὶ σημασίας². Τὸ εἶδος τοῦτο, διαδεδομένον καὶ εἰς ἄλλας ἑλληνικὰς περιοχάς, δὲν εἶναι ἄγνωστον καὶ ἐν Ζακύνθῳ.

Ὁ Ν. Βέης ἐσημείωσεν ἤδη³ τοιαῦτα στιχουργήματα ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. 17 κώδικος τῆς Φωσκολιανῆς Βιβλιοθήκης, ὅστις ἀπετεφρώθη κατὰ τὴν κατα-

1. Ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Προσολωμικοί. Ἀθῆναι 1966. Τεύχ. Α': Στ. Ξανθόπουλος - Ἀ. Σιγούρος. Τεύχ. Β': Ν. Κουτούζης.

2. Στ. Κυριακίδου, Ἑλληνικὴ Λαογραφία. Μέρους Α': Μνημεῖα τοῦ λόγου. Ἐν Ἀθῆναις 1922, σ. 73 - 74, 85 κέξ. — Γιάννη Βλαχογιάννη, Ρίμες ἱστορικές, «Νέα Ἑστία» ΚΗ' (1940), σ. 1319 - 1325. — Δ. Α. Πετροπούλου, Ἱστορικὰ δημοτικὰ τραγούδια τῆς Πελοποννήσου, «Πελοποννησιακά» Α' (1956), σ. 163.

3. Ν. Βέης, Κατάλογος τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς ἐν Ζακύνθῳ Φωσκολιανῆς Βιβλιοθήκης, «Δελτίον Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἑταιρείας» Θ' (1926), σ. 56 - 57.

στροφὴν τοῦ 1953. Τὸ πρῶτον τούτων, «ἀδήλου, διὰ τὴν ναυμαχίαν τοῦ Ναυαρίνου», ἤρχιζεν οὕτω:

- Τώρα θέλω ν' ἀρχινήσω
καὶ νὰ ἱστορήσω,
νὰ τὴν διηγηθῶ
τὴν νέαν ἱστορίαν*
5 *καὶ φοβερὴν ἀνδρείαν*
Ἑγγλέζων θαυμαστῶν.
Νὰ εἰπῶ διὰ τοὺς Ρώσους,
ποὺ ἦλθαν μὲ κόπους τόσους
ὅκ τὸν Ὁκεανόν,
10 *διὰ νὰ ἐλευθερώσουν*
καὶ νὰ ἐξεσκαβώσουν
τὸ γένος τῶν Γραικῶν

Τὸ δεύτερον στιχοῦργημα, «ὕφ' ἑτέρας χειρὸς γεγραμμένον», ἀναφέρεται — ὡς ἐκ τῆς διασωθείσης ὑπὸ τοῦ Ν. Βέη ἀρχῆς του τεκμαίρεται — εἰς τοπικὸν ἐπεισόδιον:

- Ἀρχή, ἀρχὴ θὰ κάμω, νὰ σᾶς μιλήσω,*
μίαν ἱστορίαν θὰ παραστήσω.
Τῶν Καστελάνων ὁ προσεστὼς
μὲ τὸν χωριάτη ἦτον ἐχθρὸς
5 *φαίνεται ἦτον σωστός.*
Καὶ μὲ τὰ ἔργα του νὰ τὸ χαλάσῃ
ἄνθρώπους ἔστειλε νὰ τότε πιάσῃ,
ἄνθρώπους σπῖτι του πέντε τοῦ βάνει
καὶ ὅταν τὸν πιάσουν τότες τοὺς βγάνει
4 deb. *Χαριάτη?* ||

Ὑπὸ τοῦ Λ. Χ. Ζῶη ἐδημοσιεύθη¹ — ἐκ βιβλίου δωρηθέντος εἰς αὐτὸν — ἐκτενὲς χρονολογημένον ἱστορικὸν ποίημα, τοῦ 1766, ἀναφερόμενον εἰς συμπλοκὴν τινα Ζακυνθίων.

Τὸ στιχοῦργημα ἀποτελεῖται ἐξ 130 ἱαμβικῶν 15συλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας καὶ διαιρεῖται εἰς δύο μέρη: Εἰς τὸ πρῶτον, μετὰ σύντομον εἰσαγωγὴν, ἐν ἣ προσδιορίζονται χρονολογικῶς τὰ γεγονότα (στίχ. 1 - 4), ἐκτίθενται τὰ τῆς συμπλοκῆς τῶν Νικολῆ Μπάφη καὶ Λιόση μετὰ τῆς συνοδείας ἑκατέρου τούτων, καθ' ἣν φονεύονται ὁ Λιόσης καὶ ὁ

1. Λ. Χ. Ζῶη, Ἐγνωστοὶ Ποιηταί, «Ροδὼν» (Ζακ.), ἔτ. Β', ἀρ. 11 (Σεπτέμβριος 1908), σ. 165 - 168.

πρὸς βοήθειαν αὐτοῦ προστρέξας Χανιώτης (στίχ. 5 - 90). Εἰς τὸ δεύτερον μέρος (στίχ. 91 - 128) περιγράφεται ἡ ἀντεκδίκησις τοῦ Ἀνδρέα Χανιώτη, ἀδελφοῦ τοῦ φονευθέντος, διὰ τοῦ φόνου τοῦ Μπάφη. Ἐν ἐπιλόγῳ δὲ ἀναγράφεται καταλογάδην μὲν ἡ χρονολογία τῶν γεγονότων («1766 Ἰουρίου 18, ἡμέρα Κυριακή, τῶν ἁγίων Πάντων»), ἐμμέτρως δὲ ἡ ἀπόφασις τοῦ ἀνωνύμου ποιητοῦ ὅπως κατονομάσῃ ἑαυτὸν (στίχ. 129 - 130), ἣτις ὁμως καὶ δὲν πραγματοποιεῖται τελικῶς.

Ὑπὸ λογοτεχνικὴν ἔποσιν τὸ ἐν λόγῳ στιχοῦργημα — μὲ τὸ πλῆθος μάλιστα τῶν μετρικῶν σφαλμάτων — οὐδὲν ἀπολύτως ἐνδιαφέρον παρουσιάζει. Τοῦτο ἄλλωστε καὶ ὁ ἐκδότης αὐτοῦ εἶχε διαπιστώσει τονίσας ὅτι τὸ ἔργον «στερεῖται ποιητικῆς χάριτος καὶ ἐξάρσεως»¹. Οὐχ ἦττον ὁμως ἐνδιαφέρει τοῦτο διὰ τὴν γλωσσικὴν του μορφήν, τὸν γραμματολογικὸν του χαρακτήρα, ἐτι δὲ καὶ διὰ τοὺς ἐν αὐτῷ ἀναφερομένους στίχους, ἀποδεικνύοντας ἅπας ἐτι τὴν διάδοσιν τῶν ἔργων τῆς Κρητικῆς λογοτεχνίας εἰς τὸν λαὸν τῆς Ζακύνθου.

Οὕτως ὁ στιχουργός, περιγράφων τὴν προσπάθειαν τοῦ ἥρωός του νὰ ἀποκρίνῃ τὴν στενοχωρίαν του, γράφει (στίχ. 13 - 14):

*Καὶ μ' ὄλον τοῦτο, ὡς φρόνιμος, τὴν πίκρα του τὴν κρύπτει,
ὡς παλαιὸς Ρωτόκριτος, καὶ ἀπ' ὅξω δὲν τὴν δείχτει.*

Καὶ κατωτέρω (στίχ. 102) ὁ νεκρὸς τοῦ Χανιώτη χαρακτηρίζεται

ἀσούσσανμος καὶ ἀνέγνωρος καὶ αἵματοκυλισμένος,

δι' ἐκφραστικοῦ δηλονότι τρόπου, ὅστις συχνὰ ἀπαντᾷ εἰς κρητικὰ κείμενα².

Ἅτερον στιχοῦργημα τῆς ὑπὸ ἐξέτασιν κατηγορίας ἀναφέρεται εἰς τὸν ἐπισυμβάντα ἐν Ζακύνθῳ σεισμὸν τῆς 17 Δεκεμβρίου 1820.

Περὶ τοῦ σεισμοῦ τούτου, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε καταστρεπτικώτατος, διεσώθησαν ἱκαναὶ σύγχρονοι μαρτυρίαι. Κατὰ τὸν Λ. Χ. Ζώνη³, ἀντλοῦντα τὰς πληροφορίας του ἐκ τοῦ ἀπολεσθέντος ἤδη «Χρονικοῦ» τοῦ Βαρβιάνη⁴, «ὅλη ἡ συνοικία τοῦ ἁγ. Γεωργίου Πετρούτσου μέχρι τῆς γεφύρας τοῦ

1. Λ. Χ. Ζώνη, Ἐγνωστοὶ Ποιηταί, ἐνθ' ἄν., σ. 165.

2. Πρβλ. «Ἐρωτόκριτος» Α' 1105, Ἀχέλη «Μάλτας Πολιορκία» 1119, 1364, «Παλαιὰ καὶ Νέα Διαθήκη» (ἐν «Ἡμερ. Μεγ. Ἑλλάδος» 1930), σ. 510 στ. 2, σ. 513, Μ. Σκλάβου «Ἡ συμφορὰ τῆς Κρήτης» 104, κ.ἄ.

3. Λ. Χ. Ζώνη, Οἱ ἐν Ζακύνθῳ σεισμοί, «Αἱ Μοῦσαι» Α', ἀρ. 12 (15 Φεβρουαρίου 1893), σ. 178 - 179.

4. Περὶ τούτου ἰδ. Π. Χιώτου, Διονύσιος Βαρβιάνης, «Ἀγανίπη» (Ζακ.) Α' (1866 - 1867), φ. 4 σ. 53 - 57, φ. 5 σ. 70 - 75. Ντ. Κονόμου, Χρονικά Ζακύνθου Δ. Βαρβιάνη, «Ἐπτανησιακὰ Φύλλα» Β', φ. 6 (Ὀκτώβριος 1954), σ. 152 - 164.

ἀγ. Γερασίμου κατεστράφη... 79 οἰκίαι κατεστράφησαν ἐκ θεμελίων, 807 ἐγένοντο ἄχρηστοι, 6 ἄνθρωποι ἐφονεύθησαν, 2 ἐπνίγησαν καὶ 29 ἐτραυματίσθησαν». Ἐν τῷ βιβλίῳ δὲ τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν Γερακαρίῳ εὐρηται ἡ ἐπομένη ἐνθύμησις ὑπὸ τοῦ τότε ἱερέως Φραγκίσκου Πόθου γραφεῖσα:

«1820 Δεκεμβρίου 17 ξίμερον τοῦ ἁγίου διοικισίου ἕως ὅρες τέσσερες νὰ φαῖξι ἐγὶνι ἕνας σισμὸς τόσον φοβερός ὅπου δεν ἐγίνη, ὀλίγα σπίτια ἐγκρεμίσταν μάλιστα ἡ χώρα τὴν ἔφθιρε ὅλοι· δὲν ἔφθασε ἐτούτη ἡ μάστιγα μὰ τζὶ μπέντε ορες τῆς ὑμερὸς γβάνοντας τὸν ἅγιον προτζεσιὸ ἤλθε τόσο χαλάζι οπου ἀποφασίστι το νισι πος δενινε ἀλη ορα τόσο οπου ἐπεζάρανε ἐνα κλονι καὶ ἐπεζαορισε ἐνιὰ ογκίεζ μετέπητα τὸ βοράδι ἀλι μαστιγα χωρότερι ἤλθε τόση βροχη ἀνταμὸς μὲ ἀέρα που ἐκολόσισε σπίτια ἀνταμὸς μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τζὶ ἐπῆγε σιὸ πέλαο πνιμένους καὶ ἀποφασίστι το νισι πος θεναπολεστή καὶ ορισαν ὅλοι πος μας ἐπέδεψε δια τὲς πολὲς μας ἀμαρτίες καὶ τόσον οπου ἤλθε στο νισὶ οπου ἡ προτζεσιονες δὲν ἐλιφα ὅλες ἡ ἐκλισιες χορα καὶ χορία διὰ δέκα πέντε ἡμέρες ὅπου ὅλος ὁ λαὸς ἔκανε νυκτερι τζὶ ἐκλῆσιες καὶ ἡ γις ἔτρεμε δια κοσιν ἡμερες οσαν τον φιλοκάλαμο ολες τὲς ἡμέρες ἐτούτες ἀκονόντουνα ἀποκάτου ἀπὸ τὴν γί. μίαν βουήν ὅσαν κανονιές καὶ ἐνα βοράσιμο καὶ βλέποντας ὁ κινὸς λαὸς τετιες πλυγὲς ἐμετανοουσαν ὅλι μὲ τὴν θίαν ἐξομολόγισιν καὶ ἐμακροβίμισε ὁ θεός. τὸ ἔγραφα διὰ ἐνθίμισι διὰ νὰ ἔχετε τον φοβὸν τοῦ θεοῦ διὰ νὰ σᾶς λιτρόνι ἀπὸ τετιες πλιγες φοβερές...»¹.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ σεισμοῦ ἔχομεν καὶ λογοτεχνικὴν περιγραφὴν τῆς Ἑλισ. Μουτζᾶ - Μαρτινέγκου, ἐν ἐπιστολῇ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τῆς Νικόλαον Μουτζᾶν εἰς Πατάβιον².

Εἰς τὸν αὐτὸν τέλος σεισμόν ἀναφέρεται καὶ τὸ «παρὰ τινος φυλακισμένου Βώβη» συνταχθὲν στιχοῦργημα, ὅπερ ἐδημοσιεύθη ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἑθνικὴ Ἀνθολογία» τῆς Ζακύνθου³.

Τὸ στιχοῦργημα τοῦτο ἀποτελεῖται ἐξ 121⁴ ἱαμβικῶν 15συλλάβων

1. Α. Χ. Ζώη, Οἱ ἐν Ζακύνθῳ σεισμοί, ἐνθ' ἀν., σ. 178.

2. Ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἑλισάβετ Μουτζᾶ - Μαρτινέγκου. Ἀθήναι 1965, σ. 22 - 23, 159.

3. «Ὁ σεισμός τῆς 17ης Δεκεμβρίου 1820 ἐν Ζακύνθῳ», «Ἑθνικὴ Ἀνθολογία» (Ζακ.) Α', φ. 4 (Ἰούλιος 1908), σ. 7 - 8. Πρέπει νὰ σημειώσω ἐνταῦθα ὅτι ἐν τῷ ποιήματι δὲν ἀναφέρεται ὁ στιχοῦργος αὐτοῦ. Πόθεν ἡ διεύθυνσις τοῦ περιοδικοῦ «Ἑθνικὴ Ἀνθολογία» ἦντλησε πληροφορίας περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ ποιητοῦ δὲν γνωρίζω. Τὴν αὐτὴν πληροφορίαν ἐπαναλαμβάνει ὁ Α. Χ. Ζώης ἐν τῇ β' ἐκδ. τοῦ «Λεξικοῦ» του (Α. Χ. Ζώη, Λεξικὸν Ἱστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν Ζακύνθου. Τόμος Α': Ἱστορικὸν - Βιογραφικὸν. Ἀθήναι 1963, σ. 110).

4. Ὡς ἐκ τῆς ὁμοιοκαταληξίας τεκμαίρεται, παρελείφθη — ἴσως κατὰ τὴν δημο-

στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας, εἰς τοὺς ὁποίους, μετὰ σύντομον χρονικὸν προσδιορισμὸν τοῦ γεγονότος (στίχ. 1 - 4), ὁ ποιητὴς περιγράφει λεπτομερῶς τὴν τραγικὴν νύκτα τοῦ σεισμοῦ, τὰς ἐξ αὐτοῦ προελθούσας καταστροφὰς εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον ὕλικόν (στίχ. 5 - 34), τὴν ἀκολουθήσασαν λιτανεῖαν (στίχ. 35 - 44) καὶ τὰς σκηνὰς ἀλλοφροσύνης τῶν φυλακισμένων (στίχ. 45 - 66). Ἐν συνεχείᾳ ὁ ποιητὴς ἀναφέρεται εἰς τὸν ἐπισυμβάντα νέον καταστρεπτικὸν σεισμόν, τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων, καὶ περιγράφει τὴν ἀπελπισίαν τῶν κατοίκων καὶ τὰς διαφόρους λιτανεῖας, καθ' ἃς πάντες ὑπέσχοντο μεταμέλειαν καὶ ἐξήτουν συγχώρησιν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν (στίχ. 67 - 121).

Καὶ τὸ κείμενον τοῦτο στερεῖται λογοτεχνικῆς ἀξίας, παρουσιάζει ὅμως ἱκανὸν ἱστορικὸν ἅμα δὲ καὶ λαογραφικὸν ἐνδιαφέρον, ἰδίᾳ διὰ τὴν ἀναγραφὴν ὀνομάτων διακεκριμένων προσώπων τῆς ἐποχῆς (*πρωτοπαπᾶς Γαρζῶνης, ἱερεὺς Χαλκωματᾶς*), τοπωνυμίων (*Φόρος, Πλατύφορος*) καὶ ἐκκλησιῶν (*Ἀγ. Χαράλαμπος, Σκοπιώτισσα, Φανερωμένη*), ὥς καὶ διὰ τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐπικρατοῦσης κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς ἐν Ζακύνθῳ.

Τρίτον ἱστορικὸν ποίημα, διὰ γραπτῆς παραδόσεως διασωθέν, ἀναφέρεται εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ ἀποθανόντα τῷ 1773 Ρῶσον ἀξιωματικὸν τοῦ ναυτικοῦ Στέφανον Βασίλοβιτς ¹.

Οὗτος, ἡγούμενος μικρᾶς ναυτικῆς μοίρας, ἀνεχώρησεν ἐκ Πάρου κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1773 καὶ ἀφίχθη τὴν 18ην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους εἰς Ζάκυνθον, ἔνθα καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀπέθανεν ἐξ ἀγνώστου αἰτίας. Παλαιότερον εἶχεν ὑποτεθῆ ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ προήρχετο ἐκ λοιμώδους νόσου. Ὡς ὅμως διὰ πειστικῶν ἐπιχειρημάτων ὑπεστήριξεν ὁ Λ. Χ. Ζώης, στηριχθεὶς καὶ ἐπὶ στοιχείων τοῦ ἀρχιεφυλακεῖου Ζακύνθου, πρέπει τοιοῦτον ἐνδεχόμενον νὰ ἀποκλεισθῇ.

Ὁ νεκρὸς τοῦ ἐξ εὐγενοῦς ρωσικῆς οἰκογενείας καταγομένου ἀξιωματικοῦ ἐτάφη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, οὔτινος ὁ τότε ἐφημέριος συνένταξεν ἐν τῷ κώδικι αὐτοῦ τὴν ἐπομένην ἐνθύμησιν:

σίευσιν τοῦ κειμένου — μετὰ τὸν στίχ. 101 εἰς στίχος, ἐκ τῆς κατὰ τὴν περιγραφομένην λιτανεῖαν δεήσεως τῶν Χριστιανῶν.

1. Ἰδ. Π. Χι ὥ τ ο υ, Σειρᾶς ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων, Τόμος τρίτος. Κερκῆρα 1863, σ. 471. — Ἡ[λ ι α κ ο π ο ὕ λ ο υ], Περί τοῦ Πριντζιπόπουλου τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἐφ. «Τὸ Δίκαιον» (Ζακ.), φ. 6 (21 Νοεμβρίου 1887), σ. 3. — Λ. Χ. Ζώης, Στέφανος Βασίλοβιτς, «Αἱ Μοῦσαι» Ζ', φ. 153 (15 Σεπτεμβρίου 1893), σ. 1062 - 1063. — [Ἀ ν ὠ ν ῦ μ ω ς], Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου [Διον. Πλέσσας] καὶ τὸ ἐν Ζακύνθῳ μνημεῖον τοῦ Ρώσου Βασίλοβιτς, ἐφ. «Ἐλπίς» (Ζακ.), ΚΕ', φ. 1252 (17 Ὀκτωβρίου 1899), σ. 1 - 2.

«1773 Ὀκτωβρίον 1. Ἐθαψα τοῦ τελένται κολονέλο ὅπου ἀπέθανε εἰς ἓνα καράβη μοσκοβίτικο κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ προβλεπτοῦ τῆς Ζακύνθου, τὸ ὄνομά του στέφανος Βασιλόβικεις, Κωνσταντίν. ἱερὸς ὁ Θεριανὸς Ἐφημέριος τῆς θείας μρακονλόξας τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Νικοκίρις»¹.

Ἡ εὐγενὴς καταγωγὴ, ἡ ἐπιβλητικὴ ἐμφάνισις, ὁ ἀπρόοπτος θάνατος καὶ ἡ μεγαλοπρεπὴς κηδεία τοῦ Στ. Βασιλόβιτς — τὸν ὅποιον οἱ Ζακύνθιοι, ἴσως καθ' ἑρμηνείαν τοῦ ἐπωνύμου του, ὠνόμασαν «Πριντζιπόπουλο»² — ἐνεποίησαν βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸν λαὸν τῆς νήσου, ὡς τεκμαίρεται ἐκ τοῦ σχετικοῦ ἱστορικοῦ ποιήματος, τοῦ ὁποίου γνωρίζομεν ἡδη τέσσαρας ἐκδεδομένας παραλλαγάς.

Ἡ πρώτη τούτων, ἐκ 17 ἱαμβικῶν 15συλλάβων στίχων, ὅτε μὲν ὁμοιοκαταληκτούτων, ὅτε δὲ ἀνομοιοκαταληκτῶν, ἐδημοσιεῦθη ὑπὸ τοῦ Α. Passow³, ὡς δημῶδες ἄσμα ἐκ Κρήτης. Ὁ τοπικὸς προσδιορισμὸς, ὀφειλόμενος ἴσως εἰς τὴν ἐν τῷ δευτέρῳ στίχῳ μνειάν τῆς μεγαλονήσου τοῦ Μυρτώου,

ὅπου μᾶς ἐπαράγγειλες πὼς εἶσαι γιὰ τὴν Κρήτην

δικαιολογεῖται καὶ ἐκ τῆς εὐρυτάτης διαδόσεως τοῦ ἄσματος. Ἡ δευτέρα παραλλαγή, ἐξ 28 ἱαμβικῶν 15συλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας, ἐδημοσιεῦθη ὑπὸ τοῦ Α. Χ. Ζώη⁴. Ἡ τρίτη, ἐκ 16 ἱαμβικῶν 15συλλάβων στίχων ὁμοιοκαταληκτῶν, — ἐλάχιστα παραλλάσσουσα κατὰ τοὺς ἐκδεδομένους στίχους τῆς προηγουμένης, — ἐδημοσιεῦθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγ. Βερυκίου⁵. Ἡ τετάρτη, ἐκ χειρογράφου τοῦ ΙΗ' αἰῶνος ἐκ 16 ἐπίσης ἱαμβικῶν 15συλλάβων στίχων, ὅτε ὁμοιοκαταληκτούτων, ὅτε δὲ ἀνομοιοκαταληκτῶν, ἐδημοσιεῦθη ὑπὸ τοῦ Σπ. Λάμπρου⁶. Εἰς ἀπάσας κύριον θέμα εἶναι ἡ περιγραφή τῆς κηδείας καὶ ὁ θρῆνος τοῦ νεκροῦ.

1. Α. Χ. Ζώη, Ὁ σεισμὸς τῆς 5 Ἀπριλίου 1893, «Αἱ Μοῦσαι» Α' (1893), σ. 280.

2. Α. Μαρτζώκη - [Α. Χ. Ζώη], (Ἐπιστολαί) [Περὶ τοῦ ἀποδοθέντος εἰς τὸν Στ. Βασιλόβιτς ὑπὸ τῶν Ζακυνθίων δνόματος «Πριντζιπόπουλο»], «Αἱ Μοῦσαι» ΙΗ', φ. 41 (1 Μαΐου 1910), σ. 3.

3. Α. γ. Passow, Τραγούδια Ρωμαῖκα. Popularia carmina Graeciae recentioris. Lipsiae MDCCCLX, σ. 276 [ἀρ. CCCXCII].

4. Α. Χ. Ζώη, Στέφανος Βασιλόβιτς, ἔνθ' ἄν., σ. 1063.

5. Ἀγγ. Βερυκίου, Τὸ φθάσιμον τοῦ ναυάρχου Σκρυλλῶφ. Πλάκα εἰς τὸν τάφον τοῦ Ρώσσου ἀξιωματικοῦ Στ. Βασιλόβιτς. . . , ἐφ. «Πατριώτης» (Ζακ.) Ζ', φ. 348 (30 Σεπτεμβρίου 1899), σ. 2. Αἱ διαφοραὶ πρὸς τὸ στιχοῦργημα τῆς παραλλαγῆς Ζώη εἶναι ἀσήμαντοι. Π.χ.: Ὁμπρὸς ἐπῆγε ὁ Ἱσκόπος Β: ἐμπρὸς ἐπήγαγε ὁ παπᾶς Ζ || μ' ἀλήθεια τὸν ἐψάλανε Β: εἶχαν καὶ τὸν ἐψάλανε Ζ. Εἶναι ὁμως ἡ ἐν λόγῳ παραλλαγή — ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη — βραχυτέρα τῆς παραλλαγῆς Ζώη.

6. Σπ. Λάμπρου, Ἡ κηδεία τοῦ Ρώσου Στεφ. Βασιλόβιτς ἐν Ζακύνθῳ, «Νέος Ἑλληνομνήμων» ΙΑ' (1914), σ. 492 - 493.

Πέμπτη παραλλαγή διασθεῖσα ἐν τῷ ἀρχεῖφ Λ. Χ. Ζῶη εὐρηται ἐπὶ φύλλου χάρτου (σχῆμ. 14.7 × 19.8 ἐκ.μ.) τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος¹. Ἀποτελεῖται αὕτη ἐκ 18 ἱαμβικῶν 15συλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας καὶ ἐμφανίζει ἱκανὰς ὁμοιότητας καὶ πρὸς τὴν δευτέραν ὑπὸ τοῦ Ζῶη — μάλιστα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς κηδείας καὶ τὸν θρῆνον — καὶ πρὸς τὴν τετάρτην ὑπὸ τοῦ Λάμπρου ἐκδοθεῖσαν παραλλαγὴν, κατὰ τὸ πρῶτον καὶ τὸ τελευταῖον δίστιχον.

Ἡ παραλλαγή αὕτη, κατωτέρω δημοσιευομένη, ὑπερέχει πασῶν τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν διάρθρωσιν τοῦ περιεχομένου: ἀνακοινοῦται ἐν ἀρχῇ ὁ θάνατος τοῦ Ρώσου πλοιάρχου, περιγράφεται εἴτα τὸ φέρετρον αὐτοῦ, ἐκτίθενται αἱ θρηνωδίαί, διαγράφεται ἡ πομπὴ τῆς κηδείας καὶ ἀναφέρεται ἡ τοποθεσία ταφῆς τοῦ Βασιλοβίτς².

Παρὰ τὰ παρατηρούμενα δὲ μετρικὰ τινὰ σφάλματα (ἄμετροι στίχοι, σφάλματα ὁμοιοκαταληξίας) — ὀφειλόμενα ἴσως καὶ εἰς τὸν γραφέα τοῦ χειρογράφου — ἡ παράδοσις τῆς παραλλαγῆς εἶναι ἀρκούντως ἱκανοποιητική. Ἀποδεικνύει δὲ πρὸς ταῖς ἄλλαις τὴν εὐρείαν ἑκτασιν τῆς διαδόσεως τοῦ στιχουργήματος τούτου.

Λυρικά στιχουργήματα

Τῆς λυρικῆς ποιήσεως, κατὰ τὴν προσολωμικὴν περίοδον, ὀλίγα μόνον δείγματα διεσώθησαν, ἀσφαλῶς ὅμως αὕτη ἐκαλλιεργεῖτο ἐν Ζα-

1. Ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Νέαι ἔρευναι περὶ τοὺς Ζακυνθίους ποιητὰς καὶ πεζογράφους (Ἀγνώστοι πηγαὶ καὶ ἀνέκδοτα κείμενα). Ἀθῆναι 1959, σ. 92.

2. Πρέπει νὰ σημειωθῇ ἐνταῦθα ὅτι ὁ στίχος τοῦ ἐν λόγῳ ποιήματος

Ξύπνησε πριτζιπόπουλο καὶ στόμα ζαχαρένιο,

ὅστις ἀπαντᾷ ἀκριβῶς οὕτω καὶ ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ ὑπὸ τοῦ Passow παραλλαγῇ (στίχ. 7), εὐρηται καὶ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ N. Tommaseo, *Canti popolari Toscani, Corsi, Illirici, Greci*. Vol. III. Venezia 1842, σ. 320, σμ. 4:

Ξύπνησε, πριτζιπόπουλο, καὶ ζαχαρένιο ἀχείλι

μὲ τὴν παρατήρησιν: «In una dello Zante è detto ad un morto». Ἐπίσης τὸ θέμα τῶν στίχων 6 καὶ 13 ἀπαντᾷ καὶ εἰς ἕτερα ἐπτανησιακὰ στιχουργήματα. Οὕτως ἐν δημῳδῇ ᾄσματι ἐκ Κερκύρας ἔχομεν τοὺς στίχους:

*ὄντας τὴν ἀριβάσαν κοντὰ 'ς τὴν Παναγιά
μικροὶ μεγάλοι ἐκλαῖγαν [τῆς Ἑλένης] τὰ ροῦσά της μαλλιά*

(Κέντρον Μελέτης Ἑλλήν. Λαογραφίας: 1484, σ. 9, ἐκ καταγραφῆς Μ. Τσοῦρη [Λάκωνες, Κερκύρας, 1931]). Κατὰ πληροφορικὴν δὲ πληροφориάν τοῦ φίλου καθηγητοῦ κ. Δημ. Λουκάτου, ἐν κεφαλληνιακῷ ᾄσματι ἀπαντᾷ ὁ στίχος:

'Εμπρὸς ἐπήγαν' ὁ παπᾶς κι ὀπίσω τὰ μανουάλια.

κύνθφ, ὡς τοὐλάχιστον τεκμαίρεται ἐξ ἐκδεδομένων ἤδη δηλωδεστέρων κειμένων καὶ ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Στ. Ξανθοπούλου καὶ αὐτοῦ τοῦ Ν. Κουτούζη, εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ προστεθοῦν τὰ ἐπόμενα ποιήματα:

α) Διάλογος, ἐκ 50 ἱαμβικῶν 15συλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας, μεταξὺ νέου καὶ κόρης, καθ' ὃν διατυποῦνται τὰ συναισθήματα ἀμφοτέρων. Τὸ κείμενον τοῦτο περιλαμβάνεται εἰς τὰ φύλλα 5¹ - 5^ν τοῦ ὑπ' ἀρ. 234 χειρογράφου τῆς συλλογῆς Ἀλεξίου Κολυβά¹ ἀποκειμένης ἐν τῷ Μουσείῳ Διον. Λοβέρδου² καὶ ἀνήκει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μετ' ἀλφαβητικῆς ἀκροστιχίδος ἐρωτικῶν ποιημάτων, τὰ ὁποῖα, ὡς γνωστὸν, ἦσαν ἀπὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος καθ' ὅλον τὸν ἑλληνισμὸν διαδεδομένα. Φαίνεται δ' ὅτι τὸ στιχουργικὸν τοῦτο εἶδος — εἴτε ἠθικοδιδασκτικῷ, εἴτε ἐρωτικῷ περιεχομένου — ἦτο ἀγαπητὸν ἐν Ζακύνθφ, ἂν κρίνωμεν τοὐλάχιστον ἐξ ἐκδεδομένων ἤδη κειμένων³.

Ὑπὸ μετρικὴν ἔποσιν κρινόμενον τὸ ποίημα, παρὰ τὸν παρατηρούμενον ὑπέρμετρον στίχον (41), θεραπευόμενον καὶ τοῦτον, καὶ τινὰς χασμωδίας (ἰδίᾳ στίχ. 11, 47), ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ποιητὴς αὐτοῦ ἦτο περὶ τὴν στιχουργίαν ἀρκούντως ἱκανός. Τοῦτ' αὐτὸ παρατηρητέον καὶ περὶ τῆς ὁμοιοκαταληξίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ συντάκτης τοῦ στιχουργήματος ἐπιτυγχάνει γενικῶς. Οὕτως, ἂν ἐξαιρέσωμεν σφάλματα στίχων τινῶν (8, 21), ἅτινα εὐκόλως θεραπεύονται, ὀφειλόμενα πιθανῶς εἰς τὸν ἀντιγραφέα, ὀλίγοι ἀπομένουν ἀτελεῖς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν στίχοι (3 - 4, 23 - 4, 49 - 50)⁴. Ἄς σημειωθῇ τέλος ὅτι οἱ στίχοι 49 - 50 ἀποτελοῦν πιθανῶς μεταγενεστέραν προσθήκην ἢ κατακλείδα τοῦ ὅλου ποιήματος, δηλωτικὴν ὅτι ἴσως τοῦτο προήλθεν ἐξ ἄλλης περισσότερον ἐκτεταμένης συνθέσεως.

β) Ἐρωτικὸν στιχοῦργημα, ὅπερ δημοσιεύεται κατωτέρω μὲ κριτικὰς διορθώσεις ἐπὶ τῇ βάσει δύο ἀνευρεθέντων χειρογράφων. Τὸ πρῶτον (συλλογὴ Λ. Χ. Ζώη), ὡς προκύπτει οὐ μόνον ἐκ παλαιογραφικῶν δεδομένων

1. Σ π. Λάμπρου, Κώδικες τῆς Βιβλιοθήκης Ἀλεξίου Κολυβά, «Νέος Ἑλληνισμὸς» 15¹ (1922), σ. 468 - 469.

2. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἑπτανησιακὰ στιχοῦργήματα ἐξ ἀνεκδότου κώδικος, «Ἐπετηρὶς τοῦ Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου» 5¹ (1957), σ. 59 κέξ. Τοῦ αὐτοῦ, Παλαιογραφικά. Οἱ κώδικες Ἀλεξ. Κολυβά, «Ἀθηνᾶ» 65 (1961), σ. 248.

3. Ν. Κατραμῆ, Φιλολογικὰ ἀνάλεκτα Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθφ 1880, σ. 194 - 195. (Πρόσθετε καὶ Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Παρατηρήσεις εἰς μεσαιωνικὸν κείμενον, «Ἀθηνᾶ» 59 (1955), σ. 236 κέξ.).

4. Ὅτι ὁ ποιητὴς πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀκροστιχίδος παραβαίνει τὴν ὀρθογραφίαν ὀριζόμενων λέξεων εἶναι φαινόμενον συνήθες εἰς τοιοῦτου εἶδους στιχοῦργήματα. Ἴδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου. Δημῶδεις μεταβυζαντινοὶ ἀλφάβητοι, «Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν» ΚΕ' (1956), σ. 289, 293.

ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ περιεχομένου τοῦ ποιήματος, εἶναι παλαιότερον. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο δηλοῦται ἐν τῷ κριτικῷ ὑπομνήματι διὰ τοῦ Ζ, ἀποτελεῖται δὲ ἐξ ἐνὸς φύλλου χάρτου σχήμ. 19.5×27.4 ἐκ.μ. (Ἐν φ. 1^ν εὗρηνται οἱ κατωτέρω ἐν σελ. 52 ὑποσημ. 1 ἐκδιδόμενοι στίχοι). Τὸ δευτέρον χειρόγραφον (συλλογὴ Μαρίνου Σιγούρου) ἐδηλώθη διὰ τοῦ Σ' καὶ ἀποτελεῖται ἐκ 2 φύλλων σχήμ. 18.7×26 ἐκ.μ. (Τὸ κείμενον ἐπὶ τοῦ φύλλου 1^ρ. Τὰ ὑπόλοιπα φύλλα εἶναι λευκά). Ἐν τῷ χειρογράφῳ Ζ τὸ κείμενον ἔχει γραφὴ καταλογάδην, ἐν δὲ τῷ χειρογράφῳ Σ' εἰς ἱαμβικοὺς 13 συλλάβους στίχους. Πράγματι ὅμως τὸ στιχοῦργημα ἔχει συντεθῆ εἰς τετραστίχους στροφάς (δώδεκα τὸν ἀριθμὸν) ἐξ ἱαμβικῶν 7 συλλάβων καὶ 6 συλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου: αβγβ - δεξε... .

Ἡ μορφή τοῦ κειμένου, μάλιστα μὲ τὸ διασωθὲν τμήμα ἀκροστιχίδος, ἐπιτρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοῦτο ὡς ἀπόσπασμα ἀλφαβητικοῦ ἐρωτικοῦ ποιήματος. Ἡ εὗρεσις τοῦ νεωτέρου τούτου κειμένου παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ παρακολουθήσωμεν πῶς ἐνδεχομένως ἐξ ἀρχικοῦ ἐρωτικοῦ μετ' ἀλφαβητικῆς ἀκροστιχίδος ποιήματος προήλθον μικρότερα στιχουργήματα ἢ καὶ δίστιχα, μὴ διατηροῦντα πλέον ἵχνη τῆς προελεύσεώς των (Ἰδ. κυρίως στροφ. ια' στίχ. 1: Ὁμέγα τελειῶνω — Ὀϊμένα ἐγὼ τελειῶνω) ¹.

γ) Ἐρωτικὸν στιχοῦργημα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐκφράζονται παράπονα περιφρονηθέντος νέου. Τοῦτο εὐρίσκεται καταγεγραμμένον ἐν τετραδίῳ ἐξ 8 φύλλων (σχήμ. 14.4×19.3 ἐκ.μ.), ἐνθα περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἐπόμενα κείμενα: α) φ. 1^ρ - 6^ρ. «Διάλογος Χάρωνος, νεκρῶν κ(αί) Ἑρμού» ². β) φ. 7^ν - 8^ρ τὸ δημοσιευόμενον κατωτέρω ἐρωτικὸν στιχοῦργημα· γ) φ. 8^ν ἐκκλησιαστικά τροπάρια. (Τὰ φύλλ. 6^ν - 7^ρ εἶναι λευκά). Ἐκαστον τῶν κειμένων τούτων ἔχει γραφὴ δι' ἐτέρας χειρὸς (: συλλογὴ Λ. Χ. Ζώη).

Ἄξιον ἰδιαιτέρας παρατηρήσεως εἰς τὸ στιχοῦργημα τοῦτο, ὅπερ φέρει χρονολογικὴν ἑνδείξιν («1805 Ἀπριλ. 23»), εἶναι ὅτι οἱ στίχ. 5 - 6 αὐτοῦ προέρχονται ἐκ παραλλαγῆς τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τίτλον «Ριμάδα κόρης καὶ νέου» ποιήματος ³:

λοιπὸν γιὰ γλυκοποθητὴν σ' ἔχω καὶ γιὰ νερά μου,
γιατὶ γιὰ σέν' ὁ ἔρωτας ἔσφαξε τὴν καρδιά μου ⁴.

1. Ἰδ. Φ. Κ. Μπομπουλίδου, Δημῶδη στιχουργήματα ἐκ Ζακυνθινῶν χειρογράφων, «Ἐπετηρὶς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου» 9 - 10 (1955 - 1957) 1958, σ. 35.

2. Περὶ τῆς ἐμμέτρου ταύτης μεταφράσεως ἰδ. κατωτ. σ. 60 ἐξ.

3. Τὸ κείμενον σώζεται εἰς δύο παραλλαγὰς τῶν βιβλιοθηκῶν Βιέννης καὶ Μιλάνου, ἐδημοσιεύθη δὲ κατ' ἀμφοτέρας ὑπὸ É. m. L e g r a n d, Recueil de chansons populaires grecques. Paris 1874, σ. 21 - 35 καὶ «Bibliothèque grecque vulgaire», t. II. Paris 1881, σ. 51 - 57. Κριτικὴν ἐκδόσιν τοῦ ποιήματος ἰδ. ἐν H u b. P e r n o t, Chansons populaires Grecques des XV - XVI s. Paris 1931, σ. 72 - 87.

4. É. m. L e g r a n d, Bibliothèque grecque vulgaire, ἐνθ' ἀν., σ. 53 (στίχ. 69 - 70).

Τοὺς στίχους 23 - 24 εὐρίσκω ἐπίσης εἰς τρία δίστιχα γεγραμμένα ὑπὸ βαναύσου χειρὸς ἐν τῇ ὀπισθίᾳ ὄψει ἀποσπάσματος νοταριακοῦ ἴσως σημειώματος καὶ μετὰ ἀναγραφὴν συντόμου καταλόγου εἰδῶν ρουχισμοῦ (6 *πουνκάμισα γυναικεία*, 2 *κολλαρίνες*, 2 *γιλέκα*...):

*Μὴν ἀγαπᾷς νὰ μαραθῇ τῆς νιότης μου τὸ ἄνθι
ἀπὸ τὰ τόσα πὸν περνῶ γιὰ σέ[να] μερά[λα] πάθη.*

*᾽Ω πολυαγαπημένη μου, δάκρυσε καὶ λυπήσου
[ὅ]πὸν δὲν λαβαίνω ἀνάπασι γιὰ ᾽πινομή ᾽δική σου.*

5 *Ἐκεῖ ὁπὸν ἄλλοι χαίρονται, κάθουμαι ἐγὼ κ(αί) κλαίω
καί, ὄντας οἱ ἄλλοι τραγουδοῦν, τὰ πάθη μου ἐγὼ λέω¹.*

5 ante *χερουντε* *primum* *καθοντε* *scripsit*, *deinde* *delevit* ||

Πρόκειται ἴσως περὶ τῶν στίχων οἱ ὅποιοι, διαδεδομένοι ἐν Ζακύνθῳ, ἐπηρεάσαν τὸν Σολωμὸν κατὰ τὴν νεανικὴν περίοδον τῆς δημιουργίας του². Πρβλ. τοὺς στίχ. 13 - 14 τοῦ ποιήματος «Ὁ Θάνατος τοῦ βοσκού»³:

*Δυστυχισμένη συντροφιά, πὸν τὸ χαρούμεν' ἄνθι
τῆς νιότης μας τῆς τρυφερῆς ὀγλήγορα ἐμαράνθη.*

Ἄλλὰ καὶ οἱ στίχ. 25 - 26 τοῦ ἐν λόγῳ ἐρωτικοῦ στιχουργήματος ἐπηρεάζουν τὸν Νικ. Κουτούζη, κατὰ τὴν σύνταξιν ἐρωτικοῦ «Ἄλφα-βήτου»⁴.

1. Καὶ ἐν τῇ ὀπισθίᾳ ὄψει ἀποσπασματικῶς διασωθέντος ἐρωτικοῦ ἀλφαβήτου [ιδ. ἀνωτ., σ. 51] εὐρηνται οἱ στίχοι :

*᾽Ω πολυαγαπημένη μου, δάκρυσε κ(αί) λυπήσου
πὸν δὲν λαβαίνω ἀνάπασι γιὰ ᾽πινομή ᾽δική σου.
Μέρα δὲν ἔχω ἀνάπασι, νύκτα δὲν ἔχω ἄνεσι
κι ὁπὸν τὴν ἐδοκίμασε τῇ ἀγάπῃς νὰ πιστέψῃ
πὸν στρώνω νὰ ἀνακοιμηθῶ καὶ ὕπνος δέ μοῦ πάει
θυμῶντας τὴν ἀγάπῃ μου πὸν μὲ πεζογελαίει.
Ἐκεῖ ὁπὸν ἄλλοι χαίρονται κάθουμαι ᾽γὼ καὶ κλαίω
καί, ὄντας οἱ ἄλλοι τραγουδοῦν, τὰ πάθη μου ἐγὼ λέω.*

2. Ἐμμ. Κ. Χατζηγιακουμῆ, Νεοελληνικαὶ πηγαὶ τοῦ Σολωμοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1968, σ. 152. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ αὐτόθι ἀναφερόμενον ποίημα τοῦ Σολωμοῦ ὑπὸ τίτλῳ «*Πόθος*», τοῦτο ἔχει ἀποδειχθῇ ὅτι ἀποτελεῖ μετάφρασιν τοῦ ποιήματος τοῦ Fel. Romani ὑπὸ τίτλῳ «*Desiderio*». Ἰδ. L. Coutelle, Τὸ πρωτότυπο ἐνός ποιήματος τοῦ Σολωμοῦ, «Πρακτικὰ Τρίτου Πανιονίου Συνεδρίου». Τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1969, σ. 38 κ.εξ.

3. Δ. Σολωμοῦ, Ἄπαντα. Τόμ. Α': Ποιήματα. Ἐπιμέλεια - σημειώσεις Λ. Πολίτη [Ἀθήναι] 1948, σ. 61.

4. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Προσολωμικοί. Τεύχος Β': Νικ. Κουτούζης. Ἀθήναι 1966, σ. 20.

δ) Ἀνεπίγραφον ἐρωτικὸν στιχούργημα ἀποτελούμενον ἐξ 28 στροφῶν συγκειμένων ἐκ τριῶν 5συλλάβων καὶ ἐνὸς 4συλλάβου δακτυλικῶν στίχων, ὧν ὁμοιοκαταληκτοῦν ὁ δεύτερος πρὸς τὸν τρίτον ἐν ἐκάστη στροφῇ καὶ οἱ τέταρτοι ἀνὰ ζεύγη στροφῶν (φ. 1, σχ. 13.7 × 19.3 ἐκ.μ.).

Τὸ κείμενον εἶναι λίαν ἀνορθόγραφον καὶ γεγραμμένον καταλογάδην, οἶονεῖ ὑπὸ βαναύσου χειρὸς, παρουσιάζει δὲ ἱκανὰς διαφορὰς πρὸς τὸ ἀντίστοιχον ποίημα τῆς συλλογῆς Niebuhr, ἥτις περιεγράφη ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Σ. Κουγέα¹ ὥς καὶ πρὸς τὸ ἀπόσπασμα τοῦ ποιήματος τὸ καταγεγραμμένον εἰς χειρόγραφον ἀποκείμενον ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν (χγφ. 1363, 13)².

Κατωτέρω τὸ κείμενον δημοσιεύεται ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ περιγραφέντος ἤδη χγφ. (τῆς συλλογῆς Μαρίνου Σιγούρου [Σ]), ἐν ὑπομνήματι ὅμως καταχωρίζονται καὶ αἱ διαφοραὶ αἱ παρατηρούμεναι εἰς τὰ λοιπὰ χειρόγραφα, Niebuhr (N) καὶ Ἑθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν (EB).

Πολιτικά στιχουργήματα

Ἡ πολιτικὴ ποίησις ἐκαλλιεργήθη καὶ ἤκμασεν ἐν Ζακύνθῳ κυρίως κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς καταλύσεως τῆς ἐνετικῆς κυριαρχίας ἐν Ἑπτανήσῳ μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τῶν Ἀγγλῶν περίοδον (1797 - 1815), λόγῳ τῶν συνεχῶν πολιτικῶν μεταβολῶν καὶ τῆς ἔνεκα τούτων ἐπικρατοῦσης ἀνωμαλίας.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἡ διάδοσις τῶν περὶ ἰσότητος καὶ ἐλευθερίας ἀρχῶν τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἀφ' ἑτέρου δ' οἱ πείσμονες ἀγῶνες καὶ αἱ σκληραὶ συγκρούσεις μεταξὺ τῶν κοινωνικῶν τάξεων, διεμόρφωσαν κατάλληλον τὴν ἀτμοσφαῖραν πρὸς ἀνάπτυξιν ἐπαναστατικῶν κηρυγμάτων καὶ σύνταξιν ποιήσεων πολιτικοῦ περιεχομένου.

Πλὴν δὲ τῶν γνωστῶν θουρίων, ὕμνων ἢ παραφιδῶν αὐτῶν καὶ τῶν κατὰ τῶν δημοκρατῶν ἢ ἀριστοκρατῶν στιχουργημάτων τοῦ Ἀ. Μαρτελάου³,

1. Σ. Κουγέα, Ἡ πρὸς τοὺς Ἑλληνας καὶ τὰ δημοτικὰ τραγούδια τῶν Ἑλλήνων ἀγάπη τοῦ Niebuhr, «Ἑλληνικά» IB' (1953), σ. 281. Τὸ κείμενον ἐμελέτησα ἐκ τοῦ ἀντιγράφου τοῦ γενομένου ὑπὸ Σ. Κουγέα καὶ ἀποκειμένου ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ Ἀθηνῶν: Αγ 22.

2. Ἰδ. καὶ Α. Πολίτη, Γύρω στὸ Σολωμό (Μελέτες καὶ Ἀρθρα). Αἰθήρες 1958, σ. 35 - 36.

3. Ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Νεαὶ ἔρευναι περὶ τοὺς Ζακυνθίους ποιητὰς καὶ πεζογράφους (Ἄγνωστοι πηγαὶ καὶ ἀνέκδοτα κείμενα). Ἀθήναι 1959, σ. 35 - 52 (μετὰ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας). Τοῦ αὐτοῦ, Ἀνθολογία Κειμένων Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας. Τόμ. Β'. Ποίησις (Μέρος πρῶτον). Ἀθήναι 1973, σ. 81 - 83.

τοῦ Θ. Δανελάκη¹, τοῦ Νικ. Κούρτσολα², τοῦ Νικ. Λογοθέτη - Γούλιαρη³ καὶ τοῦ Νικ. Κουτούζη⁴, διεσώθησαν καὶ ἀνώνυμα στιχουργήματα ἢ ἀποσπάσματα αὐτῶν, ἅτινα ὁμως παρέχουν ἱκανὸν διὰ τὴν ἱστορίαν τῶν νήσων ἐνδιαφέρον.

Εἶναι δὲ τὰ ἀνώνυμα καὶ ἀνέκδοτα πολιτικά ταῦτα στιχουργήματα τὰ ἐξῆς :

α) ἄτιτλον στιχούργημα, ἀναφερόμενον εἰς τὰς κατὰ τῶν Ρώσων νίκας τῶν Γάλλων καὶ εἰς τὰς ἔνεκα τούτων ἀναπτρωθείσας ἐλπίδας τῶν κατοίκων τῆς Ἑπτανήσου, ὅτι θὰ τιμωρηθοῦν οἱ προδόται (συλλογὴ Λ. Χ. Ζώη: τεμάχιον χάρτου, σχήμ. 14.1 × 9.7 ἐκ.μ.). Τὸ στιχούργημα ἀποτελεῖται ἐκ 5 τετραστιχῶν στροφῶν ἐκ τροχαϊκῶν ὀκτασυλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου : αβγβ.

β) ἄτιτλον στιχούργημα ἀναφερόμενον εἰς τὰς ἐλπίδας τῶν Ζακυνθίων δημοκρατικῶν πρὸς τιμωρίαν τῶν ἀρχόντων ἅμα τῇ ἐπανάδῳ τῶν ἀποχωρησάντων Γαλλικῶν στρατευμάτων (συλλογὴ Λ. Χ. Ζώη: φ. 1, σχήμ. 19.2 × 28.1 ἐκ.μ.). Τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ 4 τετραστιχῶν στροφῶν ἐκ τροχαϊκῶν ὀκτασυλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ δευτέρου πρὸς τὸν τέταρτον ἐν ἐκάστῃ στροφῇ⁵.

γ) ἄτιτλον στιχούργημα, «διὰ τὸ τέλος τῆς Κερκυραίας Ρεπούμπλικας»⁶ (συλλογὴ Λ. Χ. Ζώη: φύλλ. 2, σχήμ. 19.3 × 28.1 ἐκ.μ.). Ἀποτελεῖται

1. Ἰδ. Γ. Θ. Ζώρα - Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἑπτανήσιοι Προσολωμικοὶ Ποιηταί. Ἀθῆναι 1953, σ. 24 - 25. Β. Κηδς, A propos de quelques poèmes du grégorianisme néo-grec, «Ἀθηνᾶ» 62 (1958), σ. 185 - 193. — Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Νέαι Ἑρευναι περὶ τοὺς Ζακυνθίους ποιητὰς καὶ πεζογράφους..., ἐνθ' ἄν., σ. 16 σημ. 2, 95 σημ. 6. — Λ. Χ. Ζώη, Λεξικὸν Ἱστορικῶν καὶ Λαογραφικῶν Ζακύνθου. Τόμ. Α': Ἱστορικὸν - Βιογραφικόν. Ἀθῆναι 1963, σ. 300.

2. Ἰδ. Γ. Θ. Ζώρα - Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἑπτανήσιοι Προσολωμικοὶ Ποιηταί, ἐνθ' ἄν., σ. 23.

3. Ἰδ. Γ. Θ. Ζώρα - Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἑπτανήσιοι Προσολωμικοὶ Ποιηταί, ἐνθ' ἄν., σ. 22 - 23. — Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἀνθολογία Κειμένων Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας. Τόμ. Β'. Ποίσεις (Μέρος πρῶτον). Ἀθῆναι 1973, σ. 84 - 86.

4. Ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Προσολωμικοί. Τεῦχ. Β': Νικ. Κουτούζης. Ἀθῆναι 1966.

5. Ἐν τῷ στιχούργημα τοῦτο συνετάγη κατὰ τὴν ἀφίξιν τοῦ Γάλλου στρατηγοῦ Ὁρ. Σεβαστιάνη εἰς Ζακύνθον (Λ. Χ. Ζώη, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου, Ἀθῆναι 1955 [1957], σ. 212), τότε πρέπει νὰ χρονολογηθῇ εἰς τὰ 1802.

6. Τοῦτο ἀναγράφεται ἐν φ. 2' τοῦ στιχουργήματος, διὰ τῆς αὐτῆς καὶ τὸ κείμενον χειρός.

τοῦτο ἐκ 30 τετραστίχων στροφῶν συγκειμένων ἐξ 8 συλλάβων καὶ 7 συλλάβων ἐναλλασσομένων ἱαμβικῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ δευτέρου πρὸς τὸν τέταρτον ἐν ἐκάστη στροφῇ (= 60 ἱαμβικῶν ὁμοιοκαταληκτῶν 15 συλλάβων στίχων). Ἐν τέλει (φ. 1^ν) σημειοῦται ἡ χρονολογικὴ ἔνδειξις: «1803 ἰουλίου 17 ἑ.π.»¹.

Διὰ τοῦ στιχουργήματος τούτου ὁ ἀνώνυμος ποιητὴς καταφέρεται κατὰ τῆς πολιτικῆς τῆς Γενικῆς Διοικήσεως περὶ παιδείας καὶ ψέγει τὰς ἐνεργείας αὐτῆς πρὸς δήμευσιν μοναστηριακῶν κτημάτων ὑπὲρ τῆς ἰδρύσεως καὶ συντηρήσεως σχολείων², τὰς ὁποίας θεωρεῖ ὡς ἀνόμους.

δ) ἄτιτλον στιχουργήμα, «διὰ προδότας τῆς ἰδίας πατρίδος»³ (συλλογὴ Ἀ. Χ. Ζῶη: φύλλ. 2, σχημ. 19.4 × 28.1 ἐκ.μ.). Ἀποτελεῖται τοῦτο ἐκ 40 στροφῶν ἐκ τροχαϊκῶν 8 συλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου: αβγβ. Ἐν τέλει (φ. 2^ν) φέρεται ἡ χρονολογικὴ ἔνδειξις: «1810 Μαρτ. 20 ἑ.π.».

Τὸ ποίημα ἀναφέρεται εἰς τὰς γνωστὰς ἐνεργείας τῶν ἀρχόντων τῆς Ἑπτανήσου ὅπως, καταργηθείσης ὑπὸ τῶν Γάλλων τῆς ἀπὸ τοῦ 1803 αὐτονομίας τῆς Ἰονίου Πολιτείας⁴, προσκληθοῦν οἱ Ἕλληνες, ἵνα καταλάβουν τὰς νήσους, γεγονὸς ὅπερ ἔλαβε χώραν τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1809⁵. Ἐξαίρεται δ' ἐν τῷ στιχουργήματι ἡ στάσις τῶν Γάλλων ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ ἀπειλοῦνται οἱ ἀριστοκράται δι' ἀντεκδικήσεων.

1. Ὅπως δὴποτε τὰ ἐν τῷ στιχουργήματι ἀναφερόμενα περὶ τῆς «συμβίας» (στίχ. 15) τοῦ Ἀντ. Κομοῦτου (ὅστις ἐνυμφεύθη τῇ 1807 τὴν Ἑλένην Στ. Φορέστη, Ἀ. Χ. Ζῶη, Λεξικὸν Ἱστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν Ζακύνθου. Τόμ. Α', ἐνθ' ἄν., σ. 309) καὶ περὶ τῆς καθόλου δράσεως αὐτοῦ (στίχ. 21 κέξ.) ὡς «πρόχλιπος» (διαδεχθέντος τὸν κατὰ τὴν 21 Νοεμβρίου 1803 ἀποβιώσαντα Σ. Θεοτόκην, Ἀ. Χ. Ζῶη, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου, ἐνθ' ἄν., σ. 214 κέξ.) ἀναγκάζουν νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀναγραφομένη χρονολογία 1803 δὲν εἶναι ἀκριβής· κατὰ ταῦτα τὸ ἐν λόγῳ στιχουργήματι πρέπει νὰ ἔχη συνταχθῇ εἰς χρόνον μεταγενέστερον.

2. Περὶ τοῦ θέματος, ἰδ. Π. Χιώτου, Σειρὰς Ἱστορικῶν Ἀπομνημονευμάτων, Τόμος Τρίτος. Κερκύρα 1863, σ. 853 κέξ. — Ἐλ. Ἐ. Κοῦκκου, Ὁ Καποδίστριας καὶ ἡ Παιδεία (1803 - 1822). Α': Ἡ Φιλόμουσος Ἑταιρεία τῆς Βιέννης. Ἀθήναι 1958, σ. 4 - 5.

3. Ἡ ἔνδειξις, διὰ τῆς αὐτῆς καὶ τὸ κεῖμενον χειρὸς, ἐν φ. 2^ν.

4. Ἰδ. Ἀντ. Σ. Μάτεσι, Περὶ τοῦ Ἰονίου Πολιτεύματος τοῦ 1803 καὶ τοῦ θεσμοῦ τῆς Τιμητείας, «Πρακτικά τοῦ ἐν Κερκύρᾳ πρώτου Πανιονίου Συνεδρίου». Ἐν Ἀθήναις 1915, σ. 80 - 86.

5. Περὶ τοῦ θέματος ἰδ. Π. Χιώτου, Σειρὰς Ἱστορικῶν Ἀπομνημονευμάτων, Τόμος τρίτος. Κερκύρα 1863, σ. 900 κέξ. — Π. Δ. Καλογεροπούλου, Περὶ τῆς Ἑπτανήσου ἐν γένει ἀπὸ τῆς Ἑνετοκρατίας μέχρι τοῦ 1814, «Πρακτικά τοῦ ... πρώτου Πανιονίου Συνεδρίου», ἐνθ' ἄν., σ. 200 - 202. — Ἀ. Χ. Ζῶη, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου, ἐνθ' ἄν., σ. 220.

Σατιρικά στιχοურγήματα

Ἐξ ὅλων τῶν εἰδῶν τοῦ ποιητικοῦ λόγου ἡ σάτιρα ἐκαλλιεργήθη περισσότερο, ἰδίως δὲ καὶ ἐπιτυχέστερον, ἐν Ζακύνθῳ, κατὰ τὴν ὑπὸ μελέτην περίοδον. Καὶ τὸ πρᾶγμα φαίνεται φυσικόν. «Κοινωνία μικρά καὶ περιωρισμένη — γράφει ¹ ὁ Γρ. Ξενόπουλος — λαὸς εὐφυῆς, κενόσπουδος καὶ φαιδρός, περισσότερο τῶν παλαιῶν κατοίκων τοῦ Ἄστεος, τὰ πάντα ἐξετάζει, τὰ πάντα διερευνᾷ μετὰ περιεργείας, ἐκζητεῖ παντὸς φαινομένου τὴν πρώτην αἰτίαν, μαρθάνει ὅσα δυνήθῃ, συμπληροῖ διὰ τῆς ζωνῆς του φαντασίας τὰ λοιπά, καὶ μετὰ συνήθους ἀκάκου φαιδρότητος καὶ εἰλικρινείας ἐξαγγέλλει τὸ πόρισμα τῶν παρατηρήσεών του, μὲ τὸ μειδίαμα εἰς τὰ χεῖλη, χλευάζων μὲν καὶ εἰρωνευόμενος καὶ διασύρων ἐν τῷ ἐξελεγκτικῷ αὐτοῦ πνεύματι, πλὴν ὡς ἐξ ἐνστίκτου, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοῇ, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ. Αἱ δ' ἐπιπολάζουσαι προλήψεις ἀφ' ἐνός, τὰ παλαιὰ ἤθη, τὰ ἔθιμα, ἡ γλῶσσα καὶ ἀφ' ἑτέρου αἱ τὰς μικρὰς κοινωνίας λυμαινόμεναι ἀντιζηλῖαι καὶ τὰ πάθη, πρὸ πάντων τὰ πολιτικά, ἐξάπτουσιν, ὑπεκκαίουσιν τὸν ἐρευνητικὸν αὐτὸν ἔρωτα, τὸν σατιρικὸν οἶστρον, τὸ φιλόψογον πνεῦμα. Ὅλοι διὰ τοῦτο ἐν Ζακύνθῳ ἔχουσι συνηθισεῖν νὰ εὐρίσκουσι μετ' ἀπιστεῦτου ταχύτητος καὶ εὐστοχίας τὸ γελοῖον ἐν παντὶ — τὸ κυριώτερον προσὸν τοῦ σατιριστοῦ — ὅλοι ν' ἀποκαλύπτωσι τοῦ ἄλλου τὰς ἀδυναμίας, σκηνὰς ἀξιομέμπτους ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ, τοῦ ἀποκρύφου βίου· ὡς δ' ἐπλάσθησαν εὐφυεῖς καὶ εἰς ἀπομίμησιν τύπων καὶ χαρακτήρων εὐεπίφοροι, ὅλοι ἠξεύρουσι νὰ ἐκμεταλλεύωνται εἰς φαιδρότητα καὶ τέρψιν τὰς ἀποκαλύψεις τῶν καὶ τὴν ἰδιοφυΐαν».

Οὐδόλως ἄπορον λοιπὸν ὅτι αἱ σάτιραι εἶναι γενικῶς πολυπληθέστεραι πάντων τῶν ἄλλων εἰδῶν τοῦ ἐμμέτρου λόγου ἐν Ζακύνθῳ.

Κατωτέρω μελετῶνται τέσσαρα ἀνώνυμα σατιρικά στιχοურγήματα τοῦ ΙΗ' καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' αἰῶνος:

α) «Εἰς τὴν ψήφισιν νέου Πρωτοπαπᾶ» ². Σάτιρα κατὰ ὑποψηφίον τοῦ ἀξιωματοῦ τούτου ἐν Ζακύνθῳ (συλλογὴ Μαρίνου Σιγούρου: φύλλ. 1, σχήμ. 20.1 × 28.4 ἐκ.μ.). Ἀποτελεῖται δ' αὕτη ἐξ 22 ἡριθμημένων τετρα-

1. Γρ. Ξενοπούλου, Ἡ Ζακυνθινὴ ποίησις [Πρόλογος τοῦ βιβλίου:] Γιάννη Τσακασιάνου, Ἄπαντα, Τόμ. Α'. Ἀθῆναι 1926, σ. 20. (Πρβλ. καὶ Ντ. Κονόμου, Ζακυνθῖνοι σατιρογράφοι. Ἀθήνα 1962).

2. Περὶ τοῦ ἀξιωματοῦ τούτου ἰδ. Κ. Μ. Ράλλη, Περὶ τοῦ ἀξιωματοῦ τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου, «Πρακτικά Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν» ΙΑ' (1936), σ. 98 - 106. — Δ. Χ. Ζώη, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου, ἐνθ' ἄν., σ. 299 - 303. — Τοῦ αὐτοῦ, Λεξικὸν Ἱστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν Ζακύνθου. Τόμ. Α', ἐνθ' ἄν., σ. 553 - 554.

στίχων στροφῶν, συγκειμένων ἐκ τροχαϊκῶν 8συλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου: αβαβ.

Δύο τῶν στροφῶν τοῦ στιχουργήματος τούτου ἦσαν γνωσταὶ καὶ ἐκ προγενεστέρων δημοσιεύσεων¹, δι' ὧν καὶ ἀπεδίδοντο αὐταὶ εἰς τὸν Ἀντώνιον Κατήφορον², πρωτοπαπᾶν Ζακύνθου. Εἶναι δ' αὐταὶ αἱ ὑπ' ἄρ. η' καὶ θ' στροφαί, πρὸς ἃς, ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἐπομένου ὑπομνήματος, αἱ διαφοραὶ, ἰδίᾳ τοῦ ἐνάτου τετραστίχου τῆς παρούσης παραλλαγῆς, εἶναι σημαντικαί:

η'	θ'
Τρεῖς παπᾶδες ἔξω ἐβγαίνουν	Ὁ Μπαρζὸς εἶναι τζιγγούνης,
νὰ γυρεύουν τὸ ματζούκι	ὁ Τιμόθεος μονάρι,
καὶ <οἱ> ψευδάργοντες τοὺς δένουν	ὁ Μπαρ<μ>πίας εἶν' φαλσούνης.
᾽ς τῆς ἐλπίδος τὸ παλούκι.	᾽Ὡ τρεῖς εὐμορφοὶ γαῖδαροι!

η'1 ὅξω βγαίνουν X.B.Z. || η'2 καὶ γυρεύουν XB : καὶ ζητοῦσι Z || η'3 ψευδάργοντες X : ψευδάργοντες BZ || τοὺς δένουν XB : τοὺς δύνουν Z || η'4 ᾽ς τῆς ἐλπίδας XB : τῆς ἐλπίδος Z || θ'1 Ὁ Μπαρμπίας εἶν' φατσοῦνι Z || θ'2 Ὁ Κατήφορος μαμούνι Z || θ'3 Ὁ Μπαρζὸς ἔχει σαμάρι Z || θ'4 τρισόβριοι Z ||

Ἡ ἐν τῇ παραλλαγῇ Ζώη στροφή, καθ' ἣν ἀναφέρεται καὶ αὐτὸς ὁ Κατήφορος («Ὁ Κατήφορος μαμούνι») μεταξὺ τῶν σατιριζομένων, ἀποτελεῖ ἔνδειξιν ἐπιτρέπουσαν τὴν ὑπόνοιαν ὅτι δὲν εἶναι ὁ πρωτοπαπᾶς Ζακύνθου στιχουργὸς τῆς σατίρας. Ἡ ἐν λόγῳ ὁμῶς ὑπόνοια ἐνισχύεται ἤδη ἐκ τοῦ περιεχομένου ὁλοκλήρου τοῦ σφωζομένου στιχουργήματος, ἰδίᾳ δ' ἐκ τῶν ὑπ' ἄρ. δ' - ζ' στροφῶν, δι' ὧν ρητῶς ἀναφέρεται ὅτι λήγει

1. Ἡ πρώτη τούτων ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Π. Χιώτου, Μνεῖα περὶ Ἀντωνίου τοῦ Κατηφόρου, ἐν οἷς καὶ τὸ Ἐπικήδειον ὑπὸ ἱερέως Κόντου. Ἐν Ζακύνθῳ 1858, σ. 32, μετὰ τὴν ἔνδειξιν «τετράστιχον σατυροποιηθὲν ὑπὸ Κατηφόρου, περὶ τῆς Ἀρχιεπισβυτερίας» [X]. Ἀνεδημοσιεύθη δ' ὑπὸ Σπ. Δεβιᾶζη, Ὁρθόδοξοι συγγραφεῖς τῆ βάσεως ἀνεκδότων ἐγγράφων: Β' Ἀντ. Κατήφορος, «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», Γ', ἀρ. 14 (4 Ἀπριλίου 1890), σ. 109 [B]. Ἡ δευτέρα τῶν στροφῶν τούτων ἐδημοσιεύθη, ἐξ ἀντιγράφου τοῦ Α. Χ. Ζῶη, ὑπὸ Γ. Θ. Ζώρα-Φ. Κ. Μπομπουλίδου, Ἑπτανήσιοι Προσολωμικοὶ Ποιηταί, ἐνθ' ἄν., σ. 63 [Z].

2. Περί τοῦ ἀνδρὸς ἰδ. τὴν ἐν τῇ προηγουμένη σημειώσει ἀναγραφομένην βιβλιογραφίαν, εἰς ἣν ἂς προστεθοῦν καὶ τὰ ἐπόμενα δημοσιεύματα: N. Camariano, Modelele gramaticii lui Văcărescu, «Studii Italiene» III (1936), σ. 189-191. — Ἀλκη Ἀγγέλου, Πῶς ἡ νεοελληνικὴ σκέψις ἐγνώρισε τὸ «Δοκίμιον» τοῦ John Locke, «Ἀγγλο-ελληνικὴ Ἐπιθεώρηση» Ζ', ἀρ. 6 (Φθινόπωρον 1954), σ. 129 κ.ἑξ. — Στεφ. Ι. Μακρυμιχάλου, Ὁ πρῶτος Ἑλλήν ἀπολογητὴς τοῦ Ἑλευθέρου Τεκτονισμοῦ, ὁ «πρωτοπαπᾶς» Ζακύνθου Ἀντώνιος ὁ Κατήφορος (1685-1763), «Τεκτονικὸν Δελτίον» Β', ἀρ. 22 (Ἰούνιος 1955), σ. 46-53.

ή ἀρχιπρεσβυτερία τοῦ Κατηφόρου καὶ χαρακτηρίζεται ἐν ὀλίγοις ἡ δρᾶσίς του.

Κατὰ ταῦτα ἡ πληροφορία τοῦ Σπ. Δὲ Βιάζη¹, καθ' ἣν τὸ ὑπ' ἀρ. ἡ τετράστιχον ἔγραψεν ὁ Κατήφορος ἐν τῇ ἀγανακτήσει του, διότι τῷ 1720, εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ πρωτοπαπᾶ Ζακύνθου, ἀπέτυχεν, ἐλέγχεται ἀνακριβῆς, ἐκτὸς ἐὰν τὸ ἐν λόγῳ τετράστιχον — καὶ τοῦτο μόνον² — ἐγράφη παρὰ τοῦ Κατηφόρου καὶ καταστὰν παροιμιώδες περιελήφθη εἰς τὴν ἀνέκδοτον σάτιραν, τὴν ὁποῖαν ἄλλος τις βραδύτερον³ συνένταξεν, ἵνα καυτηριάσῃ καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ συνήθως διεξήγατο ἡ ἐκλογὴ πρωτοπαπᾶ ἐν Ζακύνθῳ ἐπὶ Ἑνετοκρατίας (στροφὴ ιη').

Ὡστε ἡ ἐν λόγῳ σάτιρα, πλὴν τοῦ φιλολογικοῦ, παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον καὶ διὰ τὴν ἱστορίαν καὶ μάλιστα τὴν κοινωνικὴν κατάστασιν ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὴν ὑπὸ μελέτην περίοδον.

β) Ἀνεπίγραφον στιχοῦργημα, ἀποτελούμενον ἐκ 48 ἱαμβικῶν 15συλλάβων στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας, περιλαμβανόμενον εἰς φύλλ. 3^η - 3^ν χειρογράφου ἀνθολογίας ἀνωνύμων στιχοῦργημάτων (συνταχθεῖσης μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1786 - 1840)⁴. Ἐν τούτῳ διατυπῶνται καυχησιολογίαι τοῦ στιχοῦργοῦ Μπαμπάλη, καταφερομένου ἰδίᾳ κατὰ τινος Δ. Κούρτζουλα ἐπιχειρήσαντος νὰ διακωμωδήσῃ αὐτόν.

Ἡ οἰκογένεια Μπαμπάλη ἀπαντᾷ ἐν Ζακύνθῳ ἀπὸ τοῦ 1564⁵. Μπάμπλης δὲ τις φέρεται ἀναμεμειγμένος εἰς ὀχλοκρατικὰς ἐνεργείας μετὰ τοῦ Ἀ. Μαρτινέγκου τῷ 1799⁶. Ἡ μνεῖα πάντως ἐν τῷ στιχοῦργήματι τοῦ Διον. Κούρτζουλα (ἂν πρόκειται περὶ τοῦ συμβολαιογράφου: 20 Νοεμβρίου 1788 - 13 Νοεμβρίου 1814)⁷, ὅστις φαίνεται ὅτι κατεγίνετο εἰς «*τές σατι-*

1. Σπ. Δὲ Βιάζη, Ὁρθόδοξοι συγγραφεῖς τῇ βάσει ἀνεκδότων ἐγγράφων: Β. Ἀντ. Κατήφορος..., ἐνθ' ἂν., σ. 109.

2. Π. Χιώτου, Μνεῖα περὶ Ἀντωνίου Κατηφόρου..., ἐνθ' ἂν., σ. 32.

3. Τὸ περιεχόμενον τῆς στροφῆς δ' καὶ ἡ μνεῖα τῶν κληρικῶν τῆς στροφῆς θ' δικαιολογεῖ, νομίζω, τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐκλεγέντος, μετὰ τὸν Κατήφορον, Πρωτοπαπᾶ Ζακύνθου ἐν τῷ ἐφθαρμένῳ σημείῳ τοῦ χφφ. τῆς σατίρας (: στρ. κα', στ. 3 (Τζαγκαρόπουλος) καὶ ἐπιτρέπει οὕτω τὴν ἀκριβεστέραν χρονολόγησιν τοῦ στιχοῦργήματος εἰς τὸ ἔτος 1734.

4. Περί τῆς χειρογράφου ταύτης ἀνθολογίας ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἑπτανησιακὰ Σημεῖα, «Δωδώνη» (Ἑπιστημονικὴ Ἑπετηρὶς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Ἰωαννίνων) Α' (1972), σ. 132 - 136.

5. Α. Χ. Ζώη, Λεξικὸν Ἱστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν Ζακύνθου. Τόμ. Α'. ἐνθ' ἂν., σ. 445.

6. Α. Χ. Ζώη, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου, ἐνθ' ἂν., σ. 205.

7. Α. Χ. Ζώη, Λεξικὸν Ἱστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν Ζακύνθου. Τόμ. Α'. ἐνθ' ἂν., σ. 327.

ρικῆς *ρίμης*) (στίχ. 14) ἐπιτρέπει ἀκριβέστερον χρονικὸν προσδιορισμὸν τοῦ κειμένου.

γ) «*Σατιρικόν*» ἄσμα. Ἀποτελεῖται τοῦτο ἐκ 16 τετραστίχων στροφῶν συγκειμένων ἐκ τριῶν 7συλλάβων καὶ ἐνὸς 6συλλάβου ἱαμβικῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου: αββγ, δεεζ (συλλογὴ Λ. Χ. Ζώη: φύλλ. 1, σχήμ. 20.2 × 30.4 ἐκ.μ.).

Διὰ τοῦ ποιήματος τοῦτου, διακρινομένου ἐπὶ ἐλευθεροστομία — ἴσως κατ' ἀπομίμησιν τοῦ ὕφους τοῦ σατιριζομένου — ὁ ἀνώνυμος ποιητὴς σαφῶς καταφέρεται κατὰ τοῦ Νικ. Κουτούζη, μὴ ρητῶς μνημονευομένου, ἀλλ' ἐμφανιζομένου ὡς «τραγουδιστοῦ» ἀποκαλύπτοντος διὰ τῶν ἁσμάτων του τὰ οἰκογενειακὰ μυστικά. Συνοδεύει δὲ τοῦτον ἡ ἀπαραίτητος «γάτα» του, ἥτις ἄλλωστε «ἔλαβε καὶ τὴν εὐτυχίαν νὰ παρακαθήσῃ εἰς τὰς ἀγιογραφίας του μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων»¹.

δ) Ἀνεπίγραφος σάτιρα κατὰ τοῦ Γεωργίου Γαρζώνη² (συλλογὴ Μαρῖνου Σιγούρου: φύλλ. 2, σχήμ. 15.6 × 21.4 ἐκ.μ.). Αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ 12 τετραστίχων στροφῶν ἐξ 8συλλάβων καὶ 7συλλάβων ἐναλλασσομένων ἱαμβικῶν στίχων, μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ δευτέρου πρὸς τὸν τέταρτον ἐν ἐκάστη στροφῇ (= 24 ἱαμβικοὶ 15σύλλαβοι ὁμοιοκατάληκτοι στίχοι).

Τὸ στιχοῦργημα εἶναι ἀχρονολόγητον. Ἡ ἐν αὐτῷ ὁμῶς μνεῖα τῆς ἐξορίας τοῦ Νικ. Καντούνη³ ἐν τῇ νήσῳ Δίας, παρὰ τὴν Κεφαλληνίαν, καὶ ὁ ὑπαινιγμὸς ὅτι, παρὰ τὰς ἐπιληψίμους ἐνεργείας του, ὁ Γαρζώνης ἐξέλεγχῃ ἐπίσκοπος⁴, προσδιορίζουν χρονολογικῶς τὸ ποίημα ἐντὸς τοῦ

1. Ζ. Παπαντωνίου, Ἡ ἐκκλησιαστικὴ τέχνη τῆς Ζακύνθου, «Πρακτικὰ τοῦ... πρώτου Πανιωνίου Συνεδρίου». Ἐν Ἀθήναις 1915, σ. 234.

2. Ἰδ. Λ. Χ. Ζώη, Λεξικὸν Ἱστορικὸν καὶ Λαογραφικὸν Ζακύνθου. Τόμ. Α', ἐνθ' ἀν., σ. 117. Ὑπὸ τοῦ Ζώη ἀναφέρεται ὅτι ἐναντίον τοῦ Γαρζώνη «ὡς ἀγγλόφρονος ἔγραψε σάτιραν δηκτικὴν καὶ βωμολόχον ὁ Κουτούζης». Σαφεῖς κατὰ τοῦ Γαρζώνη ὑπαινιγμοὶ εὗρηται εἰς τὰς ὑπ' ἀρ. XXXVII καὶ XXXVIII σατίρας τοῦ Κουτούζη, πιθανῶς δὲ εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται καὶ ἡ ὑπ' ἀρ. XXXIX (Ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Προσολωμικαί. Τεύχ. Β': Νικ. Κουτούζης, ἐνθ' ἀν., σ. 83 - 85). Σάτιρα ἐπίσης «*Εἰς τὸν θάνατον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Γαρζώνη*» συνέταξεν ὁ Δημ. Πελεκάσης, τῷ 1827 (Ἰδ. Ν.τ. Κονόμου, Ἀνεκδότα ποιήματα τοῦ Δημ. Πελεκάσης, «Ἑπτανησιακὰ Φύλλα» Γ', ἀρ. 5 (Δεκέμβριος 1957), σ. 107 κέξ., ἐνθα καὶ μνεῖα βιβλιογραφίας).

3. Ἰδ. Λ. Χ. Ζώη, Κληρικοὶ ἐν ἐξορίᾳ, «Αἶ Μοῦσαν» (Ζακ.) ΚΔ', ἀρ. 551 (1 Μαρτίου 1916), σ. 3 - 4. — Περὶ τοῦ Καντούνη ἰδ. Ἀ. Γ. Προκοπίου, Νεοελληνικὴ Τέχνη. Βιβλίον πρῶτον. Ἑφτανησιώτικος νατουραλισμός. Ἀθήνα 1936, σ. 127 - 135. — Γλ. Πρωτοπαπᾶ-Μπουμπουλίδου, Τὸ θέατρον ἐν Ζακύνθῳ ἀπὸ τοῦ ΙΖ' μέχρι τοῦ ΙΘ' αἰῶνος (ἐπὶ τῇ βάσει ἀνεκδῶτων κειμένων). Ἀθήναι 1958, σ. 50.

4. Πρβλ. Π. Χιώτου, Ἱστορικὰ Ἀπομνημονεύματα Ἑπτανήσου. Τόμ. Γ'. Ἐν Ζακύνθῳ 1888, σ. 175 - 177. Ὁ πρωτοπαπᾶς Ζακύνθου Γ. Γαρζώνης ὀνομάσθη, δι' ἀπο-

1824, ἡ εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ ἐπομένου ἔτους, ὁπότε καὶ θὰ ἐπραγματοποίησεν ὁ Γαρζώνης τὴν ἀνὰ τὰς κόμας τῆς Ζακύνθου περιοδεΐαν του· αὐτὴν δ' ἀσφαλῶς ὑπονοοῦν καὶ οἱ τελευταῖοι στίχοι τῆς σατίρας.

Μεταφράσεις

Ἐν τῶν στοιχείων, ἅτινα χαρακτηρίζουν τὴν παιδεΐαν ἐν Ἑπτανήσῳ, κατὰ τὴν ὑπὸ μελέτην περίοδον, ἀποτελεῖ ἀναμφιβόλως ἡ ἀναστροφή πρὸς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ ἡ γενικωτέρα καλλιέργεια τῆς κλασσικῆς φιλολογίας, εἰς τὴν ὅποιαν ὀφείλεται καὶ ἡ πλουσία μεταφραστικὴ ἐργασία τῶν Ἑπτανησίων λογοτεχνῶν¹. Εἰς ταύτην πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ ἀνέκδοτος ἔμμετρος μετάφρασις τοῦ Λουκιανείου Νεκρικοῦ διαλόγου «*Χάρωνος καὶ Ἑρμοῦ καὶ Νεκρῶν διαφόρων*».

Τὸ στιχοῦργημα τοῦτο καταλαμβάνει τὰ φύλλα 1^Γ - 6^Γ χειρογράφου, ἀνωτέρω περιγραφέντος². Ἡ ἐν λόγῳ μετάφρασις, ἀποτελουμένη ἐκ 242 ἱαμβικῶν 15συλλάβων ὁμοιοκαταληκτῶν στίχων³ εἶναι ἀχρονολόγητος. Ὁ χρόνος ὅμως καθ' ὃν αὕτη ἐφιλοτεχνήθη, ἡ κατεγρᾶφη ἐν τῷ χειρογράφῳ, προσδιορίζεται — κατὰ τὸ «*terminus ante quem*» — ἐκ τῆς ἐν τῷ ἀμέσῳ ἐπομένῳ κειμένῳ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου ἀναφερομένης χρονολογίας «*1805 Ἀπριλ. 23*».

Τὸ στιχοῦργημα τοῦτο γλωσσικῶς μὲν μικρὸν μόνον ἐνδιαφέρον παρουσιάζει, καθ' ὅσον ἔχει γραφῇ εἰς γλῶσσαν ἀνάμεικτον. Ἡ συγκριτικὴ ὅμως μελέτη αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀρχαῖον κείμενον⁴ ἐπιτρέπει τὴν διαπίστωσιν ὅτι ὁ ἀνώνυμος μεταφραστὴς ἀποδίδει εἰς τὴν νεοελληνικὴν μετὰ χαρακτηριστικῆς ἱκανότητος τὸν Διάλογον τοῦ Λουκιανοῦ, συνηθέστατα μὲν ἀναπτύσσων, σπανιώτερον δὲ συμπτύσσων, ἢ παραλείπων, φράσεις τοῦ ἀρχαίου κειμένου.

φάσεως τοῦ Ἰονίου Συντάγματος, μητροπολίτης Ζακύνθου (23 Μαρτίου 1824). Ἰδ. Α. Χ. Ζώη, Ἱστορία τῆς Ζακύνθου, ἐνθ' ἀν., σ. 296, 303 (ἐνθα καὶ μνεῖα παλαιότερας βιβλιογραφίας). Ἡ ἐνθρόνισις αὐτοῦ περιγράφεται καὶ ἐν ἐπιστολῇ ἀπὸ 29 Μαρτίου 1824 τῆς Ἑλ. Μουτζᾶ - Μαρτινέγκου πρὸς τὴν ἐν Κεφαλληνία ἐξαδέλφην τῆς Ἀγγ. Κοργιαλενίου (Ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἑλίσ. Μουτζᾶ - Μαρτινέγκου. Ἀθῆναι 1968, σ. 152 - 153).

1. Ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Αἱ ὑπὸ τῶν Ἑπτανησίων Νεοελληνικαὶ μεταφράσεις κλασσικῶν συγγραφέων. Ἀθῆναι 1964.

2. Ἰδ. ἀνωτ. σ. 51.

3. Εἰς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν γενικῶς ἐπιτυγχάνει ὁ ἀνώνυμος στιχοῦργός. Οὕτως, ἂν ἐξαιρέσωμεν σφάλματά τινα εὐκόλως θεραπευόμενα, ὀφειλόμενα δ' ἴσως εἰς τὸν γραφέα τοῦ χγφ., ὀλίγοι παραμένουν ἀτελεῖς τὴν ὁμοιοκαταληξίαν στίχοι (: 31 - 32, 43 - 44, 51 - 52, 77 - 78, 103 - 104, 107 - 108, 137 - 138, 145 - 146, 211 - 212, 227 - 228).

4. Αἱ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὴν ἔκδοσιν Iul. Sommerbrodt, Lucianus. Berolini 1886.

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἀνήκει τὸ χωρίον:

ΕΡΜ.: *Εὖ λέγεις καὶ οὕτω ποιήσωμεν.* (Νεκρ. Διάλ., X, 2).

ΕΡΜ.: *Καλὰ λέγεις, ὦ κρᾶτιστε, Χάρων ἀνδρειωμένε·
ἔτι προέπει νὰ κάμωμεν, δρεπανοαρματωμένε* (στίχ. 25 - 26).

Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἀνήκει τὸ χωρίον:

ΕΡΜ.: *Καὶ ὁ ρήτωρ δὲ σὺν ἀπόθου τῶν ρημάτων τὴν τοσαύτην ἀπεραν-
τολογίαν καὶ ἀντιθέσεις καὶ παρισώσεις καὶ περιόδους καὶ βαρβαρι-
σμοὺς καὶ τὰ ἄλλα βάρη τῶν λόγων* (Νεκρ. Διάλ., X, 10).

ΕΡΜ.: *Καὶ σὺ, ὦ ρήτωρ, λέγω σου, τὴν περισσολογίαν
ἄφες καὶ τοὺς βαρβαρισμοὺς καὶ τὴν μορολογίαν
καί, ὅσα ἔχεις ἄχρηστα, ταχέως ἐκβαλέ τα.* (στίχ. 176 - 178).

Ἄς σημειωθῇ δ' ὅτι ἡ ἐν τῇ μεταφράσει ἀνάπτυξις τῶν χωρίων τοῦ Διαλόγου, ὀφειλομένη καὶ εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ μέτρου, δικαιολογεῖται ἐνίοτε καὶ ἐκ τῆς τάσεως τοῦ ἀνωνύμου στιχοῦργοῦ ὅπως καταστήσῃ ἐναρ- γέστερον τὸ κείμενον:

ΕΡΜ.: *Τί οὖν, ὦ Λάμπιχε, τοσαῦτα ἔχων πάρει;* (Νεκρ. Διάλ., X, 4) ¹.

ΕΡΜ.: *Λοιπὸν τί σέ ἀνάγκασε καὶ ἐπαρησιάζῃς
ὄχι ὡς ἓνας τῶν νεκρῶν, ἀμμή ὥσάν δυνάστης;* (στίχ. 51 - 52).

MEN.: *Οὔκ, ὦ Ἐρμῆ, ἀλλὰ προῖνά μοι ἀνάδος· γελοιότερον
γὰρ τοῦτο.* (Νεκρ. Διάλ. X, 9).

MEN.: *Ὅχι, ἐγὼ μοῦ φαίνεται ὁ πέλεκυς δὲν σώνει·
πλέον ἀξιογέλαστον εἶναι ἓνα προῖον.* (στίχ. 155 - 156).

* * *

Τὰ ἀνώνυμα ταῦτα στιχοῦργήματα, καλύπτοντα τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ β' ἡμίσεος τοῦ ΙΗ' μέχρι καὶ τοῦ α' τετάρτου τοῦ ΙΘ' αἰῶνος, ἐπιτρέπουν νὰ παρακολουθῶμεν τὴν πνευματικὴν δημιουργίαν ἐν Ζακύνθῳ εἰς τὰς ποικίλας αὐτῆς ἐκδηλώσεις καὶ διαφωτίζουν ὑπὸ τινα ἔποψιν τὴν ἱστορίαν καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν τῆς νήσου, κατὰ τὴν ἐν λόγῳ περίοδον.

1. Ὁ λόγος ἐνταῦθα περὶ τοῦ τυράννου τῶν Γελῶν, Λαμπίχου.

ΚΕΙΜΕΝΑ

I

- Μεγάλο πράγμα ἐστάθηκε ἔς τὰς δεκαοκτῶ Ἰουνίου
τὴν Κυριακὴν ἀπόγευμα, βασίλευμα ἡλίου.
Ὅχ τὴν ἀρχὴ θὰ σᾶς τὸ πῶ τὸ πράγμα πῶς ἐστάθη,
ὥς γιὰ ν' ἀφουγκρασθῆτε ἐμέ, νὰ λείψετε ἀπὸ πάθη.
- 5 Ἐμέρες πολλὰς πρωτότερα ὁ Διόσης ἐκτυπήθη
μὲ ἓνα Μπάφη Νικολῆ κ' εἰς τὸ ὕστερο ἀγαπήθη.
Ἐ τέτοια ἀγάπη ἦτανε ἡ ἀφορμὴ οἱ Βλασταῖοι
καὶ ματαγαπηθήκανε ὁ Διόσης κ' οἱ Μπαφαῖοι.
Καὶ ὁ Ἀναστάσης ἔλειπε εἰς τῶν Κορφῶν τὰ μέρη·
- 10 τὸ ἐγίνηκε, τὸ ἐστάθηκε ἐκεῖνος δὲν τὸ ξεύρει.
Ὀλίγες ἡμέρες ἔπειτα ἦλθε κ' ἐκεῖος ἐκεῖθε
κ' ἔμαθε τὸ τί ἐστάθηκε, πίκραν μεγάλην εἶχε.
Καὶ μ' ὅλον τοῦτο, ὥς φρόνιμος, τὴν πίκρα τον τὴν κορύπτει,
ὥς παλαιὸς Ρωτόκοιτος, κὶ ἀπ' ὅζω δὲν τὴν δείχνει.
- 15 Μ' ἀνάθεμα τὸ Διάολο, μὲ τὰ κακὰ τὰ κάνει,
ποὺ χέρα, ὁ νοῦς καὶ τὸ χαρτί, πέτρα καὶ τὸ μελάνι
δὲν δύνουνται νὰ γράφουν τα, γιὰ τοῦτο ὅποιος θελήσῃ
νὰ λάβῃ ἢ θάνατο γλήγορα ἢ, ἅς κάτση κὶ ἅς γροικήσῃ.
Γάμο ἔκαμε ὁ Πετρόπουλος, τὴν ἀρεσκεία θὰ δέσῃ
- 20 ἐκεῖνο τὸ ἀπόγευμα κ' ἐπῆγε νὰ καλέσῃ
τὸν Μπάφη, ποὺ τὸν ἑξάδελφος, καὶ ὁ Μπάφης τὸν Ἀντρία
καλεῖ καὶ Στάθη τὸ Λαδὰ κ' ἐσμίξαν τρία θερία.
Κ' ἐκίνησαν κ' ἐπηράνανε κ' οἱ τρεῖς ἔς τὸ πανηγύρι
κ' ἓνα μεγάλο καὶ πολὺ κακὸ τούζε σπείρει.
- 25 Κ' ἔστεκαν κ' ἐτοιμάζανε τὴ βρύσι καὶ τὰ κάδρα
ἄλλο ἔλειψε πολλότατοι νὰ βάλουνε τὰ μαῦρα.
Κ' ἐκίνησαν κ' ἐπηράνανε εἰς τὴν Ἀγίαν Τριάδα
κ' ἐκεῖ ἐξαφνιστήκανε καὶ βλέπον τὴν ὁρμάδα
τὸν φραγμαστῆδων κ' ἦτανε εἰς μπάγκο καθισμένοι
- 30 ὁ Διόσης κ' οἱ ἐπίλοιποι, ὥς εἶν' σπηθισμένοι.
Ἐκεῖ ὁ Τομμάζος ἦτανε ὁ γυνὸς τοῦ Ντανελάκη,
πολὺ κακὸ τούδε ἔκαμε, τὶς πότισε φαρμάκι,
ὁποῦ τὸν Διόση ἐσήκωσε, τὸν πάει μέσ' ἔς τὴν Ὀττάβα,

- πὸν νὰ περάσουν ἤθελαν Μπάφης, Λαλᾶς καὶ Βάρδας.
 35 Κι ὁ Μπάφης βλέπει τὸν ἐχθρόν, τὸν πιάνει ὁχ τὸ στομάχι,
 λέγει του «Ἄσε τᾶρματα» κ' ἔγινε πολλὴ μάχη.
 Καὶ ὁ Τομμάζος ἔβγαλε πιστόλα νὰ βαρέσῃ
 τὸ(ν) Μπάφῃ κ' ἐκεῖος μιά κλωτσιὰ τοῦ δίνει μέσ' ᾗς τῇ μέσῃ.
 Εἰς τὸ στομάχι ἐπῆρέ τον, τὸν πέταξε μακριά
 40 κ' ἐκεῖνος ἀσηκώθηκε κ' ἔφυγε ὁχ τὰ θερία,
 γιατί πρῶτα ἐλόγιαζε πὼς εἶν' καρaboκύρης
 ὁ Μπάφης καὶ ὁχ τὸ ἐπίλοιπο πὼς εἶν' ᾗς τὸ πανηγύρι,
 γιατί ἐντοῦνοι τᾶρματα βαστοῦνε εἰς πιτζαρία,
 δέρονουν καρaboκύρηδες, κάνουνε στραβαρία.
 45 Τὸν Λιόση πιάνουνε κ' οἱ δύο, ὁ Μπάφης καὶ ὁ Ἀντοῖας
 κ' ἐκεῖνος ἀντρευνότουνα νὰ φύγῃ ὁχ τὰ θερία.
 Μὰ ὁ κόπος του ἦτανε ἐνῆκαιρος, γιατί ᾗς αὐτοὺς ὡς ντέση
 ἄνθρωπος, εἶναι δύσκολον νὰ πῇ νὰ τοὺς παλαίση,
 γιατί αὐτοὶ εἶναι ἄφοβοι, πὸν φόβον δὲν γνωρίζουν
 50 καὶ μ' ἓνα βλέμμα δένονται ν' ἀναποδογυρίζουν
 τὴν Ζάκωνθον καὶ τοὺς ἐχθροὺς, ἂν εἶν' καὶ χίλιους ἔχουν,
 καὶ μὴν τὸ πῆτε ψεύματα, γιατί ὅλοι τοὺς κατέχουν.
 Τὸν Λιόση ἐπολεμούσανε τᾶρματα νὰν τοῦ πάρουν
 καὶ λογισμὸν δὲν εἶχανε ποτὲ νὰν τὸν σπαράρουν.
 55 Μ' αὐτὸς παλληκαρίστικα βαστιώντας ἐν[α] σονγάκι
 τοῦ Μπάφῃ δίνει ᾗς τὸν λαιμόν, τὸν ᾗς τζίμπησε λιγάκι.
 Τότες ἐστιτσαρήστηκαν καὶ τότε ρίχνουν κάτω.
 Μπάφης πιστολιὰ τοῦ ᾗς δώκε ᾗς τὴν μπάντα ὁχ τὰ νεφρά του.
 Βάρδας γυρίζει ἐκεῖθενε μὲ βλέμμα ἀγριεμένον
 60 ὀπίσω του, ἐξαφανίστηκε, βλέπει τὸν ἀνδρειωμένον
 Χαριώτῃ ἐκεῖον τὸν ἄξιον, τοῦ Φόρον τὸ καμάρι,
 βαστᾷ πιστόλα κ' ἤθελε τὸν Μπάφῃ νὰ σπαράρῃ
 Καὶ ὁ Βάρδας τρέχει σὰν αἰετὸς τὸν πιάνει σὰν λιοντάρι.
 μὰ πάλε τὸν ᾗς λυπήθηκε, δὲν θέ' νὰν τὸν σπαράρῃ
 65 Μὲ τὴν πιστόλα τᾶδωκε ἀπάνω ᾗς τὴν κεφαλὴ του,
 γιατί δὲν ἤθελε ποτὲ νὰ πάρῃ τὴν ζωὴ του.
 Καὶ ὁ Χαριώτης βλέποντας δὲ θέ' νὰν τὰ πομάνη
 καὶ δίνει του μιά πιστολιά, μὰ κείνη δὲν τοῦ πιάνει.
 Καὶ ὁ Βάρδας τοῦτο βλέποντας μιά πιστολιὰ βαρεῖ του
 70 καὶ αὐτὸς σὰ ᾗς λάφι ἐγύρισε, δὲν βλέπτεται ἡ ζωὴ του.
 Καὶ ὁ Μπάφης, ὄντας τᾶκονσε, ἄλλο δὲν θὰ τοῦ ποῦσι,

- ἔς τὴν ἄλλην μὲν πάντα ἔτρεξε, μὴν τόχῃ καὶ βλαπτοῦσι
[οἱ] φίλοι του, ποὺ δὲν ἤξευρε τὸ ποῖαν μερίαν νὰ εἶναι,
τὸν Λιώση ἀφίνει λογιάζοντας πὼς ζωντανὸς δὲν εἶναι.
- 75 Κ' ἐχύθηκε μὲ μάνιτα καὶ αὐτὸς ἔς τὴν ἄλλην μὲν πάντα,
βλέπει κουτουπωμένονε Χανιώτῃ καὶ τὸ Βάρδα.
Ἄχ, δίνει ἐκεῖ μιὰ πιστολιά τοῦ μαύρου τοῦ Χανιώτῃ,
πῶκαμε καὶ τοῦ ἐχάθηκε ἡ ἀκριβὴ τοῦ νιότη.
Μὰ ἂς ἀφήσωμεν αὐτοὺς ποὺ ἐφνγαν ἐκεῖθε,
- 80 καὶ ὅπου κανένας ἀπ' αὐτοὺς βλάβιμο οὐδὲν δὲν εἶχε,
καὶ ἂς ποῦμε καὶ διὰ τὸν Λαδᾶ, ποὺ ἔς πανηγύρι στέκει
καὶ ὅπου φυλάγει τοὺς ἐχθροὺς γιὰ νὰ μὴν πᾶν παρέκει,
ποὺ ἐστέκοτον κ' ἐφύλαε ἑκεῖ ποὺ οἱ ἐχθροὶ τοὺς ἦσαν
καὶ ὅπου ἀπὸ φόβο τοὺς πολλοὶ ἐμπήκαν κ' ἐκλειστήκαν.
- 85 Κ[αί] ἔστεκαν καὶ στοχάζονται, λέγουν γιὰ νὰ ἔβγουν ὅξω
καὶ δὲν τὸ ξεύρουν πὼς ὁ Λαδᾶς τοὺς φυλάει ἀπ' ὅξω.
«Ἐβγάτε, ἐβγάτε», λέγει τοὺς, «ἂ σᾶς βαστᾷ ἡ καρδιά»
καί, ὥς τᾶκουνσαν ἀγκώνιασαν, δὲν βγάνουν τσιμοντιά.
Καὶ ὁ Λαδᾶς, ὥς ἔμαθε πὼς οἱ φίλοι του ἐφύγαν,
- 90 τρέχει καὶ αὐτὸς κ' εὐρίσκει τοὺς ἑκεῖ ποὺ αὐτεῖνοι ἐπήγαν.
Μ' ἂς ποῦμε καὶ γιὰ τὸ θεριό, Ἄντριά τὸν Χανιώτῃ.
Μὴν ξεύροντας πὼς ἔχθηκε τοῦ ἀδελφοῦ του ἡ νιότη
ἔς τὸν Στανωμένον ἦτανε μὲ αὐτὸν τὸν Ντανελάκη,
μπάρμπας ἑκείνου, ποὺ ἡ ἀφορμὴ ἦτον κ' ἐγὶν' ἡ μάχη.
- 95 Κ' ἐρχότουνα χαιράμενος καὶ ὥς ἤκουσε τὰ σπάρρα
εὐθὺς ἀναταράχθηκε, τὸν ἔπιασε τρομάρα.
Μέσ' ἔς τοῦ Μακροῦ ἀπάντηξε τὸν ἀδελφὸ τοῦ Μπάφη,
ἑκείν τὸν μικρόν, καὶ λέγει του· «εὐτοῦθενε τί ἐστάθη;»
Καὶ αὐτὸς τοῦ ἀπεκρίθηκε· «τίποτε δὲν ἐστάθη»
- 100 μὰ ἐκεῖνος δὲν τοῦ ἐπίστεψε, μόνε ἔτρεξε νὰ μάθῃ.
Ἔτρεξε κ' εὐῶκε ἔς τὴ γῆς τὸν ἀδελφὸν ριμμένον
ἀσοῦσσομον καὶ ἀνέγνωρον κ' αἵματοκυλισμένον.
Ἀναγνρεύει τὸν φονιά καὶ λέγει· «ποῦθ' ἐπήγες;»
«Ἐκεῖ» τοῦ ἀποκρίθησαν καὶ τοῦ ἔπαν πὼς ἐφύγε.
- 105 Καὶ σκοτισμένος ἔγινε, δὲν ξέρει τί νὰ κάμῃ
καὶ λιγωμάρα τοῦ ἔδωκε κ' ἔτρεμε σὰν καλάμι.
Μὰ πάλε ὁ πόνος τοῦ ἀδελφοῦ πολλὴν ἀνδρείααν τοῦ δίνει
κ' ἐκεῖος δὲν θέλει ἀγδίκητος ποτέ του ν' ἀπομείνῃ.
Ἄχ, τρέχει, ἠῶρηκε Μπάφη, τὸ μικρὸ ἀπάνω ἔς τοῦ Κουμουτότου

77 κ' ἐκεῖ || 81 στοῖ || 84 πολὺ || 87 ἂς || 92 ἐχάθηκε || 97 Μέσ' τοῦ || 99 ἐκεῖον ||

- 110 καὶ πιστολιὰ τοῦ ἔδωκε τοῦ ᾗηρε τὴν ζωὴν του.
 Καὶ τρέχει ὀπίσω σὰν τυφλὸς καὶ ξεπεριορισμένος,
 τοῦ ᾗφαίνονται ᾗς κύματα ἦτανε βοθισμένος.
 Τρέχουνε φίλοι κ' ἐδικοί, ᾗς τὸ σπῖτι τόνε πᾗνε.
 Ρωτᾗει γιὰ τὸν ἀδελφόν, τοῦ λένε πὼς ἐδᾗ ναι.
- 115 ᾗΑφῖνω τον μὲ τὸν καημὸν νᾗ ᾗπὼ τὸ πὼς ἐπῆγαν
 ἐκεῖνοι πὸν κλεισμένοι ἦταν[ε], πὸν, ὡς ἔμαθαν, κ' ἐφύγαν.
 Οἱ ὀχθροὶ τὴν πόρτα ἀνοῖξαν καὶ βγαίνουν ἀρματωμένοι,
 μᾗ πάλι ἀπὸ τὸ φόβο τους ἦτανε τρομασμένοι.
 ᾗΕτρέξαν φοβερίζοντας μὲ τᾗρματα ᾗς τὰ χέρια,
- 120 ἄλλοι ἀρκουμποῦζα, ἄλλοι σπαθιὰ καὶ ἄλλοι μὲ τὰ μαχαῖρια.
 Τοῦτὸ ᾗκαμαν νᾗ δείξουνε πὼς εἶναι παλληγκᾗρια,
 μᾗ τὸ πρωτότερο κλεισμο ἐφανέρωσε καθᾗρια
 πὼς δὲν ᾗφελοῦνε τίποτα διὰ παλληγκᾗρια
 ὅξω διὰ νᾗ ντονιᾗρουνε κι αὐτὸ δίχως καρδᾗια.
- 125 ᾗΗθελα κι ἄλλα νᾗ σᾗς πᾗ, μᾗ τώρα θᾗν τᾗφήσω
 μῆ καὶ μὲ τὴν ᾗβραχυλογιᾗ ᾗ τύχη καὶ ἐνοχλῖσω.
 Τούτῃ ὀλ' ᾗ μάχη ἐστάθηκε, πὸν ἀκούσετε ἀπὸ ᾗμένα
 καὶ ᾗν εἶν' καὶ δὲν πᾗνε καλὰ σιᾗζετε τὰ σφαλμένα.
- 1766 ᾗΙουνῖον 18, ᾗμέρα Κυριακῇ τὸν ᾗγιων Πάντων.
- Ἀδὲν θέλω ἐγὼ νᾗ κρυφεντᾗ, ποῖος εἶμαι νᾗ σωπᾗσω,
 130 διὰ νᾗ μῆν ταρᾗζᾗσαστε καὶ νᾗ σᾗς ᾗσυχᾗσω.
- Δουλὸς ἐλάχιστος τῆς σῆς ἐντιμότητος
 Ν. Ν.

II

- ᾗΣ τοῦ Βενετζάνου τὰ νερά, ᾗς τῆς Ζάκυθ(ος) τὰ μέρη
 πέθαν[ε] τὸ πριντζιπόπουλο, ὅπου δὲν εἶχε ταῖρι.
 ᾗΗ κάσσα, πὸν τὸν εἶχανε, ᾗητουνε βελουδένια
 καὶ τὸ σπαθᾗκι του χρυσό, τὰ ροῦχᾗ του ἀσπρ(ισμένα).
- 5 ᾗΌταν ἐπῆγε ὁ παπᾗς [~ ~] νᾗ τόνε βγάλη,
 μικροὶ - μεγάλοι ᾗκλάψανε ᾗς ἐκεῖνο τὸ καρᾗβι.
 — ᾗἘπνησε, πριντζιπόπουλο, καὶ γράψε μας μῖα γραφῇ,
 νᾗ στείλουμε τῆς κόνταινας νᾗ πικραθῇ.
 — ᾗἘπνησε, πριντζιπόπουλο, καὶ γράψε μας δυὸ λόγια,
- 10 νᾗ στείλουμε τῆς μάννας σου, νᾗ πῇ τὰ μοιρολόγια.
 — ᾗἘπνησε, πριντζιπόπουλο, καὶ στόμα ζαχαρένιο,
 νᾗ ἰδῆς ὅπου σοῦ φτειᾗνουνε τὸ μνῆμα μαρμαρένιο.

- Ἐμπρὸς ἐπήγαν ὁ πατῆρ κι ὀπίσω Μοσχοβίτες
 κι ὁμορφα τὸν ἐφέλνανε (πα)πάδες Μοραῖτες
 15 Ἐπῆγαν καὶ τὸν ἐθαψαν κ' ἔκαμαν πολὺν θοῆρον·
 ὅς τὸν Ἀμμο τὸν ἐβάλανε ὅς τὸν Ἄγιο Κωνσταντῖνο.
 Ἐκεῖ ποὺ τὸν ἐθάψαν(ε) ὅς ἔνα ὠραῖο μνημα
 θὰ λέγῃ ἢ θάλασσα «Θεὸς σ' χωρὲς», ὅταν χτυπάῃ τὸ κύμα.

III

- Μέγας σεισμός ἐγίνηκε τὸν μῆνα Δεκεμβρίου,
 τὴν νύκτα, ποὺ ἐξημέρωνε τοῦ ἁγίου Διονυσίου.
 Ἡμέρα ἦταν Παρασκευή, κόσμος ὅς τὴν ἐκκλησία,
 γυναῖκες, ἄνδρες ἐκλαιγαν καὶ τὰ μικρὰ παιδιά.
 5 Ἀνθρώποι ἐσκοποθήκανε, βάγεις μὲ τὰ παιδιά
 καὶ ὅλος ὁ κόσμος ὀφώναζε· «Βόηθα μας, Παναγία».
 Ὁ Ρεσιδέντες ἔδραμε τὰ σπίτια καὶ τηράζει
 καὶ προσταγὲς τοὺς ἔδιδε καὶ βαριαναστενάζει.
 Ρεγέντες καὶ Προτοπαπᾶς πάσαντα τοὺς μὴνάει
 10 τὸν Ἄγιον νὰ κάμουν προτζεσσὶὸν καὶ τοὺς παρακινάει.
 Καὶ παρευθὺς τὸ στράτευμα, σολιάδους καὶ ὀφφιτζιάλους,
 ὅς τὸν Ἄγιον τοὺς ἔστειλε ὅλους, μικροὺς, μεγάλους.
 Ὁ κόσμος ἐσπανάχθηκε τὸν Ἄγιον καὶ βγάνουν
 καὶ ἴλιγο ποὺ τὸν ἔπῃγανε πολλὰ κακὰ τοὺς φθάνουν,
 15 σεισμοί, βροχὴ καὶ χάλαζα, βροντὲς καὶ ἓνα σκότον,
 ἢ θάλασσα ἐτρόμαξε καρδιές τῶν ἀνθρώπων.
 Τὸν Ἄγιον ἐπῆγανε εἰς μίαν ἐκκλησία,
 Φανερωμένη κοράζεται αὐτὴ ἢ Παναγία.
 Πολὺς λαὸς ἐπῆγανε καὶ τὸν παρακαλοῦνε
 20 νὰ παύσουνε οἱ συμφορὲς καὶ νὰ διορθωθοῦνε.
 Κ' ἐβράδυνασε κ' ἐνύκτωσε κοντὰ ὅς τὴν κανονία
 μία βροχὴ ἐγίνηκε μεγάλη καὶ ἀνδρεία.
 Τοῖχοι πολλοὶ ἐπέσανε καὶ μερικὰ σπιτάκια
 καὶ ἀνθρώπους συνεπῆγανε καὶ ἄμετρα δεινράκια.
 25 Βασίλῃ τὸν ἐλέγανε ἐκεῖνο τὸν πνιμένον,
 ὅς τὴν φυλακὴν τὸν ἔπῃγανε τὸν κακομοιριασμένον.
 Καὶ μία γυναῖκα καὶ αὐτὴ εὐρέθηκε πνιμένη,

- 'ς τὸ μαγαζὶ τοῦ Μόξερα ἦτανε 'ξαπλωμένη.
 'Σ τὴν φυλακὴ τὴν 'φέρανε ἐκείνη τὴν βραδεῖα,
 30 'ς ἐ μιὰ σκάλα τὴν 'δέσανε μὲ δυνατὰ σχοινία,
 διὰ τὰ τὴν γνωρίζουνε ἂν εἶναι ἀποθαμένη
 καὶ οἱ γιατροὶ ἐγράφανε· «πνιμένη, σκοτωμένη».
 Πατᾶδες τοὺς ἐπύρανε, τοὺς πᾶν 'ς τὴν ἐκκλησία
 καὶ ὅλος ὁ κόσμος ἔτρεχε καὶ τὰ μικρὰ παιδιά.
 35 Σαββάτο τὸ ἀπόγευμα ἔκαμαν λιτανεῖα
 μέσα εἰς τὸν Πλατύφορο μ' ὅλην τὴν παρορησία.
 Γαρζώνης ὁ πρωτοπαπᾶς ἦτον γονατισμένος
 τὴν Παναγία παρακαλεῖ ὁ ὑπερευλογημένος.
 Καὶ ὁ παπᾶ - Χαλκωματᾶς ἐδίδασκε καὶ λέγει
 40 φωνάζοντας τοὺς χριστιανοὺς καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ.
 Οἱ διδασκὲς του ἔλεγαν· «ἀδελφία, ἐνθυμηθοῦμε
 ὅτι — ἀλλοίμονον 'ς ἐμᾶς — ὅλοι θε' νὰ χαθοῦμε».
 Αὐτοῦνος ἔκαμε πολλοὺς κ' ἐπαραινθηῖσαν,
 γυναικας, ἄνδρες καὶ παιδιά κ' ἐξωμολογηθῖκαν.
 45 Παρακαλῶ ν' ἀκούσετε κ' ἐκεῖνο, πὺν ἐστάθη
 τὴν ὥραν π' ἔκαμε ὁ σεισμός 'ς τῆς φυλακῆς τὰ βάθη.
 'Εφώναξα ὅσοι εὐρέθησαν κλεισμένοι μὲ καδίνες
 «ἀνοίξατε, νὰ φύγουμε θανάτον τὲς ὁδύνες».
 'Ο μέγας φυλακάτορας ἔτρεξε ν' ἄββιζᾷ,
 50 τὴν πολιτζία παρενθὺς νὰ στείλῃ νὰ τὴν πάρῃ.
 Καὶ ὁ δεῦτερος ὁ φύλακας τοὺς ἔλεγε· «παῖδια,
 δίκιο μεγάλο ἔχετε, μὰ λείπουν τὰ κλειδιά».
 Μ' αὐτοὶ δὲν εἶχαν 'πομονὴ καὶ ἄρχισαν νὰ κτυποῦσι,
 τὲς φυλακὲς νὰ σπάσουνε κ' ἔξω νὰ πεταχθοῦσι.
 55 Καὶ παρενθὺς μὲ τὰ σπαθιά ἐτρέξαν οἱ βαρδιᾶνοι,
 Διόνος καὶ Δημὸς ἦτανε καὶ μὲ τὸν μπαρμπα - Γιάννη.
 Κ' ἐστέκανε 'ς τὲς φυλακὲς μὲ τὰ σπαθιά 'ς τὸ χέρι
 καὶ ὁ μπαρμπα - Γιάννης 'φώναζε τσ' 'Ιγγλέζους πὺς θὰ φέρῃ.
 'Σὲ τοῦτα τὰ πολλὰ κακὰ ἐφθασε καὶ ὁ Κονστόδε·
 60 «ἀδελφία μου, σωπάσετε κ' ἐβγάνω σας ἀπ' ὧδε».
 Αὐτοὶ δὲν εἶχαν 'πομονὴ καὶ θέλουνε νὰ σπάσουν
 μιὰ πιστολιά τοὺς ἔδωσε, νὰ φοβηθοῦν, νὰ παύσουν.
 Αὐτοὶ ὡς ἄγρια θεριὰ κτυποῦσανε ἀπαύστω,
 τὴν Κυριακὴ τὸ ἀπόγευμα τοὺς ἔστειλαν 'ς τὸ Κάστρο.
 65 'Επέσανε καμπαριᾷ, τοῦ Φόρου τοῦ Ρολόγι.

- Τί θοῆρος ὁπὸν ᾔγνηκε καὶ μέγα μοιρολόγι!
 Καὶ τὴν ἡμέρα τοῦ Χριστοῦ, ὁ κόσμος ποὺ δειπνάει,
 μέγας σεισμός ἐγίνηκε, πολλὰ ὥρα μᾶς κοννάει.
 Φόβος πολὺς καὶ ταραχὴ καὶ τῆς καρδιάς λαχτάρα.
- 70 Ὡθέ μου, ποὺ μᾶς ἔστειλες εἰς τὴν σὴν (—) κατάρρα.
 Ὀληνυκτὶς δὲ ἔπαισαν ὁ κόσμος νὰ φωνάξῃ,
 τὸ «Κύριε, ἐλέησον» ἔλεγε καὶ βαριαναστενάζει.
 Παπάδες ἐδεσθῆκανε κ' ἐβάλαν τὰ ἱερά τους,
 ἐβγάλανε τὲς Παναγιῆς ὅλοι μὲ τὰ κεριά τους.
- 75 Καὶ μέσα ᾗς τὸν Πλατύφορο κόσμος ἦτον κ' ἐκράζαν
 βοήθεια ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ὅλοι ἀναστενάζαν.
 Διονύσιος γονατιστὸς κλαίοντας νὰ φωνάξῃ·
 «ἄλλο δὲν εἶναι, χριστιανοὶ» καὶ βαριαναστενάζει.
 Μεγάλη παρακάλεσι κάνει ᾗς τὴν Παναγία,
- 80 κηρία καὶ θυμιάματα ἐμπρὸς εἰς τὴν Κυρία.
 Ἔτρεξε ὁ κόσμος ᾗς τὸν Σκοπὸ τὴν Παναγίαν νὰ πιάσουν,
 διὰ νὰ κάμῃ ἔλεος καὶ οἱ σεισμοὶ νὰ πάθουν.
 Μονονυκτὶς τὴν ᾔφεραν ᾗς τὸν ἄγιον Χαραλάμτη,
 καὶ ὁ Κολωνέλλος ἔστειλε ᾗς τὴν χώραν διὰ νὰ ᾔμῃ·
- 85 καὶ ὅλοι τοὺς ἐκλαίγανε κ' ἔλέγαν· «Παναγία,
 βόηθα, Μητέρα τοῦ Θεοῦ, διὰ τὰ μικρὰ παιδιά».
 Καὶ ἀφόντις ἐξημέρωσε, ὅλοι καταθλιμμένοι
 τὴν Δέσποινα ἐφέραν εἰς τὴν Φανερωμένη.
 Ὀλονυκτὶς ἐγύριζαν ὅλοι μὲ Παναγιῆς,
- 90 ᾗς τὸν Φόρον τὲς ἐβγάνανε κ' ἐκάναν λιτανεῖες.
 Γαρζώνης ὁ πρωτοπαπᾶς καὶ ἀφέντης ὁ Ρεγέντες
 ᾗς τὴν Θεοτόκο ἐπῆγαν καὶ ὁ μέγας Ρεσιδέντες,
 ὅλοι οἱ σολτάδοι ἦτανε καὶ ὅλοι οἱ ὀφφιτζιάλοι
 καὶ ὅλη ἡ χώρα καὶ χωριά, μικροὶ τε καὶ μεγάλοι.
- 95 Καὶ ἱερεῖς καὶ κήρυκες ὅλοι ἐμαζωχτήκαν
 γύρωθεν εἰς τὴν Δέσποινα καὶ ὅλοι ἐγονάτισαν
 κ' ἔκαμαν παρακάλεσι ᾗς τὸν Φόρο, ᾗς τὴν Πλατεῖαν.
 Τί θοῆρος καὶ τί δάκρυα ἐκεῖ ὁπὸν ἐγίναν!
 Σ' τὴν Ὑπισκοπὴν τὴν πῆγαιναν καὶ τήνε ἀπιθοῦσαν,
- 100 ἀνδρες, γυναῖκες πῆγαιναν καὶ τήνε προσκυνοῦσαν.
 «Κυρία Παναμώμητη, ὑπερευλογημένη,
 ποὺ δύναται ἡ χάρι σου μὲ τὸν Μονογενῆ σου,
 παρακαλῶ νὰ λυτρωθοῦν ὅλοι οἱ χριστιανοὶ σου.

- Νὰ βάλης σύστημα 'ς ἐμᾶς καὶ τὴν ἐλευθερίᾳ,
 105 διὰ νὰ σὲ δοξάζουνε εἰς χώρα καὶ χωρία.
 Κυρία μου Σκοπιώτισσα, μεγάλο εἶν' τὸ νομά σου,
 ὅλες οἱ χώρες τοῦ Θεοῦ εἶναι 'ς τὸ θέλημά σου!
 Λύτρωσε, σὲ παρακαλῶ, κ' ἐμᾶς τοὺς ἀναξίους,
 φυλακισμένους, δύστηχους, κακούς καὶ ἀνευλαβίους.
 110 Συμπάθησέ μας, Δέσποινα θεοχαριτωμένη,
 καὶ λύτρωσέ μας 'δῶθενε, ὑπερευλογημένη,
 καὶ τέτοιαν εὐχαρίστησιν δῶσέ μας, Παναγία,
 διὰ νὰ σὲ δοξάζουμε μὲ ὅλη μας τὴν καρδιά». *Φόβος πολλὸς καὶ ταραχὴ 'ς τῇ Ζάκυνθος τὴ χώρα,*
 115 *ὅπου ὁ σεισμός τὴν ἐνοχλεῖ σχεδὸν 'ς ἐκαστὴν ὥρα.*
Ζάκυνθος ὁμορφώτατη, ἐπαινετὴ, ἀκουσμένη
καὶ ἀπ' ὅλην τὴν Ἑπτάνησον τώρα δυστυχισμένη!
Ἐκαταχαλαστήκανε τὰ σπίτια καὶ παλάτια
καὶ φαίνονται πὼς ἔγιναν εἰς πολλὰ κομμάτια.
 120 *Μὴν ἡμπορῶντας τὸ λοιπὸν νὰ γράψω ἄλλο πλὴν*
μένω μὲ τὴν λιγοκαρδιά καὶ κάθουμαι νὰ κλαίω.

114 ante τῇ add. 'ς || 117 δυστυχισμένη || 120 πλέον ||

IV

- *Ἄν ἦτον βολεζάμενο νὰν τό 'βλεπες, κυρά μου,*
πὼς βρίσκεσαι ζωγραφιστὴ μέσα εἰς τὴν καρδιά μου!...
 — *Βλέπω το, λέγει μου, καλά, ὄντας σὲ ἰδῶ 'ς τὰ μάτια*
τὸ πὼς εὐθὺς ἀρχίζουνε νὰ 'ναι γεμάτα δάκρυα.
 5 — *Γιὰ ἰδές με, κόρη μου, νὰ ζῇς, ὄντας σὲ κονβεντιάζω,*
ὅσες φορὲς ἐσὲ θωρῶ πὼς βαριαναστενάζω!
 — *Δὲν εἶναι μιὰ ἢ δυὸ ἢ τρεῖς, ποὺ ἐγὼ ἐκατάλαβὰ το,*
μὰ τὸ κρατῶ πολλὰ κρυφὰ εἰς τὴν καρδιά ἀπὸ κάτω.
 — *Ἐτοῦτο ἐπιθυμῶ καὶ ἐγώ, κόρη, νὰ τὸ γνωρίσης*
 10 *καὶ ἡ ζωὴ μου εἰς ἐσὲ στέκει νὰ αποφασίσῃς.*
 — *Ζωὴ ὥσάν, λέγει μου, ἐμὲ νὰ τζῇ ἀποφασίσω,*
ὅπου, ἂν ἐμπόρουν, τοῦ ἔδινα τοὺς χρόνους, ποὺ θὰ ζήσω.

8 ἀποκάτον || 9 γνωρίσης ex corr. pro γνωρίζεις || 11 καὶ ὅσάν ||

- ^τ **Ἦ**δα το καὶ πιστεύω σου ὅ,τι μοῦ εἶπες ἐμένα
καὶ τὰ ἔχω εἰς τὴν καρδούλα μου μέσα ᾗς αὐτὴ κορυμμένα.
- 15 — **Θ**έλεις ἐσὸν νὰ μὲ ἀγαπᾷς καὶ ἐγὼ νὰ μὴν σὲ ἔχω
διὰ θροφή μου, μάτια μου, ὅσους χρόνους καὶ ἂν ἔχω!
- ^ν **Ἰ**θελα, κόρη, νὰ ἤμαστε οἱ δυὸ ᾗς μία ἐρμία,
νὰ σοῦ ἔλεγα τὲς πίκρες μου, ὅπου ἔχω ᾗς τὴν καρδιά.
- **Κ**αὶ ἐντοῦτα καὶ ἄλλα, ὅπου μοῦ λές, ὅλα ἐγὼ περνᾶω
20 καὶ τὴν καρδιά μου ἐρώτησα καὶ εἶπε νὰ σὲ ἀγαπᾶω.
- **Δ**οιπὸν, κόρη, νὰ μὲ ἀγαπᾷς ἐμὲ τὸν δουλεντή σου,
χάρισε καὶ εἰς ἐμέναν· ἕνα γλυκὸ φιλί σου.
- **Μ**ηδὲ μὲ τοῦτο τὸ φιλί περνοῦ τὰ τόσα πάθη,
ὅπου ἔλαβες καὶ ἐπέρασες διὰ τὴ δική μου ἀγάπη.
- 25 — **Ν**ὰ μείνω ἔτσι τὸ λοιπὸν χῶρίς νὰ σὲ φιλήσω,
γιὰ νὰ μὲ κάμῃς ἐξ ἀρχῆς δάκρυα πολλὰ νὰ χύσω;
- **Ξ**έγνωιστος στέκα εἰς αὐτό, δίχως ἀμφιβολία,
γιατὶ καλὰ ζωγραφιστὸ σὲ ἔχω μέσ' ᾗς τὴν καρδιά.
- ^σ **Ο**ς πότε θές ν' ἀκατερωῶ, κόρη, νὰ μοῦ χαρίσῃς,
30 μ' ἕνα γλυκότερο φιλί τὰ πάθη μου νὰ σβήσῃς;
- **Π**άντα ᾗ πάγω γυρεύοντας γιὰ νὰ σ' εὐχαριστήσω,
μὰ δὲν ἠρόισκω τὸν καιρό, νὰ ζήσῃς καὶ νὰ ζήσω.
- **Ρ**ίξε τὰ χέρια σου τὰ δυὸ καὶ ἔλα καὶ ἀγκάλιασέ με
καὶ ἀπ' τοὺς καημοὺς μου τοὺς πολλοὺς ἔλα ξεγλύτωσέ με.
- 35 — **Σ**ώπα καὶ θὰν τὸ βαρεθῇς τὸ σφιχτοαγκάλιασμά μου·
μ' αὐτὴν σου τὴ λιγοψυχία μαραινεις τὴν καρδιά μου.
- **Τ**ίγνε μαραίνω, λέγεις μου, κυρά μου, τὴν καρδιά σου·
μὴ μοῦ τὸ λές καὶ ξεψυχῶ, κόρη μου, ἐδῶ κοντὰ σου.
- ^ε **Υ** ἐδική σου ἡ ζωὴ εἶναι ζωὴ ἐδική μου.
- 40 — **Φ**εύγα καὶ πάλι γύρισε καὶ ἄφης με μοναχὴ μου.
- **Φ**εύγω ὁ κακοροῖζικος, ᾗ πάγω νὰ ᾗρω ἐρημία,
νὰ κλαίγω ἐκεῖ τὰ πάθη μου δίχως παρηγορία.
- **Χ**άνω τὸ νοῦ μου νὰ μοῦ λές αὐτὰ τὰ τέτοια λόγια
καὶ δὲ μ' ἀφίνεις ἄνε ἐμὲ νὰ ἔχω τὰ μοιρολόγια.

- 45 — Ψυχή, ζωή καὶ ὅλον τὸν νοῦν, κυρά μου σοῦ χαρίζω.
 Πάγω καὶ πάλι ὀγλήγορα ἐδῶθενε γυρίζω.
 — <"Ω!"> Λέγε ἐσὺ καὶ ἐμὲ ψυχή, ζωή ἐδική σου,
 σῦρε καὶ πάλι ὀγλήγορα ἐδῶθενε φανήσου.
 — Τὰ πεθυμάω στερεούνομον, τὰ θέλω δὲν κατέχω,
 50 τὰ ἀναζητάει ἡ καρδοῦλα μου πολλὰ μακριὰ τὰ βλέπω.
 50 τὸ βλέπο ||

V

α'

Νεράϊδα ὁστορισμένη,
 ποῦ ἤϊρες τὴν ὁμορφιά;
 Ὁ ἥλιος σκοτιδιάζει
 γιὰ σέ, γλυκειὰ κυρά.

β'

Μά ᾽σαι μαυροματοῦσα,
 ὕψηλὴ εἶσαι καὶ λιγνή;
 νεκρὸν ἀπὸ τὸν Ἄδη
 βγαίνεις μὲ τὸ φιλί.

γ'

Βιολέττα μου ἀνθισμένη,
 πῶχρὴς τὴν ὁμορφιά,
 τὰ κάλλη σου, κυρά μου,
 δὲν τὰ ἔχει ἄλλη καμμιὰ.

δ'

Γεῶς καὶ ἀνθοῦν τὰ δένδρα,
 φονντώνουν τὰ κλαδιά
 καὶ οἱ κάμποι λουλουδίζουν
 γιὰ σέ, γλυκειὰ κυρά.

ε'

Ἀνὸ ἥλιοι ἀνατέλλουν
 γιὰ σέ κάθε πουρνό,

ἕνας ἔς τὸ πρόσωπό σου
κι ἄλλος ἔς τὸν οὐρανό.

ς'

Ζουρλαίνεις πᾶσα γέρο,
μαραίνεις κάθε νιό
καὶ ἐμὲ τοῦ πικραμμένου
βάνεις μου λοῖσμό.

ζ'

Κυρά, παρακαλῶ σε,
κάνε τὸ ψυχικό,
δός μου τοῦ πικραμμένου
ἕνα φιλὶ γλυκό.

η'

Δίγο τὸ ζήτημά μου
καὶ τὸ ὀφχαριστηθῆς,
θέλει εὖρεσις ὀλεημοσύνη
ἐκεῖ ὅπου θὰ κοιθῆς.

θ'

Χάρε, παρακαλῶ σε,
κάμε τὸ ψυχικό,
ἔς τὸν Ἄδη φέρε μού τη,
νὰ τη στεφανωθῶ.

ι'

Ω κόσμε, Χάρε ψεύτη,
τὸ πῶς μὲ ὀπλάνεσες
καὶ ὁ Ἐρωτας ἐχθρός μου,
ποὺ μὲ ὀθανάτωσε.

ια'

Ωμέγα τελειώνω
καὶ σᾶς παρακαλῶ,

ε'3 ἕνα **ξο** **ZΣ** || ε'4 κιαλο **ξο** νουρανό **Z** : κ(αι) ἄλλο **ξόν** ουρανῶ **Σ** || **ς**'2 μωρενης
πασανιο supra lineam **Z** || **ς**'4 βάνις **ς**τὸ λογιισμό **Z** || **η**'1 Λήγον τὸ **Σ** || **η**'2 νάν τὸ **Σ** || **η**'3 θε-
λης ἔβρης ἐλεημοσύνη **Σ** || **η**'4 ποῦ **Σ** || **ι**'1 Ὁ κόσμος **Z** || **ι**'2 πὸς μὲ πλάνεσες **Z** || **ι**'3 οχρος
μου **Σ** || **ια**'1 Οἴμενα ἐγὼ **Σ** ||

φέρετε τῆς τὸ πλευρό μου
λίγο νὰ κοιμηθῶ.

ιβ'

Τὴ ρούγα, ὅπου διαβαίνεις
καὶ ὅπου συγχροερῶς,
μπαμπάκι θὰν τὴ στρώσω
γιά σέ, γλυκεῖά κυρά.

ιβ' 3 μωσκέσ θε νὰν Σ||

VI

- Θαμάζομαι κατὰ πολλὰ ἔς τὴν κάκια σου τὴν τόση,
ποὺ δείχνεις εἰς τοῦ λόγου μου γιὰ νὰ μ' ἀποτελειώσῃ,
εἰςὲ καιρὸν ποὺ ἔβλεπα, ἀφοῦ ἐγνώρισά σε,
κάποιαν ἀγάπην εἰς ἐμέ καὶ εὐχαρίστησά σε,
5 ἔφόντις γιὰ γλυκοποθητὴ σ' εἶχα καὶ γιὰ κυρά μου
καὶ διὰ σέ ὁ ἔρωτας ἔσφαξε τὴν καρδιά μου·
κ' ἐπίστενα ὅτι ποτὲ γνώμῃ νὰ μὴν ἀλλάξῃς
οὐδ' ἄλλον νέον ἀπ' ἐμέ νὰ θέλῃς νὰ κοιτάξῃς
καὶ οὐδέποτε νὰ μ' ἀρνηθῇς, ἂν ἤθελε σοῦ πταίσω
10 ὥς ἄνθρωπος καμμιὰ φορὰ καὶ εἰς λάθος νὰ ξεπέσω.
Μ' ὅλον ἐτοῦτο, ἀφέντρα μου, σοῦ ἐμπῆκε ἔς τὸ κεφάλι
νὰ μ' ἀρνηθῇς καὶ ἔς τὴν καρδιά νὰ ἔχω πληγὴ μεγάλη,
ποὺ ὄντα περάσω καὶ σέ ἰδῶ χάνω τὰ λογικά μου,
τρέμουν τὰ φυλλοκάρδια μου καὶ ὅλα τὰ σωθικά μου,
15 θυμῶντας τότε εἰς τὴν ἀρχὴν τὴ γλυκογνωριμία
ἐκείνη, π' ἔλαβα μὲ σέ μὲ πᾶσα ἐπιθυμία.
Μὰ τώρα στέκω καὶ θωρῶ, κάθε ποὺ ἀπεράσω
καὶ μὲ ξανοίξῃς, κρύβεσαι καὶ κάνεις με νὰ σκάσω.
Καὶ ἄλλο δὲν ἐργάζεσαι παρὰ νὰ μὲ πικραίνῃς
20 καὶ μὲ τὰ δεσπετεῖλια σου νὰ μὲ καρδιομαραίνῃς.
Εἰς τόσο σὲ παρακαλῶ, λυπήσου τὴ ζωὴ μου,
ποὺ κινδυνεύει νὰ σβησθῇ γιὰ σένα, ποθητὴ μου.
Μὴν ἀγαπᾷς νὰ μαραθῇ τῆς νιότης μου τὸ ἄνθι
ἀπὸ τὰ τόσα π' ἀπερῶν γιὰ σέ μεγάλα πάθη.
25 Τὴν ἀσπλαγχνιά μετᾶβαλε εἰςὲ μαλακωσύνη,
ὅπ' ἔχεις εἰς τοῦ λόγου μου, καὶ δεῖξε καλωσύνη.

VII

α'

Στοχάσον, κόρη,
λίγο, λιγάκι,
τὸ μπουμπουκάκι
τῆς ροδαριάς,

β'

ποῦ 'ναι 'ς τὰγκάθι
ξεφτυρωμένο
καὶ εἶν' τὸ καημένο
μιανῆς χαροῦς.

γ'

"Ὅσο σιμώνει
νὰ ξημερώσῃ
ἕως γιὰ νὰ λάμψῃ
ἥλιος λαμπρός,

δ'

τόσο φουντώνει
καὶ κοκκινίζει,
μοσκομυρίζει
εἰς τάνθη ὀμπρός.

ε'

"Ἐτσι ἔσεῖς ὅλες
οἱ κοπελλοῦλες,
ποῦ 'στε μικροῦλες
εἰς τὴν ἀρχή,

ς'

ποῦ κάθε νέος
<'ς> τζὶ ὁμορφίεσ' σας
καὶ εἰς τζὶ δροσιές σας
θὲ νὰ βραχῇ.

ζ'

Διατὶ τὸ ρόδο
σὰν τὸ ἀφήσῃς
ὥς γιὰ ν' ἀνοίξῃ
ὅλο καλά,

η'

'κειὸ μαραγγιάζει
καὶ κιτρινιάζει
τὴν ὄψιν χάνει
καὶ δὲν 'φελᾷ.

θ'

Κι ἄν, ὥς ὁ ἥλιος,
ποῦ τὸν σκοτίζειν
καὶ τὸν μαυρίζειν
οἱ σνγνεφιές

ι'

καὶ πάλιν φεύγονν
καὶ 'κειὸς φωτίζει,
τὴν γῆν στολίζει
μὲ τζὶ ὁμορφιές,

θ̃

α'1 κορι μου EB || α'4 ροδαριάς corr. : ἐροτιάς Σ : ροταριάς N : λοταριάς EB || β'1 ἦνε
ζα δάσι EB || β'3 ποῦ εἶν N || γ'1 ὅσον N || γ'3 ος EB || δ'1 - 4 om. EB || δ'1 τόσον N || δ'4
τ' ἄθ' ἐμπρός N || ε'1 ὅλες add. : ἔτξι ἔσεῖς ὅλες N : ἔτξη κ(αι) σῖς ὅλες EB || ε'3 εἶσθε N :
ἦσε EB || ε'4 ἀρχὴν N.EB || post v. ε'δ in EB hi v. sunt λάμπι τὰ μέλι σου | τὰ πόλια κάλι |
δεν τὰ εχι ἀλλη | ὁ κοπελιά || ζ'1 καθένας N.EB || ζ'2 ἀπὸ τζὶ ἐνμορφιές σας N : μὲ τζὶ ἐν-
μορφιές σας EB || ζ'3 καὶ ἀπ' ταῖς N : μὲ τζὶ EB || ζ'4 χαρῇ N.EB || ζ'1 - 4 — η'1 - 4 om. EB
|| ζ'1 ῥόδον N || ζ'2 τὸ scr. : τα φήσις Σ : ὡσὰν τὰφίσεις N || ζ'4 ὅλον N || η'1 μὰ N || η'2 κι-
τρινίζει N || η'3 χάτην Σ || θ'1 - 4 — κ'1 - 4 om. EB || ι'2 αὐτὸς N || ι'4 ἐνμορφιαῖς N ||

ια'

ἂν καὶ σὺ ἔτῃ,
ἀφοῦ γεράσης
καὶ μαραγγιάσης
τὲς λουλουδιές

ιβ'

πάλιν ἢ νιώτῃ σ'
εἶχε γυρίσει
καὶ σὲ στολίσει
μὲ ροστιμιές,

ιγ'

εἶχες τὸ δίκιο
σκληρὰ γὰ εἶσαι,
γὰ μοῦ ἀρνήσαι
τὲς πεθυμιές,

ιδ'

μὰ πιὸ θεὸ γὰ ᾿σαι
ἢ ἀσχημάδα
καὶ ἀνοστάδα
᾿ς τὲς κοπελλιές·

ιε'

Καὶ ἢ 〈 ~ ~ 〉
ὁποῦ σκητεύει,
δὲν κατοικεῦει
πάντα ᾿ς ἐσὲ

ις'

μά, σὰν γεράσης,
φεύγει, λαβώνει
κι ἄλλες πληγώνει,
κι ἄλλες πολλές.

ιζ'

Λοιπόν, κυρά μου,
ἀγροίκησέ μου
καὶ πόνησέ μου
ἀπὸ καρδιά,

ιη'

πῶχῳ ᾿ς τὰ σπλάχνα
λαβωματίες
πολλές, δριμεῖες·
κόρη, γιαιορειά!

ιθ'

Λὲν ὁμοιάζει
ἢ κακωσύνη
καὶ ἢ θηριωσύνη
᾿ς τὲς κοπελλιές,

κ'

ποῦ ᾿ς τὸ κορμί τους
μοσκοβολοῦσι
οἱ ροστιμάδες
κ' οἱ ὁμορφίες.

κα'

Ἐκεῖ ἀπάνου
πεζῇ χορεῖνι
καὶ σαῖττεῦνι
ἀγαληνὰ

κβ'

τῆς Ἀφροδίτης
ἕνα παιδάκι
μὲ δοξαράκι
πολλὰ γροικᾷ.

ια'1 Ἄν σὺ ἔτῃ N || ια'2 ἀφοῦ N || ια'3 μαραδιάσης N || ια'4 σταῖς N || ιβ'4 μὲ τῶ
εὐμορφιάς N || ιγ'3 ἀρνήσῃς Σ || post v. ιδ'4 hi v. sunt in N Καὶ κινὸ τὸ πρᾶγμα | ποῦ δὲν
γνωρίζεις | μὴ τὸ νειδίξεις | μὲ ὑβρισιαῖς || ιε'1 - 4 — ις'1 - 4 om. N || ις'1 ὅθεν N || ις'2 με
N || ις'3 με N || ιη'1 πέχῳ N || ιη'4 γὰρ σὲ θεὰ N || ιθ'1 - 4 — κ'1 - 4 om. N : Κάμε, κυρά
μου, | περικαλῶ σε | ἀχράσιν δῶσε | τοῦ ταπεινοῦ, N || ὁποῦ γὰρ σένα | ζωὴ μου ἐμένα |
εἶναι θλιμμένη | παντοτινά. N || κα'1 - 4 om. EB || κα'1 - 4 — κβ'1 - 4 om. N || Εἰς ἀγρία
ζῶα | εἶναι δοσμένα | γὰρ ἔχουν κληρότην | παντοτινά N || μὰ καὶ αὐτὴν | εἰς πλάγχθας (?)
μένονν | ὅταν θωροῦσι | παντοτινά N || κβ'4 ἐνμόρφῳ EB ||

κγ'
Ἔτ' ἔτι, κορίττι,
μὴ μοῦ θυμῶνῃς.
μὴν ἀγριώνῃς
᾽ς ἐμὲ (< -),

κδ'
ποὺ ἐγὼ, κυρά μου,
πολλὰς θ' ἀφῆσω,
μὲ σὲ θὰ ζήσω
ἐρωτικά.

κε'
Καὶ πιάσ' τὸ μῆλο
καὶ μύρισέ το,
δοκίμασέ το
᾽ς τὲς εὐωδιές

κς'
καὶ πάλι ρίπ' το,
ἂν σὲ βολέσῃ
καὶ ἂν δὲν σ' ἀρέσῃ,
μὲ ὀνειδιές.

κζ'
Πάγω, κυρά μου,
καὶ ἂν σιωπήσω,
θὰ κίληθῶ
πάλιν γιὰ σέ,

κη'
γιατὶ πηγαίνω
᾽ς τὴν Ἀφροδίτην,
ὥς νὰ θυσιάσω
γιὰ σὲ θυσίες.

κγ'1 - 4 — κδ'1 - 4 om. EB.N || κε'1 πιάσε το N.EB || κς'3 του EB || κε'4 τὲς ἐνμορφιές EB || κς'2 ἂν δὲν σ' ἀρέσῃ N.EB || κς'3 καὶ ἂν σοῦ βολέσῃ N.EB || κς'4 σ'τὲς κοπιέλιες EB || κζ'1 - 4 — κη'1 - 4 om. EB || κζ'1 πᾶω N || κζ'2 σὲ ἀρίσω N || κζ'3 κελιάσω N || κζ'4 παντοτινά || κη'1 - 4 'Σ τὴν Ἀφροδίτην | γιὰ σὲ πηγαίνω | καὶ τῆς προσφέρω | γιὰ σὲ θυσιαῖς N || κη'4 ἐσέ Σ ||.

VIII

α'
Τρανή λύπη ᾽ς τὴν καρδίαν
ἔλαβον οἱ < >
ὅπ' ἐνίκησαν οἱ Γάλλοι
τοὺς ἀνδρείους Μοσκοβίτες.

β'
Δὲν λυποῦνται, ὄχι, τόσον
διὰ τὴν Ὁρθοδοξίαν,
ὅσον καίγετ' ἡ καρδιά τους
εἰς τῶν Γάλλων εὐτυχίαν.

γ'
Καὶ κοντὰ μ' αὐτοὺς ἀκόμα
θλίβονται καὶ τόσοι ἄλλοι

β'4 εὐτηγαν || γ'1 ante ἀκόμα primum κ(αι) ἄλλοι scripsit, deinde delevit ||

εἰς τὲς νίκας τῶν Φραντζέζων
καὶ κτυποῦσι τὸ κεφάλι,

δ'

ἐπειδὴ προβλέπουν ὅλοι
ὅτι θέλουν παιδευθοῦσι
ὥς ἀχάριστοι προδότηι
καὶ νὰ καταδικαστοῦσι.

ε'

Τοῦτο γένετ' ὅταν ἔλθουν
εἰς τὰς Νήσους ν' ἀποδώσουν
οἱ ἀνίκητοι Φραντζέζοι
καὶ πολλοὺς νὰ ταπεινώσουν.

IX

α'

Καρμανιόλοι ἐμπιστεμένοι,
ὅλοι νὰ συνενφραθῶμεν,
ὅτι ἔφθασεν ἡ ὥρα
οἱ πτωχοὶ νὰ λυτρωθῶμεν

β'

ἀπὸ τοὺς πικροὺς τυράννους,
ἄρχοντας, ὅπου παιδεύουν
μὲ κακίαν ἡμᾶς ὅλους
καὶ μᾶς καταδυναστεύουν.

γ'

Ἐπειδὴ καὶ οἱ Φραντζέζοι
ἔρχονται νὰ κυριεύσουν
τὴν Ἐπτάνησον καὶ ὅλους
τοὺς ἐχθροὺς νὰ ἐξολοθρεύσουν.

δ'

Περιπλέον τοὺς προδότης
ἔχουσι ν' ἀποφασίσουν,

ὥς κελεύουσιν οἱ νόμοι,
 νὰ τοὺς κεφαλοκοπήσουν.

ε'

Τότε, βέβαια, λαβαίνει
 μία μεγάλη ἡσυχία
 ὁ λαὸς τῶν Ἑπτανήσων
 καὶ ὅλη ἡ πτωχολογία.

ς'

Ἀρχοντόπουλοι Ζακύνθου,
 ἦλθ' ἡ ὥρα νὰ κερφθῇτε,
 μὴ τὸ δίκαιον προστάξῃ
 καὶ πικρῶς τιμωρηθῇτε.

X

- Κερκύρας ἡ Ρεπούμπλικα ἀπὸ κακὴ ἀρρωστία,
 ὅπ' ἔλαβεν ἀπὸ καιρόν, ἦλθε εἰς μεγάλην χρεία,
 καὶ διὰ τοῦτο ἔγραψαν ἐδῶ οἱ Κερκυραῖοι
 νὰ πέμψουν ἄσπρα εἰς Κορροῦς πτωχοὶ καὶ οἱ χυδαῖοι
 5 καὶ λέγουν ὅτι ὅποιος δὲν ἀγροικᾷ νὰ δώσῃ
 νὰ τὸν παιδεύῃ ὁ Κριτὴς καὶ νὰ τὸν φυλακώσῃ.
 Καὶ τοῦτο ὅπου γινέουσι εἶναι νὰ κυβερνήσουν
 τὴν ἀσθενοῦσαν μὲ ξοδιές, ἴσως τὴν ξαρωστήσουν.
 Ἄλλὰ ἐκεῖνη ἡ πτωχὴ πλέα καὶ δὲν ἐλπίζει
 10 νὰ λάβῃ ὕγειαν, μάλιστα βαριὰ ψυχομαχίζει
 καὶ παραγγέλλει μὲ καημὸν ὅτι νὰ εἰρηνεύουν
 οἱ τοῦ Σενάτου ἄρχοντες καὶ νὰ τὴν μνημονεύουν.
 Κομοῦτον κῆρ Ὁ Αντώνιον πρόγκιπα συμβουλεύει
 τοῦ κόσμου περιστατικὰ πλέα νὰ μὴν γινεῖ,
 15 ἀλλὰ νὰ στέκῃ ἡσυχος μὲ τὴν αὐτοῦ συμβίαν
 καὶ ν' ἀποφύγῃ ἐπιμελῶς πᾶσαν κενοδοξίαν.
 Λέγει τ' ἀκόμη καὶ αὐτά· «ἀγροίκησε, παιδί μου,
 νὰ ξῆς μὲ φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχε τὴν εὐχή μου.
 Μὰ καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν πρέπει νὰ παρατήσῃς
 20 καὶ ὅση φήμην ἄσχημην ἐπῆρες νὰ ἀποσβήσῃς.
 Παράτησε τὰ γένηματα καὶ τὲς φιλοτιμίες,
 ὅπ' ἔκανες τῶν Ρωσιῶν μὲ τόσες ἐξοδιές,

- καὶ τόσον ἐκατήντησες, ὅπου εἶχε γυρεύσεις
 τῶν σενατόρων ἐκλογὴν τὴν πάσαν νὰ περσεύσῃς,
 25 διὸ καὶ τὴν ἀπέρασαν, ἀλλὰ ὄνειδισμένους
 εἰς τὸ Σενάτο ἀπέμεινες καὶ καταγελασμένους.
 Ἀκόμη καὶ εἰς ἕτερον ὄνειδισμόν — τοῦ λέγει —
 ἐμπήκεις καὶ σὲ διαλαλοῦν, ὅπου ἡ καρδιά μου κλαίγει.
 Τὰ μοναστήρια τὰ πτωχά, ὅπου εἶχε συμφωνήσεις
 30 μαζὶ μὲ τὸν Μελισσηνὸν διὰ τὰ πωλήσεις
 κ' εὗρηκες κάποιαν ἀφορμὴν σχολεῖα νὰ γενοῦσι,
 τὸ νὰ σπουδάζουσι παιδιά καὶ νὰ μαθητευοῦσι.
 Μὰ εἰς τοῦτο ἐκατόρθωσες κατάκριμα μεγάλον,
 διότι ἐφάνέρωσεν ἓνα πρᾶγμα δι' ἄλλον».
- 35 Ἐγὼ εἰς τόσον σιωπῶ καὶ ἀφίνω ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ
 κατὰ τὴν γνώμην καθενὸς καὶ νὰ τὸν ταπεινώσῃ.
 Ἀκόμη καὶ ὁ Μελισσηνὸς Δράκος εἶχε βιγλίσει
 Ἄγλας Θέκλῃς τὸ πτωχὸν μετόχι ν' ἀποκτήσῃ
 καὶ μὲ τὴν ἐπιχείρησιν, μὲ ἄκραν πονηρίαν,
 40 τὸ μετοχάκι ἄρπαξε μ' ὅλην τὴν ἐκκλησίαν.
 Ἀλλὰ οὐαὶ καὶ ἀλλοίμονον εἰς ὅποιον εἶχε βάλει
 χεῖρι εἰς πρᾶγμα ἱερὸν καὶ συμφορὰ μεγάλη.
 Ἐκεῖνος πρόσωπον Θεοῦ ποτὲ καὶ δὲν τὸ βλέπει,
 ἀλλὰ μὲ θλίψες καὶ καημοὺς νὰ ζῇ πάντα τοῦ πρέπει.
- 45 Ἐτοῦτα καὶ ἄλλα εἶπέ του καὶ ἐπαράγγειλέ του
 καὶ τὸ νὰ πολιτεύεται μὲ γνώσι ἐδιτάξέ του.
 Ἐτῆι εἰς ὅλους ὡς καλὴ μητέρα παραδίνει
 εὐχὴν καὶ νὰ πορεύωνται μ' ἀγάπην καὶ εἰρήνῃ.
 Ὅθεν καὶ ἐστοχάσθησαν οἱ ἄρχοντες νὰ δράμουν,
 50 ἀφοῦ τελειώσῃ, ἔξοδα χοντρά νὰ τῆσε κάμουν.
 Λοιπὸν, ὡς ἐπροεῖπομεν, τὰ ἔξοδα, ὅπου τρέχουν,
 οἱ Κερκυραῖοι τὰ ζητοῦν ὅτι αὐτοὶ δὲν ἔχουν.
 Καί, ἀγκαλὰ πιστεύουσι ὅτι δὲν ἀποθαίνει
 ποτέ, ἀλλὰ παντοτινὰ ζῶσα τοὺς ἀπομένει,
- 55 πλανῶνται, ὅτι ἀσφαλῶς ἐκείνη ἀποθνήσκει,
 ὅτι ὕγείας ἄνεσιν ποτὲ καὶ δὲν εὗρίσκει
 καὶ τὸ θρονὶ ὅπου πρότερον μὲ δόξαν ἐκαθότουν
 καὶ μ' ἄκραν ματαιότητά ὑπερφεφανεύοτουν,
 ἄνεμος ἀπὸ θάλασσαν βοριάς θέλει ὀρμήσει
 60 καὶ τῆς Πεπούμπλικας θρονὶ νὰ τὸ κατατξακίσῃ.

XI

α'

Τῆς Ζακύνθου οἱ πρωτάρχοι
τὴν ἰδίαν πολιτείαν
καὶ πατρίδα ἐπροδῶσαν
μὲ τρανὴν ἀπανθρωπίαν.

β'

Κ' ἔγραψαν εἰς τοὺς Βρετάννους
ὅτι νὰ ὀγληγορεύσουν
εἰς τὴν Ζάκυνθο νὰ φθάσουν
καὶ νὰ τήνε κυριεύσουν.

γ'

Λοιπὸν ἦλθασι προθύμως
καὶ σχεδὸν εἰς μίαν ὥραν
οἱ Βρετάννοι, Ζακυνθίων
ἐκυρίευσαν τὴν χώραν.

δ'

Ἀλλὰ ὁ σκοπὸς μὲ δόλον
ἦτον διὰ τοὺς Φραντζέζους
εἰς τὸ νὰ ἐξορισθῶσι
ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς Ἑγγλέζους,

ε'

στοχαζόμενοι πὼς τότε
τὴν πατρίδα νὰ ὀρίζουν
οἱ Ζακύνθιοι καὶ πάντα
τοὺς πτωχοὺς νὰ τραννίζουν.

ς'

Βέβαια τὸ πρᾶγμα τοῦτο
ἦτον προμελετημένον
εἰς αὐτοὺς, νὰ κατορθώσουν
ἔργον τὸ ἐβδελγμένον·

ζ'

ὄθεν μὲ τὴν ἡσυχίαν
 ὅσοι καὶ ἂν εὖρεθῇσαν
 εἰς τὴν νῆσον τῆς Ζακύνθου
 Γάλλοι ἐξενιτευθῇσαν.

η'

Ἄλλ' ἐὰν ὀπίσω ἔλθουν
 καὶ γνώσων ματαπάλιν
 οἱ ἀνίκητοι Φραντζέζοι,
 κάνουσι φθορὰν μεγάλην.

θ'

Τί θρηρολογία τότε,
 τί κλανθμός μετὰ δακρύων
 καὶ θανατηφόρος ζάλη,
 σπαραγμός τῶν ἐντοσθίων,

ι'

θέλει εὔρει τοὺς ἐκείνους
 ἄρχους, ὅπου ἐπροδῶσαν
 τὴν ἰδίαν τοὺς πατρίδα
 καὶ τοὺς Γάλλους ἐξενῶσαν!

ια'

Τότε βέβαια οἱ Γάλλοι
 θέλει ἀντιπαρადῶσων
 εἰς βασάνους τοὺς προδότας
 διὰ τὰ ἀναπληρώσων.

ιβ'

Καὶ πολλοὺς ἀπὸ ἐκείνους
 ἐξοστρακισμόν τοὺς δίνων
 καὶ ἀπὸ πλουτισμόν καὶ δόξαν
 εἰς πενίαν τοὺς ἀφίρουν.

ιγ'

Ἄλλους πάλιν θέλει πέμψουν
 διὰ μοχθηρὰς δουλείας,
 νὰ ἐπάγῳσι νὰ κάνουν
 μὲ πολλὰς σκληραγωγίες.

ιδ'

Καὶ ἄλλ' ἀκόμη ἐπ' ἀληθείας
θέλει λάβουν οἱ προδότες
δυστυχήματα μεγάλα,
ὥς νὰ ᾔτον ιδιώτες.

ιε'

Τότε θέλουν στοχασθοῦσι
τί κακὸν ἢ προδοσία
ἔφερ' εἰς αὐτοὺς νὰ λάβουν,
βαθυτάτη ἐγκρεμισία.

ις'

Πλὴν ἢ ἔχθρα ὅπον εἶχεν
ἐξ ἀρχῆς κατὰ τῶν Γάλλων
ἢ χορεία τῶν ἀρχόντων
καὶ τὸ μῖσος τὸ μέγαλον

ιζ'

τὴν ἐτύφλωσε, νὰ γράψῃ
τὸ νὰ ἔλθουν ν' ἀπομείνουν
εἰς τὴν Ζάκυνθο Βρετάννοι
καὶ οἱ Γάλλοι ν' ἀποφύγουν.

ιη'

Κ' ἔτ' ἐγινε βεβαίως
καὶ ἦλθασιν καὶ κυριεύουν
οἱ Βρετάννοι· ἄλλ' οἱ ἄρχοι
πάντα τοὺς πτωχοὺς παιδεύουν.

ιθ'

Μὰ ὁ φθόνος καὶ ἡ κακία
τοῦ ὑπερηφάνου δίνει
τυφλομάρα καὶ δὲν βλέπει
τὸ καλὸν νὰ διακρίνῃ.

κ'

Ἔτ' καὶ οἱ τῆς Ζακύνθου
ἄρχοντες δὲν ἐγυρεῦσαν
τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος
καὶ οὐδέποτε εἰρηρεύσαν,

κα΄

ἀλλὰ ἔριδα καὶ μάχην
ἔχουν ἀναμεταξύ τους
καὶ δὲν βλέπουν τοὺς κινδύνους,
ὅπου ἀπερᾶ ἡ ζωὴ τους.

κβ΄

Ὅθεν ἔφθασαν οἱ Γάλλοι
ἀσφαλῶς ἐν ἀληθείᾳ
καὶ λαμβάνει ματαπάλιν
δόξα ἡ πτωχολογία,

κγ΄

ἐπειδὴ καλῶς γινώσκει
αὐτοκράτωρ ΝΑΠΟΛΕΩΝ
τὴν διαγωγὴν, τὰ ἦθη
καὶ ἀρχόντων καὶ χυδαίων.

κδ΄

Διὰ τοῦτο πρέπει ὅλοι
οἱ πτωχοὶ νὰ δεηθῶμεν
τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων
τοῦ ζυγοῦ νὰ λυτρωθῶμεν,

κε΄

καὶ νὰ ἔλθωσι ταχέως
Γάλλοι νὰ ματασυστήσουν
τὴν Ἐπιτάγησον καὶ ἦθη
τῶν κακίστων ν' ἀποσβήσουν.

κς΄

Τότε πλέα δὲν ἀφίνουν
ἄρχους νὰ ἐξουσιάζουν
τὴν πατρίδα, ὡς τὸ πρῶτον,
καὶ νὰ τὴν κατατρομάζουν,

κζ΄

ὡς καθὼς ἐσυνηθοῦσαν,
ὅπου μὲ κακοπραγίες
ἐπορεύοντο καὶ πάντα
ἔκαμαν παρανομίες.

κη'

Ὅθεν ἀπ' αὐτὰ καὶ ἄλλα
ὅπ' ἐκάναν ἐπεγνώσθη
τὸ τῆς προδοσίας ἔργον
πανταχοῦ καὶ ἐβεβαιώθη.

κθ'

Τὸ λοιπὸν ὥς ἀποστάτας
ἔχουν νὰ κατακριθοῦσι
ἀπὸ τοὺς γενναίους Γάλλους
καὶ νὰ καταδικαστοῦσι

λ'

μὲ τοὺς τρόπους ὅπου ἔχουν
οἱ Φραντζέζοι καὶ ἠξεύρουν
τοὺς ἀτάκτους νὰ παιδεύουν
καὶ προδότας ὅσους εὔρουν.

λα'

Καὶ οἱ ἄρχοι τῆς Ζακύνθου
ὥς ἠξεύρουν πὺς οἱ Γάλλοι
ἔφθασαν εἰς τὰ Νησία
καὶ μὲ ἐξουσία μεγάλη,

λβ'

τότε θέλουν δοκιμάσει
σπαραγμὸν εἰς τὴν καρδίαν
θλίψιν ἄμετρον καὶ πάθος
καὶ ψυχῆς ἀδημονίαν.

λγ'

Καὶ θρηρολογίαν τότε
πικροτάτην θέλει ἀρχίσουν
ἀπὸ συμφορὰ μεγάλην,
ὅπου μέλλει ν' ἀπαντήσουν,

λδ'

καὶ μετὰ πικρῶν δακρύων
ἐκ τὰ βάθῃ νὰ στενάζουν
τῆς καρδίας καὶ ἡμέραν
καὶ «Ἀλλοίμονον!» νὰ κροάζουν,

λε'

ἐπειδὴ καὶ τὰς παιδεύσεις
ὅπὸν ἔχουσι γὰρ δώσων
οἱ Φραντζέζοι εἰς τοὺς προδότας
εἶναι γὰρ τοὺς θανατώσων.

λς'

Καὶ αὐτοὶ θέλουν τὸ λάβει
ὅσοι ἂν ἀποστατῇσαν
καὶ τὴν ἴδιαν πατρίδα
ὥς προδότες ἐπουλῇσαν.

λζ'

Βέβαια τοιοῦτον ἔργον,
ὅσοι τὸ ἀκολουθοῦσι,
ὁ Θεὸς θέλει τοὺς δώσει
τὸ γὰρ ἐξολοθρευθοῦσι.

λη'

Ὡστε οἱ προδότες ὅλοι
πάντοτε ὀνειδισμένοι
εἶν' ἀπὸ τὸν κόσμον ὅλον
καὶ ἐκ Θεοῦ κατηραμένοι.

λθ'

Διὰ τοῦτο πρέπον εἶναι,
ὅσους ὅπὸν καταδίνουν
τὴν ἰδίαν τοὺς πατρίδα
εἰς ἐχθροὺς καὶ τὴν προδίνουν,

μ'

τούτους εἰς τὴν χώραν ὅλην
πρῶτον γὰρ τοὺς θεατροῖζον,
ἔπειτα καὶ δημοσίως
γὰρ τοὺς ἀποκεφαλίζον.

μ'2 θεατροῖζον ex corr. pro τραγωδοῖζον ||

XII

α'

Φράγκα μούσα καθ' ἡμέρα[ν]
βγαίνει καὶ μᾶς σατιρίζει
καὶ Ρωμιά χωρὶς φλογέρα
κοιμισμένη ρουχοντίζει.

β'

Ξόπινα, μούσα ἑλληνική,
τώρα πὸν σὲ κράζει χρεία,
γιά νὰ φύγῃ ἰταλική
ἀπ' ἐδῶ πολλὰ μακριά.

γ'

Ἐκλογὴ μέλλει νὰ γένη
τοῦ Πρωτοπαπᾶ εἰς τὸ Κάστρον.
Ποιὸς τοὺς ἄλλους ὑπερβαίνει
ἱερεῖς ὡσάν ἐν ἄστρον;

δ'

Ὁ Κατήφορος τελειώνει,
χαίροντ' ἐκατὸν πενήντα,
διὰτὶ καιρὸς ζυγώνει
νὰ κυβερνηθοῦν ἐξήντα.

ε'

Ἐπαισαν οἱ διδαχὲς του,
ὁποῦ ἐρμήνευαν πολλούς,
ἀγκαλὰ καὶ οἱ ἐργασίης του
ὅλους ἄφησαν τυφλούς.

ς'

Τί ὠφελοῦν τὰ καλὰ λόγια,
ἂν οἱ προᾶξες ἐναντίης;
Κάτω ῥίπτονσι τὰνώγεια,
ὁποῦ ἐκτίσαν οἱ ὀμιλες.

ζ'

Ἀρεθράφηκε εἰς τὴν Ρώμην
νεορᾶς ἐξ ἡλικίας.
Πῶς βολεῖ ν' ἀλλάξῃ γνώμην
καὶ τὰ ἦθη τῆς Φραγκίας;

η'

Τρεῖς παπάδες ἔξω ἐβγαίνουν
νὰ γυρεῦσουν τὸ ματζούκι
καὶ (οἱ) ψευδόρχοντες τοὺς δέκουν
᾿ς τῆς ἐλπίδος τὸ παλούκι.

θ'

Ὁ Μπαρζὸς εἶναι τζιγγούνης,
ὁ Τιμόθεος μονάρι,
ὁ Μπαρζ(μ)πίας ἐν' φαλσούνης.
᾿Ω τρεῖς εὔμορφοι γαῖδαροι!

ι'

Μὴ θαναμάξῃς ἂν δὲν βγάγῃ
τὰ δονκάτα ὄχ τὸ πονγγί του
τὸ μιζόνιο του δὲν κάνει
χωρὶς γλίστρι τὸ κορμί του.

ια'

Γιὰ ν' ἀφήσῃ τὰ καλὰ του
εἰς τὰρσενικά παιδία,
ἔβαλε τὰ θηλυκά του
ὅλα εἰς τὰ π[.....]

ιβ'

Ψάλτης καὶ γραμματισμένος
κράζεται ὁ παπᾶ - Μπαρμπίας
μὰ ναι γαῖδαρος γδαρμένος
καὶ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας.

ιγ'

Ὁ Γαίτας δὲν τὸν θέλει,
γιατὶ τοῦ ἔκλεψ' ἓνα βόδι·
κάλλιο βάνει ἓνα κοπέλλι
νὰ τὸν δέσῃ ἀπὸ τὸ πόδι.

ιδ'

Τοῦ Τιμόθεου οἱ χάρες
δὲν 'μποροῦν νὰ μιληθοῦνε·
οἱ φοράδες καὶ γαιδάρες
φοβερὰ τὸν ἀγαποῦνε.

ιε'

Ἔχει καὶ γιὰ συντροφία
ἓνα ἀγένειαγο διακόνι.
Νὰ σὰς 'πῶ δὲν κάνει χρεῖα,
μέρα - νύχτα [...].

ις'

Ἄν ἐμίλειε κ' ἓνα σπίτι
δὲ αὐτὸν τὸν ἀμιο(γ)δύτη...
Ἦτον ἀπ' αὐτὸν καλύτερος
ὥς καὶ ὁ παπᾶ - Πλανήτερος.

ιζ'

Μάνεση, Πυρρῇ, Τετράδῃ,
φαίνεσθε τρεῖς ἱεράρχοι.
Μὰ καλύτερα εἰς τὸν Ἄδῃ
σὰς ἐστέλναν τοῦτοι οἱ ἄρχοι.

ιη'1 ἐναρέταις || κβ'3 οὔτος ||

ιη'

Ὅσες προᾶξες ἐνάρετες
κι ἂν ἔχη ἓνας παπᾶς,
χωρὶς μπόγια καὶ γαζέττες
δὲν 'ξοφλᾷ πρωτοπαπᾶς.

ιθ'

Διὰ τοῦτες τὲς αἰτίες
καλὰ κάνεις σὺ Βουώνη,
κνηγᾶς κληρονομίες
καὶ μιὰ χήρα δὲν σὲ σώνει.

κ'

Καὶ σύ, 'γούμμεν Σιγοῦρε,
καλὰ κάθεται 'ς τὰ ὄρη,
τρῶγε, πίνε, κλέφτε πούρι
καὶ σοῦ σώνει καὶ μιὰ κόρη.

κα'

Καὶ ἂν θὲ ν' ἀφονγκρασθῇτε,
φθάσετε καὶ μὴν ἀργῇτε·
<Τ'σαγκαρόπου>λος τυχαίνει
ν(ὰ) γενῇ πρωτοπαπᾶς,

κβ'

ὅποῦ αὐτοῦνος μόνος μοιάζει
τοὺς σιντίχους 'ς τὰ μυαλά,
ἐπειδὴ καὶ οὕτως ταιριάζει
κεφαλὴ μὲ τὰ λοιπὰ.

XIII

Ὅποιος θὲ νὰ μετωριστῇ μ' ἐμένα τὸ Μπαμπάλη
ἔχει ἀπαρασάλευτα πολλ' ἄγνωστο κεφάλι.
Καὶ μάλιστα ἂν βουληθῇ βερσέττα νὰ μοῦ κάνῃ,
τοῦ κάνω ἄλλα δὰ κ' ἐγὼ ὅποῦ τὸ ριὸ τὸν πιάνει.

5 Τοῦ περιγράφω καὶ καλὰ τὰ κατεχνέσματά του

1 μὲ ἐμένα || 4 κ(αὶ) ||

- καὶ φανερά καὶ ἀπόκρυφα ἐπιχειρήματά του.
 Λοιπὸν ἠθέλησα ὥς ἐδῶ σκεπαστικά νὰ κρίνω,
 μὰ μ' ὅλον τοῦτο δὲν μπορῶ πιλιό μου ν' ἀπομείνω
 τὸ Διονυσάκη Κούρτζουλα νὰ μὲ κοιομπαρόρη,
 10 εἰςὲ καιρὸν ὁποῦ καὶ αὐτὸς δὲν ἔχει τόση χάρι,
 καθὼς λογιάζει μὲ τὸ τοῦ καὶ ὑψηλοφρονίζει,
 μὰ ὅλοι τοῦ ἐξάνοιξαν πὼς ξυλοδεττορίζει.
 Γιατὶ ὀλίγων ἔμαθε γραμμάτων ἐπιστῆμες
 καὶ ἄς κἀνὴ πούρ' ὅσο μπορεῖ τὲς σατιρικὲς οἰμές.
 15 Εἶναι καὶ αὐτὲς ἀνάλατες ὥσάν καὶ τὴ θεωρίά του,
 ὥσάν καὶ τὴν κονβέντα του καὶ τὴν προβατησιά του,
 πὺν ὡς τὴ γυναῖκα προβατεῖ, ὄντ' εἶναι γκαστρομένη
 ἤ, νὰ εἰπῶ καλύτερα, νὰ λάξη καὶ σπασμένη.
 Τοῦ φαίνεται 'ς τὸ λογισμό κ' ἔχει 'ς τὴ φαντασία
 20 πὼς εἶναι νέος ὁμορφος, χωρὶς ἀμφιβολία.
 Μὰ σφάλλει ὁ πτωχὸς πολλὰ καὶ εἶναι γελασμένος,
 γιατί ἀπ' ὅλες τζὶ ὁμορφιὲς εἶναι ὑστερημένος.
 Κορμὶ καὶ δὲν ἔχει καλὸ, καθὼς αὐτὸς λογιάζει,
 ἀμμή ὡς δούγα τοῦ βουτζιῶ ὀπίσω λυγαδιάζει.
 25 Καὶ τὰ ποδάρια του καὶ αὐτὰ εἶναι κακοπλασμένα
 'σάν ξύλα ἀπελέκητα στραβοκαμπουρισμένα.
 Καὶ χέρια ὀρθινάρια, δίχως καμμία χάρι
 καὶ ὁποῦ καταζαρώνουνε ὡς ἀ λαγοῦ τομάρι.
 Μάλιστα ἔχει προφορὰ πολλ' ἀγαγονλιασμένη,
 30 πὺν ὄντε λαλεῖ συγχύζονται ὡς κ' οἱ ἀπεθαμένοι.
 Μ' ἄς ἔρθω 'ς τὸ προκείμενο καὶ ἄς ξαναμιλήσω.
 Δὲν ἔχω ὄρεξι καμμιὰ γιὰ νὰ κατηγορήσω
 κανέναν 'ς τὴ ζῆσί μου ὅσο καὶ ἂ μὲ πειράξη,
 μ' ἀλήθεια δά, τοῦ λόγου του καθένas ἄς κοιτάξη.
 35 Κ' ἐγὼ 'μαι ἓνας ἄνθρωπος πὺν μάσιμες δὲν ἔχω
 'ψηλὲς 'ς τὸ τοῦ μου καὶ ἐρωτιὲς ὀπίσω νὰ ξετρέχω.
 Μ' ὅλον ἐτοῦτο λέγω σας πὼς, ὅσα γιὰ τ' ἐμένα
 ὁ Κούρτζουλας ἱστόρησε, δὲν πιάνει μου κανένα.
 Κ' ἐγὼ 'χω ἀντρίκια τὴ θεωρία, π' ὁ κόσμος τήνε βλέπει,
 40 τόσον ὁποῦ καὶ ἄρματα νὰ τὰ βαστῶ μοῦ πρέπει.
 Καὶ ἂν ἴσως δὰ καὶ ἀγκαλιαστῶ μὲ κοπελιά, γουστάρει,
 γιατί ἔχω δύναμι καλὴ σάν κάθε παλληκάρι,
 καὶ μὲ φιλεῖ μὲ ὄρεξι καὶ μὲ γλυκοκοιτάζει

καὶ μὲ θαράσσει πολλὴ μὲ σφικτοαγκαλιάζει.

- 45 Μ' αὐτός, ἂν πάγῃ 'ς ἐ καμμιά, ἀνορεξιά τ' ἔχει δίνει
καὶ οὐδὲ ν' ἀπλώσῃ ἀπάνου τ' ἔχει ποτὲ δὲν τὸν ἀφίνει,
γιατί, ὡς ἐπροείπαμε, τοῦ εἶναι ἡ θωρία
ἀπὸ τὰ νύχια ὡς τὴν κορφὴν γεμάτη ἀναλατρία.

45 Μὰ αὐτός ||

XIV

α'

Πριχοῦ τὸ λαμπρὸν ἄστρον
τ' αὐγῆς εἶχε προβάλλει,
ἐπιθυμιὰ μεγάλη
ἔλαβα 'ς τὴν καρδιά

β'

νὰ ἐβγῶ νὰ ἀναπνεύσω
τὸν δροσερὸν ἄερα,
πρὶν τὸ νὰ φέξῃ ἡμέρα,
καὶ ζέφυρον γλυκόν.

γ'

Μὰ ἐφάνη μου τραγοῦδι
ν' ἀκούω μέσ' 'ς τὰ δάση
καί, ὡς γιὰ νὰ μοῦ περάσῃ
ἡ πικροφантаσία,

δ'

'θέλησα νὰ ὑπάγω
'λιγάκι νὰ γροικῶ
ἢ καὶ γιὰ νὰ γνωρίσω
τέτοιον τραγονδιστήν.

ε'

"Οθεν εἰς μιὰ ραχοῦλα
ἦτονε καθισμένος
σάτυρος πομπιμένος,
πὺ πάντα τραγοδεῖ

ς'

καί, ὅσες πομπές καὶ ἂν ἔχῃ
καθένας γινομένες,
αὐτὸς νὰ εἶν' κρουμένες
ποτὲ δὲν ἀγαπᾷ.

ζ'

μάλιστα τραγονδῶντας
τοῦ καθενὸς τὰ πάθη
κάνει τα νὰ τὰ μάθῃ
καθόλου ἢ πολιτεία.

η'

〈 ~ ~ 〉 καὶ διαβάζαν
ἐκ τῆς πλατεῖας τὴν διάτα,
πρὶν νὰ φοβήσῃ ἡ γάτα
καὶ ἐφάνῃ του πολὺ.

θ'

Γι' αὐτό, ἔλεγε, τὸ χέρι
ἐκείνου τοῦ νοδάρου,
ὡς τὴν ὁρὰ γαῖδάρου,
τυχαίνει νὰ κοπῇ,

ι'

ὅτι μ' αὐτὸ ἐπαρέβη
τοὺς διαταγμένους νόμους
κ' εἶναι 'ς τοὺς κληρονόμους
σύγχρσις φοβερά.

1α'

Διότι δίκαιον εἶναι
διάταξι γενομένην
νὰ στέκη κεκοιμένη
μὲ πᾶσα προσοχή.

1δ'

Νὰ ὁποῦ [.
.] ἔλεγε καὶ ἄλλοι
πικρία καὶ μεγάλη
γροικοῦν 'ς τὰ σωθικά.

1β'

Ἦθελ' ἀφήσει ἀκόμη
καὶ ἄλλων πολλῶν ἡ γάτα
μοιράδι καὶ λεγάτα
γιά νὰ τὴν συγχωροῦν.

1ε'

Καὶ μ' ὅλον π' ἄφησέ τους
κληρονομίᾳ νὰ λάβουν,
αὐτοὶ ποτὲ δὲν παύουν
εἰς τὸ νὰ μὴν λαλοῦν.

1γ'

Μ' ἀντίσκοπε ὁ νοδάρος,
καθὼς ἦτον βαλμένος
καὶ κρυφοπληρωμένος,
ἔτ' ἐτραγοῦδα αὐτός.

1ς'

Μὰ ὁ [. . . .] τῆς γάτας
τάλλαρα εἶχε δώσει
γιά νὰ τὰναπληρώσει
μὲ κάποιαν τιμὴν.

XV

Ἀφοῦ τῶν μούλων ὅλωνε ἔκαμε ὁ Δεσπότης
συλλείτουργα καὶ δέησες, ἤξευρε, ὃ κοινότης,
ἐν πρώτοις ἐτελείωσε ὅλην τὴν δωδεκάδα,
μόνον δύο τοῦ λείπουνε καὶ διὰ τὴν πεντάδα.

- 5 Στοχάζομαι, στοχάζομαι ὅτι θέλει πλανέσει
τοὺς δύο πατριώτας μας μπελάντα νὰ φορέση.

Πρόσεξε, Διονύσιε, ὁποῦ σὲ καρτεροῦμε,
μὴ σὲ πλανέσῃ ὁ ἄχρειος καὶ καταντροπιαστοῦμε.
Καὶ σὺ, παπᾶ - Ἀναστάσιε, φίλε τῆς ἀληθείας,

- 10 ἀπόφυγε, ὅσον ἔμπορεῖς, Γιώργον τὰς κολακείας.
Ἐνθυμηθῆτε, φίλοι μου, — φεῦ! — τὰς καταρετάς σας,
ποὺ αὐτὸς δὲν ἦταν ἄξιός γιὰ τὰ ἑορτήματά σας.
Ζακύνθου τὰ κανχήματα σεῖς εἴσθε οἱ δύο μόνοι,
ποὺ ἀλήθεια ὅσα εἶπατε γιὰ Γιώργον τοῦ Γαρζῶνι.

- 15 Εἶδατε τί σᾶς ἔκαμε· καὶ ἀφοῦ τοῦ περηφάνου
Καντούνη, ποὺ τὸν ἔστειλε ἐκεῖ 'ς τὸν Λαῖ ἀπάνον,
μ' ὅλα αὐτὰ ἐφόρσεσε μπελάντα καὶ ζωνάρι
καὶ σειέται 'ς τὸν Πλατύφορο τὰν ὀνόητο γομάρι!
Γιωργό μου, τὴν δονλούλα σου κοίταζε γιὰ νὰ κἀνης,
20 μούλος μὲ μούλους ἔχετε τάλλαρα γιὰ νὰ βγάγῃς,

καὶ σπιοῦνους καὶ ἰνφάμιδες ἔσε ἱμπιέγα γὰ νὰ βάνης,
 ἐτοῦτα εἶναι τὰ καλὰ, πὸν πάντα σον ἔττι κάνεις.
 Καὶ τώρα πὸν ἀναχωρεῖς καὶ εἰς χωριά πηγαίνεις,
 κοίταξε ὅσον ἡμπορεῖς τὲς ἐκκλησιὰς νὰ γδένης.

XVI

- XA.: Τὰ πράγματά σας, ὦ νεκροί, δίχως ἀμφιβολίαν,
 λέγω σας πὸς εὐρίσκονται εἰς ἄκραν δυστυχίαν,
 ὅτι τὸ πλοῖόν μου μικρόν καὶ πεπαλαιωμένο
 εἶναι, καθὼς τὸ βλέπετε, καὶ κατασαπημένο
 5 καὶ τὰ νερά ἀνεμπόδιστα ἀπ' ὅλα του τὰ μέρη
 ἐμβαίνοντας στέκω νὰ ἰδῶ εἰς τί θέλει μᾶς φέρει
 καὶ μάλιστα πὸν εἶσθε πολλοὶ καὶ ἄπειρα φορτία
 βαστάζετε ἐπάνω σας, πὸν φέρουν ἀηδία.
 Λοιπὸν, ἂν ἴσως ἐμβήτε μὲ τόσα πολλὰ βάρη,
 10 φοβοῦμαι καὶ ὁ ποταμὸς ὅλους θέλει σᾶς πάρει
 καὶ μάλιστα ὅσοι ἀπὸ σᾶς μήτε νὰ κολυμβᾶτε
 ἡξεύρετε ὁλότελα, μήτε νὰ βοηθᾶτε.
- NEK.: Μὰ τί νὰ κάμωμεν λοιπὸν διὰ νὰ φυλαχθῶμεν,
 καλῶς νὰ ταξιδεύσωμεν, νὰ ἐλευθερωθῶμεν;
- 15 XA.: Τώρα ἐγὼ θέλει σᾶς ἴπῳ ὁλόγυμνοι νὰ ἐμβήτε
 μέσα εἰς τὸ πλοῖον ὅλοι σας, διὰ νὰ φυλαχθῆτε,
 καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ ἄχρηστα, χωρὶς ἀργοπορίαν,
 ὀγλήγορα νὰ ρίψετε ἔς τὴν ἀκροθαλασσίαν.
 Καὶ μ' ὅλον τοῦτο δύσκολον εἶναι νὰ ἡμπορέσῃ
 20 τοῦτό μου τὸ πλοιάριον γυμνοὺς νὰ σᾶς χωρέσῃ.
 Καὶ σύ, ὦ ἔνδοξε Ἑρμῇ, τὴν πρόβλεψιν νὰ ἔχῃς
 γυμνοὶ ὅλοι νὰ ἐμβαίνουνσι καὶ τοῦτο νὰ προσέχῃς,
 σιμὰ ἔς τὴν σκάλαν κάθησε διὰ νὰ ἀνεβάξῃς
 ἐπάνω τούτους τοὺς νεκροὺς, γυμνοὺς νὰ τοὺς ἐμβάξῃς.
- 25 EP.: Καλὰ λέγεις, ὦ κράτιστε Χάρων ἀνδρειωμένε,
 ἔττι πρέπει νὰ κάμωμεν, δρεπανοαρματωμένε.
 Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ὁπὸν ἐδῶ ἔρχεται ἔμπροσθέ μου;
 Δὲν σὲ γνωρίζω παντελῶς. Ὅγλήγορα εἰπέ μου.
- ME.: Ἐγὼ εἰμι ὁ Μένιππος, Ἑρμῇ, πὸν ἀνεβαίνω
 30 πρῶτος εἰς τὸ καΐκιον, ὁλόγυμνος ἐμβαίνω.

Titulus : Διάλογος Χάρωνος, νεκρῶν καὶ Ἑρμοῦ || 3 πεπαλαιωμένον || 4 ante εἶναι
 primum λέγω scripsit deinde delevit || 8 αἰδῖαν || 20 τὸ μικρόν πλοῖον et infra lineam μου
 τὸ πλοιάριον || 25 Κάλα || 27 ποιὸς || ἔμπροσθέν μου ||

Τὴν πύραν μου, τὴν ράβδον μου, τὸ παλαιόφρασόν μου
ὅλα ᾗς τὴν λίμνην πρότερον ἔρριψα μοναχός μου.

EP.: Χαῖρε, γενναῖε Μένιππε, ἔμβαينه θαρσαλέως
ἐσένα ἐκλέγω Πρόεδρον, ἀνάβαινε σπονδαίως·

35 σῶρε εὐθὺς καὶ κάθησε ἐπάνω εἰς ᾗηλὸν τόπον,
διὰ τὰ βλέπῃς ἀκριβῶς τούτους μὲ δίχως κόπον.
Ἄμμη αὐτός, ποῦ ἔρχεται, ποιός εἶναι ὁ ὥραιος;

XAPM.: Ἐγὼ εἰμι ὁ Μεγαρικὸς Χαρμόλεως ὁ νέος.

40 Τούτου τὸ ροδομάγονλον ὅποιος τὰ φιλήσῃ
ἤθελε, δύο τάλαντα πρότον τὰ τοῦ μετρούσῃ.

EP.: Τὰ φιλημένα μάγονλα, τὴν ὥραιότητά σου
ἀπόρριψε ὀγλήγορα καὶ τὰ ξαθὰ μαλλιά σου·
τὴν κοκκινάδα τὴν πλαστήν ἀπὸ τὸ πρόσωπόν σου
ἀκόμη καὶ τὸ δέσμα σου ἔκβαλε μοναχός σου.

45 Τώρα καλὰ εὐρίσκεισαι, ἔρριψες τὸ φορτίον,
ᾄθην μὴν χάνῃς τὸν καιρόν, εἴσελθε εἰς τὸ πλοῖον.
Ἄμμη ἐσύ, ὅπου φορεῖς πορφύραν τὴν μεγάλην
καὶ στέφανον βασιλικὸν ἔχεις εἰς τὸ κεφάλι,
ποιός εἶσαι κ' ἔτι σκυθρωπὸς ἔρχεσαι ἔμπροσθέν μου;

50 ΛΑ.: Ὁ τῶν Γελῶν βασιλεὺς, Λάμπιχος, κύριέ μου.

EP.: Λοιπὸν τί σὲ ἀνάγκασε καὶ ἐπαρρησιόσῃς
ὄχι ὥς ἕνας τῶν νεκρῶν, ἄμμη ὥσάν δυνάστης;

ΛΑ.: Μὰ εἶπον· «πρέπον εἰς ἐμὲ ὥς βασιλεὺς, ποῦ ἤμουν,
τὰ παρρησιασθῶ γυνὸς καὶ δίχως τὴν στολή μου;»

55 EP.: Τώρα δὲν εἶσαι βασιλεὺς, ἀλλὰ ἀποθαμένος,
δίχως ψυχὴν, δίχως πνοήν, ὅλος νενεκρωμένος,
ὥστε ὅπου ἀπόρριψον, λέγω, δίχως δειλίαν
ὅλα αὐτά, ποῦ θλίβουσι τὴν μαύρην σου καρδίαν.

ΛΑ.: Τὸν πλοῦτον, δι' ἀγάπην σου, ἀπέρριψα εὐθέως.

60 EP.: Τὸν τυφὸν καὶ τὴν ἔπαρσιν ἀκόμη θαρσαλέως,
τοὺς ὑψηλοὺς σου λογισμοὺς καὶ τὴν ἀλαζονείαν
ἀπόβαλε, ὦ Λάμπιχε, καὶ τὴν ὑπεροψίαν.

ΛΑ.: Ὅλα τὰ ἔρριψα, Ἐρμῆ, μόνον ζητῶ ἀπὸ σένα
πορφύραν καὶ διάδημα γ' ἀφήσῃς εἰς ἐμένα.

65 EP.: Ὅχι τελείως, μήτε αὐτὰ δύναιμι τὰ σ' ἀφήσω.

ΛΑ.: Ἄς εἶναι, πρέπει καὶ αὐτὰ τώρα τὰ παρατήσω.
Ἴδον πῶς εἶμαι, ὦ Ἐρμῆ. Τί ἄλλο ἀπὸ μένα
θέλεις τὰ ἰδῆς ᾗς τὰ μέλη μου τοῦτα τὰ πικραμένα;

- ΕΡ.: Τὴν μάντι καὶ τὴν ὀργὴν καὶ τὴν ἀπανθρωπίαν
70 ἄφες ἀκόμη, λέγω σου, καὶ τὴν μνησικακίαν.
- ΛΑ.: Ἴδού τώρα ὁλόγυμνος εἶμαι καὶ δίχως κάλλος.
- ΕΡ.: Ἐλα, ὅς τὸ πλοῖον ἔμβαινε καὶ ἔφθασεν ὁ ἄλλος.
Ποῖός εἶσαι σὺ ὁ πολύσαρκος, πού τώρα πλησιάζεις;
Μὲ τὰ πολλά σου κρέατα τὴν γῆν ἀναταράξεις.
- 75 ΔΑ.: Ἐγὼ εἰμι, θεϊότατε Ἐρμῇ, ὁ Δαμασίας,
πολλὰ γενναῖος ἀθλητῆς καὶ τύπος τῆς ἀνδρείας.
- ΕΡ.: Ἀλήθεια λέγεις, διατὶ ἐγὼ πολλές φορές σέ εἶδα
τὸ πῶς εἰς τὰ παλαίσματα ἐλεύθερα ἐπήδας.
- ΔΑ.: Ναί, ὦ Ἐρμῇ, ἀλλὰ γυμνός, χωρὶς κανένα βάρους
80 εἶμαι καί, ὥς βλέπεις, ἔρχομαι νὰ ἔμβω μὲ τὸ θάρος.
- ΕΡ.: ὦ Δαμασία ἄριστε, ἐσὺ ὥς καθὼς εἶσαι
μὲ τόσα πολλά κρέατα, τὸ πλοῖον δὲν χωρεῖ σε.
Μόνον μὴν χάνῃς τὸν καιρόν, τὰς σάρκας σου ταχέως
ἀπόβαλε καὶ τότε ἐγὼ σέ δέχομαι βεβαίως.
- 85 Ὅτι τὸν ἓνα πόδα σου μόνον ἂν ἀκκουμβήσῃς,
τὸ σκάφος τοῦτο τὸ μικρὸν θέλει καταβυθίσῃς.
Ἀκόμη καὶ τὰ στέφανα καὶ τὰ κηρύγματά σου
οὔτε χαμαὶ ὀγλήγορα, ὅλα τὰ ἄχρηστά σου.
- ΔΑ.: Ἴδού, διὰ τὴν ἀγάπην σου, ὁλόγυμνον ἰδέ με,
90 ὥσάν τοὺς ἄλλους καὶ ἐμὲ ὅς τὸ πλοῖον ἔμβασέ με.
- ΕΡ.: Τώρα, ὅπου ἐλάφρυνας, εἴσελθε θαρσαλέως.
Καὶ σὺ, ὦ Κράτων, σκόρπισε τοὺς θησανροὺς σπονδαίως,
τὴν μαλακίαν, τὴν τρυφὴν, τὰ κοσμικὰ βραβεῖα,
τώρα ἐδῶ ἀπὸ αὐτὰ ποσὼς δὲν εἶναι χρεῖα.
- 95 Τώρα ἐδῶ πλέον μὴν βαστάς τὰ ἐπιτάφιά σου,
προγόνων ἀξιώματα καὶ τὰς πολλὰς τιμὰς σου,
τοῦ γένους τὴν ἐγγένειαν τώρα ἀστόχησέ την,
δόξαν καὶ τὴν τερπνότητα ὅς τὴν λίμνην σκόρπισέ την.
- Ἄν ἴσως καὶ καμμιὰν φορὰν ἐκήρυξε ἡ πατρίς σου
100 τὰ σὰ ἀνδραγαθήματα πρὸς δόξαν ἐδική σου
καὶ εἰς τοὺς ἀνδριάντας σου ὕμνους καὶ ἐνθυμίας
ἔγραψαν διὰ νὰ μαρτυροῦν τὰς σὰς ἀνδραγαθίας,
ὅλα τώρα χρειάζεται, ὅλα, νὰ ἀστοχήσῃς,
τὰ τῆς ζωῆς ὄνειρα ὅλα νὰ ἀπορρίψῃς.
- 105 Μὴν λέγῃς πὼς σοῦ ἔκαμαν μέγαν τὸ μνημεῖον,
ἐπειδὴ ἅπαντα αὐτὰ βαρύνονσι τὸ πλοῖον.

- KPA.: Ἄν ἴσως καὶ μὲ θέλημα δὲν εἶναι ἐδικόν μου
 νὰ ἐκδυθῶ ὅλα αὐτά, κάμνω το στανικῶς μου.
- (EP.:) Βαβαί! Καὶ ποῖος εἶσαι σό, πὸν ὅλος θυμωμένος
 110 κατέμπροσθέν μου ἔρχεσαι, φωτίες φορτωμένος;
 Καὶ διὰ ποῖαν ἀφορμὴν τρόπαια καὶ θουάμβους
 βαστᾷς, πὸν εἶναι ἄξια ἐκπλήξεως καὶ θάμβους;
- KPA.: Ἐπειδὴ ἔκαμα πολλὰς νίκας καὶ ἀριστετεῖς
 καὶ ἡ πατρίς μου εἰς ἐμὲ ἔψαλεν εὐφημίες.
- 115 EP.: Τὰ ἄρματα καὶ τρόπαια ἄφες, δίχως δειλία,
 ὅτι ᾽ς τὸν Ἄδην ἀπ' αὐτὰ ποσῶς δὲν εἶναι χρεία.
 Οὗτος, ὅπου τὸ σχῆμά του σεμνὸν τὸν φανερώνει,
 πὸν τὰ ὀφρύδια ὑψηλὰ ᾽ς τὸν οὐρανὸν σηκώνει
 καὶ δείχνει πὺς ἔχει πολλὰς φροντίδες ᾽ς τὸ κεφάλι,
 120 πὸν παριστάνουν φανερά λύπη του τὴν μεγάλην,
 οὗτος, ὅπου τὰ γένεια ἔχει πολλὰ μακροῖα,
 ποῖός εἶναι, κ' ἔρχεται ἐδῶ μὲ τόσῃν ἡσυχίᾳ;
- MEN.: Εἶναι ἓνας φιλόσοφος Ἑρμῆ, ὁ τρομασμένος,
 οὗτος ὅπου καὶ σκυθρωπὸς εἶναι καὶ συγχισμένος.
 125 Καὶ μάγον ἢ καὶ γόητα βέβαια, δίχως ἄλλο,
 ἀπατεῶνα καὶ μωρόν, ἂν τὸν εἰπῶ, δὲν σφάλω.
 Λοιπὸν μὴν χάνῃς τὸν καιρὸν καὶ τοῦτον ἐγδυσέ τον,
 ὥσ᾽ ἂν τοὺς ἄλλους γλήγορα καὶ τότε ἔμβασέ τον,
 ἐπειδὴ πράγματα πολλὰ μέλλει νὰ θεωρήσῃς
 130 ὄντως ἀξιογέλαστα, πὸν θέλει ἀπορήσεις.
- EP.: Αὐτὸ τὸ σχῆμα τὸ σεμνὸν πρῶτον, φιλόσοφέ μου,
 ρῖψε χαμαὶ, μὴν δειλιᾷς ἔλα, ἀγροΐκησέ μου·
 — ὦ Ζεῦ, καὶ πόσῃν ἔπαρσιν, πόσῃν ἀλαζονείᾳ,
 πόσῃν ἀμάθειαν βαστᾷ, πόσῃν κενοδοξίᾳ,
 135 μὰ καὶ χουσίον περισσόν, ὀργήν, ἀναισχητῆιαν,
 ναί, μὰ τὸν Δία, καὶ τρυφὴν φθόνον καὶ μαλακίαν —
 ἐπειδὴ καὶ δὲν δύνασαι, ὅσον καὶ ἂν πασχίσῃς,
 ὅλα αὐτά, ὅπου βαστᾷς, ἀπὸ ἐμὲ νὰ κορύψῃς.
- 140 Εἰ δέ, ἂν ἴσως στοχασθῇς νὰ ἐμβῇς φορτωμένος
 μ' αὐτὰ τὰ βάρη τὰ πολλὰ, ἐμμενες γελασμένος,
 ἐπειδὴ ποῖον κάτεργον, ἂν ἔχη καὶ κωπία
 πεντήκοντα ἐπάνω του, βαστᾷ τέτοια φορτία;
- ΦΙΛ.: Ὅθεν ἐγὼ ὅλα αὐτά, κατὰ τὴν προσταγὴν σου,
 ρίπτω χαμαὶ καὶ μὲ σπουδὴν πληρόνω τὴν βουλὴν σου.

- 145 MEN.: Ἀκόμη καὶ τὰ γένεια τούτου πρέπει νὰ κόψῃς
καὶ τότε αὐτὸν τὸν γόητα θέλει τὸν ἐλαφρώσεις,
ὅτι ἡ γενειάδα του εἶναι πολλὰ δασεῖα
καὶ ἡ τιμὴ της δύο μνᾶς ἔχει τῇ ἀληθείᾳ.
- ΦΙΛ.: Καὶ ποῖον τάχα, ὦ Ἑρμῇ, ἀπὸ αὐτοὺς ἐκλέγεις
150 τοῦτον τὸν βαθὺν πώγωνα νὰ κόψῃ, ὅπου λέγεις;
ΕΡ.: Ὁ Μένιππος, φιλόσοφε, οὗτος θέλει ἀρπιάσει
πέλεκυν εἰς τὸ χεῖρ του, δίχως νὰ δειλιάσῃ
καὶ τὸν βαθὺν σου πώγωνα ἐπάνω εἰς τὴν σκάλα
θέλει τὸν κόψῃ, νὰ ριφθῇ καὶ οὗτος μὲ τὰ ἄλλα.
- 155 MEN.: Ὅχι, ἐγὼ μού φαίνεται ὁ πέλεκυς δὲν σώνει,
πλέον ἀξιογέλαστον εἶναι ἓνα πριόνι.
ΕΡ.: Ὁ πέλεκυς εἶν' ἀρκετὸς διὰ αὐτὴν τὴν χρεῖαν.
MEN.: Εὐγε· ἐσὺ ἀποφάσισες μ' ὅλην τὴν εὐσπλαγγνίαν.
Θέλεις νὰ κόψω, ὦ Ἑρμῇ, καὶ τὰ ὀφρυδιά του;
- 160 ΕΡ.: Ναί, ὅτι εἶναι καὶ αὐτὰ ἐν' ἀπὸ τὰ κακὰ του.
Τί εἶν' αὐτὸ πὸν θεωρῶ; ὦ κάθαγμα, τί κλαίεις;
Τί δειλιάς τὸν θάνατον καὶ δάκρυα ἐκχέεις;
Ἐμβαυε τώρα, ἔμβαυε.
- MEN.: Μ' ἀκόμη 'ς τὴν μασχάλῃ
μίαν βαρύτητα βαστᾷ καὶ εἶναι καὶ μεγάλη.
- 165 ΕΡ.: Καὶ τάχα τί, ὦ Μένιππε, νὰ εἶναι τὸ φορτίον;
MEN.: Ἡ κολακεία, ὦ Ἑρμῇ, ὅπου καὶ εἰς τὸν βίον
πολλὰ τοῦ ἐχρησίμευσε διὰ νὰ κατορθώῃ
τὰ ὅσα ἐφαντάζετο καὶ νὰ τὰ ἐκπληρώῃ.
- ΦΙΛ.: Καὶ σὺ τὴν γενναιότητα καὶ τὴν ἐλευθερίαν
170 ἀπόβαλε, ὦ Μένιππε, χωρὶς ἀγοπορίαν,
τὴν παρρησίαν τὴν πολλήν, τὰ γέλια καὶ τᾶλλα,
ὅπου βαστᾷς ἐπάνω σου, ὅτι εἶναι καὶ μεγάλα.
- ΕΡ.: Ἄφες τὰ τούτον λόγια καὶ μήποτε ἐκβάλῃς
τὰ ὅσα λέγει ὁ μωρὸς καὶ ἄφες τον νὰ ψάλλῃ,
175 ἐπειδὴ εἶναι ἐλαφρὰ αὐτὰ πὸν τοῦτος λέγει
καὶ διὰ τὸ ταξίδιον ὠφέλιμα, καὶ ἃς κλαίῃ.
Καὶ σὺ, ὦ ρῆτορ, λέγω σου τὴν περισσολογίαν
ἄφες καὶ τοὺς βαρβαρισμοὺς καὶ τὴν μωρολογίαν
καὶ ὅσα ἔχεις ἄχρηστα ταχέως ἐκβαλέ τα.
- 180 ΡΗΤ.: Ὅλα τὰ ρίπτω, ὦ Ἑρμῇ, ἰδού, θεωρήσέ τα.
ΕΡ.: Τώρα καλὰ εὐρισκόμεθα, καλὰ τῇ ἀληθείᾳ,

- λῦσε, ὦ Χάρων μέγιστε, ταχέως τὰ σχοινία.
 Ἡ σκάλα ἃς ἀσηκωθῇ, πέτασον τὸ παννίον,
 ἃς ἀναβῇ τὸ σίδηρον ἐπάνω εἰς τὸ πλοῖον.
 185 Καρaboκύρη ἄριστε, τούτην τὴν ὥραν ἔχεις
 νὰ βάλῃς τὸ πηδάλιον ἔς τὸν τόπον, πὺν κατέχεις.
 Καλῶς νὰ ταξιδεύσωμεν, νεκροί, τούτην τὴν ὥρα.
 Τί κλαίετε, ὦ ἄφρονες, καὶ τί λυπεῖσθε τώρα;
 Καὶ μάλιστα, φιλόσοφε, σύ, τί ἀναστενάξεις
 190 καὶ διὰ ποῖαν ἀφορμὴν τὸν θάνατον διστάζεις;
 ΦΙΛ.: Ὅτι ἐγὼ δὲν ἤλπιζα πὼς εἶναι ἡ ψυχὴ μου
 ἀθάνατος καὶ δι' αὐτὸ κλαίουσι οἱ ὀφθαλμοί μου.
 ΜΕΝ.: Ψεύματα λέγει, ὦ Ἐρμῆ. Ἀλλὰ αὐτὸν λυποῦσι.
 ΕΡ.: Καὶ ποῖα εἶναι, Μένιπτε, πὺν τοῦτον τερανοῦσι;
 195 ΜΕΝ.: Εἶναι τὸ πὼς δὲν ἠμπορεῖ πλέον εἰς τὴν γαστέρα
 νὰ ῥίπτῃ πολλὰ βρώματα νύκτα καὶ τὴν ἡμέρα,
 μήτε τὸν κόσμον νὰ γελᾷ, τὴν νύκτα νὰ ἐβγαίνει
 ἀπόκρυφα, τὴν κεφαλὴν ἔχοντας σκεπασμένη,
 τοὺς νέους νὰ περιγελᾷ, ἀργύρια ν' ἀρπάξῃ
 200 καὶ εἰς τὰ πορνιστάσια τοιγύρω νὰ σχολάζῃ.
 Τοῦτ' ἔχει, πὺν τὸν θλίβουσι καὶ ἄφες τον νὰ λέγῃ
 αὐτὰ ἐνθυμᾶται ὁ μωρὸς καὶ κάθεται καὶ κλαίγει.
 ΦΙΛ.: Ἀμμὴ ἐσὺ, ὦ Μένιπτε, τάχα δὲν ἐλυπήθης
 τὸν θάνατον ὀλότελα, μήτε τὸν φοβήθης;
 205 ΜΕΝ.: Καὶ πὼς ἐγὼ νὰ λυπηθῶ, ὅπου τὸν ἑαυτὸν μου
 τοῦ ἔδωκα μὲ θέλημα μόνον τὸ ἐδικόν μου;
 Ἀλλὰ εἰς τοῦτο μεταξὺ ἡμεῖς, πὺν ὀμιλοῦμεν,
 ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ φωνῆς καὶ θορήνους δὲν ἀκοῦμεν.
 ΕΡ.: Ἀλήθεια, ὦ Μένιπτε, ὅχι, ἀπὸ ἓνα τόπον
 210 ἀκούονται οἱ σύγχυρες καὶ θοῆροι τῶν ἀνθρώπων.
 Μόνον ἄλλοι ἐσπανάθησαν τώρα ἔς τὴν ἐκκλησίαν
 γελῶντες διὰ τὸν θάνατον Λαμπίχου ἐκ καρδίας.
 Καὶ τὰ παιδία μὲ χαρὰν ὅλα λιθοβολοῦσι,
 τὰ τέκνα τοῦ τεράννου τοὺς ἔς τὰς κεφαλὰς κτυποῦσι.
 215 Καὶ ἄλλοι τὸν Διοφάντον πάλιν ἐγκωμιάζουν,
 ὕμνους καὶ ἐπιτάφια τοῦ Κράτωνος κρανγάζουν.
 Καί, μὰ τὸν Δία, μὲ κλανθμούς, μὲ δάκρυα καὶ θορήνους
 ἢ μήτηρ παριστάνεται τοῦ ἥρωος ἐκεῖνον,
 τοῦ Δαμασίου δηλαδὴ καὶ τὲς φωνῆς ἀρχίζει,

- 220 διὰ τοῦ υἱοῦ τὸν θάνατον τὰ μάγουλα ξεσχίζει.
 Ἄμμη ἐσέ, ὦ Μένιπτε, κανένας δὲν θρηνεῖ σε,
 ἀπ' ὅλους τοῦτους ἥσυχος ἐσὶν ὁ μόνος εἶσαι
- ME.: Ὅχι, ἐγὼ τὰ δάκρυα αὐτὰ δὲν ἔχω χρεῖα·
 ἄμμη ὀλίγον πρόσμμενε ν' ἀκούσης τὰ σκυλία,
- 225 πὺν ὅλα θέλει συναχθοῦν, μὲ γανγισμοὺς μεγάλους,
 τὸν θάνατόν μου νὰ θρηνοῦν πλεὺν παρὰ τοὺς ἄλλους
 καὶ τὰ πτερὰ οἱ κόρακες μὲ βίαν νὰ κτυπήσουν
 μέσα εἰς τὰς κοιλίας των, τὸ σῶμά μου νὰ ρίξουν.
- EP.: Εὖγε, κατὰ ἀλήθειαν, ὦ Μένιπτε, γενναῖε,
 230 ἄφραβε, μεγαλόφρονε, ἀνδρεῖε, ρωμαλέε.
 Ἄλλ' ἐπειδὴ ἐσώσατε εἰς τὸ ταξιδιόν σας,
 πορεύεσθε ὀγλήγορα ὅς τὸ δικαστήριόν σας,
 ὅτι ἐγὼ καὶ ὁ πορθμεὺς ἄλλους ἀπὸ τὸν βίον
 πρέπει πάλιν νὰ φέρωμεν μὲ τοῦτό μας τὸ πλοῖον.
- 235 ME.: Καλὸν σας κατενόδιον νεκροί, ἔλα, νεκροί μου,
 ἀκολουθᾶτε χαίροντες ὁρμὴν τὴν ἐδική μου.
 Λοιπὸν ἀκόμη διατί στενάζοντες θρηνεῖτε;
 Τώρα δὲν βλέπω ἔλεος· πρέπει νὰ δικασθῇτε.
 Καὶ λέγουν πὺς τὰ βάσανα εἶναι πολλὰ βαρῖα,
 240 γῦπες καὶ πέτρες καὶ τροχοὶ καὶ ἄλλα τε μυρία.
 Καὶ θέλει παρορησιασθοῦν τὰ ἔργα γεγραμμένα
 τοῦ καθενὸς καὶ τὴν ποινὴν νὰ λάβῃ τὸ καθένα.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ *

ἀββιζάρω<ιτ. avvisare (= εἰδοποιῶ), III 49
 ἀγαλῆνᾶ (ἐπίρρ. = ἀργά, ἥρεμα), VII κα' 4
 ἀγδίκητος (= ἀνεκδίκητος), I 108

ἀγνευιαγος (= ἄνευ γενεῖου, ἀνήλικος),
 XII ιε' 2

ἀμιογδύτης (= ἱεροσύλος, ἄρπαξ), XII ις' 2
 ἀγκαλᾶ (= ἂν καί), X 53

ἀγκωνιάζω (= τίθεμαι εἰς γωνίαν, ἀκτινη-
 τῶ), I 88

ἄγνωστος (= ἄσυνετος), XIII 2

ἀγριώνω (= ἀγριεύω), VII κγ' 3

ἀκ (= ἐκ, ἀπό), IV 34

ἀναγουνιάζω [μτχ.: ἀναγουνιασμένος] (= ἀη-
 διάζω), XIII 29

ἀναλατία, ἡ, XIII 48

ἀνέγνωρος (= ἀγνώριστος), I 102

ἀνευλάβιος (= ἀνευλαβής), III 109

ἀνοστάδα, ἡ, VII ιδ' 3

ἀπαύστω (ἐπίρρ.), III 63

ἀπερνῶ, XI κα' 4

ἀπιθώνω [παρ.ατ.: ἀπιθοῦσαν] (= ἀποθέτω)
 III 99

ἀρεσκειά, ἡ (= προικοσύμφωνον), I 19

ἀρχομπουζο<ιτ. archibuso και archibu-
 gio (= βαρὺ τυφέκιον), I 120

ἀρμάδα, ἡ<βεν. armada (= σύναξις, ὁμι-
 λος), I 28

ἄρχος [πληθ.: ἄρχοι], XI ι' 2, XII ιζ' 4

ἄσπρα, τὰ (= νομίσματα), X 4

ἀσούσσουμος (= ἀγνώριστος, ἐλεεινός),
 I 102

ἀσχημάδα, ἡ, VII ιδ' 3

αὐτοῦνος (= αὐτός), XII κβ' 1

ἀφέντρα, ἡ, VI 11

ἀφονγκράζομαι (= ἀκούω, πληροφοροῦ-
 μαί), I 4, XII κα' 1

βάγια, ἡ (= τροφός), III 5

βαρδιάνος<βεν. vardian (= φρουρός, σκο-
 πός), III 55

βδελύσσομαι [μτχ.: ἐβδελυγμένον], XI ς' 4
 βερσέττο, τὸ<ιτ. versetto (= στιχάκι),
 XIII 3

βιγλίζω<ιτ. vigilare (= ἀγρυπνῶ, προσέ-
 χω), X 37

βολεῖ [μτχ.: βολεζάμενο. Ὑπ.: ἀορ.: βολέση]
 (ἀπρόσ. ρῆμα = εἶναι δυνατόν), IV 1,
 VII κς' 2

βουτσί, τὸ (= πίθος), XIII 24

βρῶμα, τὸ (= τροφή), XVI 196

γᾶζέττα, ἡ<βεν. gazetta (= νόμισμα), XII
 ιη' 3

γανγισμός, ὁ, XVI 225

γλυκογρωμιά, ἡ, VI 15

γλυκοκοιτάζω, XIII 43

γλυκοποθητός -ῆ, VI 5

γλυκός [ὑπερθ.: γλυκότατος], IV 30

γροντάρω<ιτ. gustare (= ἀρέσκειν, τέρ-
 πομαι), XIII 41

γροικῶ [ἀγροικῶ] (= αἰσθάνομαι, ἀντι-
 λαμβάνομαι), I 18

δείχτω (= δεικνύω), I 14

δεσπετέλεια, τὰ<βεν. despeto (= περιφρό-
 νησις), VI 20

διακόρι, τὸ (= νεαρὸς «διάκονος»), XII ιε' 2
 δοῦγα, ἡ<ιτ. dogra (= βαρελοσάνιδον), XIII
 24

δονκᾶτον, τὸ (= νόμισμα), XII ι' 2

δουλούλα, ἡ, XV 19

δρεπανοαρματωμένος [ἐπιθ. Χάρωνος], XVI
 26

ἐγκρεμισία, ἡ (= καταστροφή), XI ιε' 4

ἐδῶθεγε (ἐπίρρ. = ἐδῶ), IV 46, 48

ἐξοστρακισμός, ὁ, XI ιβ' 2

ἐρμία, ἡ (= ἐρημία), IV 17

ζουγλαίνω (= καθιστῶ τινα τρελλόν), V
 ς' 1

* Οἱ λατινικοὶ ἀριθμοὶ ἀναφέρονται εἰς τὰ ποιήματα, οἱ ἐλληνικοὶ εἰς τὰς στρο-
 φὰς καὶ οἱ ἀραβικοὶ εἰς τοὺς στίχους.

ἡύρισκω (= εὐρίσκω), IV 32

θαράρασι, ἡ (= ἀνακούφισις, εὐχαρίστησις), XIII 44

θηριωσύνη, ἡ (= θηριότης), VII 1θ' 3

θυμοῦμαι [μτχ.: θυμῶντας], VI 15

ιεράρχης, ὁ [πληθ.: ἱεράρχοι], XII 1ς' 2

ἱμπιέγο [πληθ.: ἱμπιέγα] < it. impiego (= ὑπηρεσία, θέσις), XV 21

ἰνφάμες, ὁ [πληθ.: ἰνφάμιδες] — it. infame (= ἄτιμος, ἐπονεϊδιστος), XV 21

ἰστορεῶ (= ἐκθέτω), XIII 38

κάθομαι [ὑποτ. ἀορ.: κάτση], I 18

κακοπλασμένος, XIII 25

κακοπραγία, XI κς' 2

κακωσύνη, ἡ (= κακία), VII 1θ' 2

καμάρι, τό (= ἀγλάισμα, ἐγκαλώπισμα), I 61

καμπαναριό, τό (= κωδωνοστάσιον), III 65

κανονία, ἡ (= κανονιοβολισμός), III 21

καρμινιόλος, ὁ IX α' 1

κατάκριμα, τό (= βαρὺ ἀμάρτημα), X 33

κατατῆζαίζω, X 60

κατοικεῖω, VII 1ε' 3

κεφαλοκοπῶ (= κτυπῶ ἢ ἀποκόπτω τὴν κεφαλὴν), IX δ' 4

κοιμοπαράρω < it. coglion + parare (= στολίζω τινά δι' ὕβριστικῶν ἢ περιπαικτικῶν ἐκφράσεων), XIII 9

κοκκινάδα, ἡ, XVI 43

κολοννέλλος, ὁ < it. colonnello (= ἀνώτερος ἀξιωματικός, ἀρχηγὸς μεγάλης στρ. μονάδος), III 84

κόντανα, ἡ (= κόμησσα), II 8

κοπέλλι, τό, XII ιγ' 3

κοπελλούλα, ἡ, VII ε' 2

κορίτζι, τό, VII κγ' 1

κονστοδὲ, ὁ < it. custode (= θυρωρὸς, φύλαξ), III 59

κοντουπῶνω, -ομαι, (= ἐπιπίπτω, ἀρπάζω διὰ τῆς βίας, ἔρχομαι εἰς χεῖρας), I 76
κρυφνεύομαι [ὑποτ. παθ. ἀορ.: κρυφνεῶ] (= κρύπτομαι), I 129

λαβωματία, ἡ (= τραῦμα), VII ιη' 2

λεγάτω, τό < it. legato (= κληροδοσία, κληροδότημα), XIV ιβ' 3

λιγοκαρδιά, ἡ (= λιποψυχία, στενοχωρία), III 121

λιποψυγία, ἡ (= δειλία), IV 36

λιγωμάρα, ἡ (= λιποθυμία), I 100

λνγαδιάζω (= λυγίζω, κάμπτομαι), XIII 24

μάγονλο, τό, XVI 220

μάνιτα, ἡ (= ὀργή, θυμός), I 75

μαραγγιάζω (= μαραίνομαι) VII η' 1

μάσσιμα, ἡ [πληθ.: μάσσιμες] < it. massima (= ἀξίωμα, ἀπόφθεγμα), XIII 35

ματαπάλιν (ἐπίρρ.), XI η' 2

ματζούκι, τό < βεν. mazuco (= ράβδος· ἐδῶ ποιμαντορικὴ ράβδος), XII ζ' 3

μετόχι, τό [καὶ ὑποκορ.: μετοχάκι, τό], X 38, 40

μετωρίζομαι (= ἀστειεύομαι), XIII 1

μονονυκτὶς (ἐπίρρ. = ἐντὸς τῆς νυκτός), III 83

μονλάρι, τό (μεταφ. = πείσμων), XII θ' 2

μοῦλος, ὁ (= νόθος), XV 1

μπάντα, ἡ < it. banda (= μέρος, πλευρόν), I 58

μπελάντα < βεν. belanda (= ἐρυθρὸς μανδύας πρωτοπαπᾶ ἢ ἐπισκόπου), XV 6, 17

μνιζόνιο, τό < it. bisogno (= ἀνάγκη) XII ι' 3

μπρόγια, τὰ < βεν. brolio, it. broglio (= δημοκοπία, μηχανορραφία) XII ιη' 3

νοδάρος, ὁ < βεν. nodaro (= συμβολαιογράφος), XIV θ' 2

νοστιμάδα, ἡ, VII ιθ' 3

ντένω [ὑποτ. ἀορ.: ντέση] (= ἐμπλέκομαι), I 47

ντονιάρω < βεν. donneare (= ἐρωτοτροπῶ), I 124

ξενῶ [γ' πληθ. ὁρ. ἀορ.: ἐξενῶσαν] (= καθιστῶ τινα ξένον, ἀπομακρύνω), XI ι' 4
ξεπεριορίζομαι [μτχ. παθ. παρακ.: ξεπεριορισμένος] (= ἀθυμῶ, γίνομαι ἐκ τῆς θλίψεως ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ἐξαλλος), I 111

ῥοφλῶ [ἐξοφλῶ] (ἐδῶ μτροφ. = ἐπιτυχάνω εἰς ἐπίδωξιν ἐκλογῆς), XII 144

ὀγληγορεῖω (= ταχύνω), XI β 2

ὀλονυκτὶς (ἐπίρρ.), III 89

ὄντα (= ὄταν), VI 13

ὄρα, ἡ (= οὐρά), XIV θ' 3

ὀρδινάριος<ιτ. ordinario (= συνήθης, ἐν-
τελής), XIII 27

ὀφφικτιάλος, ὁ<ιτ. ufficiale (= ἄξιωματι-
κός), III 11, 93

πάγα, ἡ<ιτ. paga (= πληρωμή, μισθός),
X 24

παλαιόφρασον, τό, XVI 31

παρορησιάζομαι [παθ. ἄορ.: ἐπαρορησιάζομαι]
(= παρουσιάζομαι), XVI 51

πιάνω (= ἀνευρίσκω τὸν στόχον), I 68

πιζροφантаσία, ἡ, XIV γ' 4

πιλιό (ἐπίρρ.: πλέον), XIII 8

πιστολιά, ἡ [<πιστόλι (ιτ. pistola)] (= πυ-
ροβολισμός), I 18

πιτζαρία, ἡ<ιτ. pizzeria (= μπουρεκοπω-
λεῖον), I 43

πολιτζία, ἡ<ιτ. polizia (= ἀστυνομία), III
50

ῥομένω [ὑπομένω. Ὑποτ. ἄορ.: ῥομένη],
I 67

πομπιμένος<πομπή (= ἀτιμία, ἐντροπή),
XIV ε' 3

πορροστάσιον, τό, XVI 200

πουγγί, τὸ (= βαλάντιον), XII ι' 2

πού(ι)<ιτ. pure (βεβ. μόρ.= βεβαίως),
XIII 14

πουνό, τὸ (= πρῶτ), V ε' 2

προτζεσσίων<ιτ. processione (= λιτανεία)
III 10

πριντζιπόπουλο, τὸ (= μικρὸς πρίγκηψ,
θωπευτ.), II 2

πριόνι, τό, XVI 156

πριχοῦ (= πρίν), XIV α' 1

προβατησιά, ἡ<προβατῶ (= περιπατῶ),
XIII 16

προτάρχορ, ὁ [πληθ.: προτάρχοι] (= ἄρ-
χων), XI α' 1

ρεγέντες, ὁ<ιτ. reggente (= ἐπαρχος, ἑλ-
λην διοικητής), III 9, 91

ρεζιδέντες, ὁ<ιτ. residente (= ὁ Ἀγγλος
διοικητής), III 7, 92

ρεπούμπλικα, ἡ<ιτ. repubblica (= δημο-
κρατία), X 1

ρίμα, ἡ<ιτ. rima (= ποίημα μὲ ὁμοιο-
καταλήκτους στίχους), XIII 14

ρίο, τὸ (= ρίγος), XIII 4

ροδαριά, ἡ (= ἄγρια ροδῆ), VII α' 4

ροδομάγουλον, τό, XVI 39

ρούγα, ἡ<βεν. ruga (= ὁδός), V ιβ' 1

ροχουντζίω (= ροχαλιζώ), XII α 4

σενατο, τὸ<ιτ. senato (= γερουσία), X 12

σιάζω (= διορθώνω), I 128

σίντιχος (= δημοτ. ἄρχων), XII κβ' 2

σκητεύω, VII ιε' 2

σκληραγωγία, ἡ (= σωματικὴ καταπόνη-
σις, τιμωρία), XI ιγ' 4

σκοτιδιάζω V α' 3

σκοτιζώ [μτχ. παθ. παρακ.: σκοτισμένος]
(= ζαλιζώ), I 105

σ(μ)πάρο, τὸ<βεν. sbargo (= πυροβολι-
σμός), I 95

σολτάδος, ὁ<βεν. soldado, ιτ. soldato
(= στρατιώτης), III 11, 93

σουργάκι, τὸ (ὑποκορ. τοῦ ὀνόμ. σουγιάς
= μαχαίριδιον), I 55

σπαράω<βεν. sbarār (= πυροβολῶ), I 54

σπιούνος<ιτ. spione (= κατάσκοπος, κατα-
δότης), XV 21

στέχομαι [παθ. ἄορ.: ἐστάθη (= συνέβη)],
I 10

στέγω (= ἁρμόζω, στηρίζομαι), IV 10

στερενέουμον (= στεροῦμαι), IV 49

στραβοκαμπουρισμένος, XIII 26

στιτσάρο [παθ. ἄορ.: ἐστιτσαρήστηκαν]<
ιτ. stizza (= ἐξοργίζω), I 57

στορίζω [ιστορίζω, Μτχ. παθ. παρακ.:
στορισμένη] (= ζωγραφίζω), V α' 1

στραβαρία, ἡ<ιτ. straviare (= παρεκτρο-
πή), I 44

σύστημα, τὸ (= τάξις), III 104

σφικτοαγκάλιαζω, XIII 44

σφικτοαγκάλιασμα, τό, IV 35

σόνω (= ἐξαρκῶ), XII κ' 4.

τζίγγούνης (= φιλάργυρος), XII θ' 1

τζιμπῶ (= κεντῶ δι' ὀξείος ὀργάνου), I 56

τηράζω (= κοιτάζω, ἐπιθεωρῶ), III 7

τσιμουτία, ἡ (= ἐλαχίστη ἀσθενὴς φωνή),
I 88

τυραντζίω (= τυραννῶ), XI ε' 4

τυφλομάρα, ἡ (= τυφλότης· μτφρ.), XI ιθ' 3
τύφος, ὁ (= ἑπαρσις), XVI 60

φαίνομαι [προστ. ἀορ.: φανήσου], IV 48
 φαλσούνης < ιτ. falso (= ψευδής, δόλιος),

XII θ' 3

ῥοφελῶ [ῥοφελῶ], I 123, VII η' 4

ῥόντις [ἀφόντις] (= ἀφ' οὗτου), VI 5

φραγμασ[τ]όνος < ιτ. frammassone, γαλλ.

franc-maçon (= ἐλευθεροτέκτων) I, 29

φυλακάτορας, ὁ [καί: φύλακας, ὁ] (= φρου-
 ρός), I 51, III 49

φυλακῶν (= φυλακίζω), X 6

φυλοκάρδι, τὸ [πληθ.: φυλοκάρδια, τὰ (= τὰ
 φύλλα τῆς καρδίας)], VI 14

χυδαῖος [κατ' ἀντιδιαστολήν πρὸς τὸ «ἄρ-
 χων»] (= ὁ ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τοῦ
 λαοῦ, μὴ εὐγενῆς), XI κγ' 4

ψενδάγχων, ὁ, XII ζ 3

ψυχομαχίζω, X 10

ΠΙΝΑΞ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Βάρδας, I 34

Βασίλοβιτς Στ., σ. 47 κέξ.

Βλασταῖοι, I 7

Βρυώνης [Π.], XII ιθ' 2

Βώβης, σ. 46

Γαήτας [Ἀντ.], XII ιγ' 1

Γαρζώνης Γ., σ. 47, 59 κέξ., III 37, XV 14

Δανελάκης Θ., σ. 54

Θεοτόκης Σ., σ. 54 σημ. 1.

Θερειανός Κ. (Ιερεύς), σ. 48

Καντούνης Νικ., σ. 59

Κατήφορος Ἀντ., σ. 57 κέξ., XII δ' 1

Κομοῦτος Ἀντ., σ. 55 σημ. 1, X 13 κέξ.

Κούρτζο(υ)λας Διον., σ. 58, XIII 9

Κούρτσολας Ν., σ. 54

Κουτούξης Νικ., σ. 54, 59

Λαδᾶς Στ., I 22

Λάλας, I 34

Λιόσης, σ. 44, I 5

Λογοθέτης - Γούλιαρης Ν., σ. 54

Μάνεσης [Γερ.], XII ιζ' 1

Μαρτελάος Ἀντ., σ. 53

Μαρτινέγκος Ἀ., σ. 58

Μελισσηνός Δρ., XIII 30, 37

Μόξερας, III 28

Μουτζᾶ - Μαρτινέγκου Ἐλίσ., σ. 46, 59
 σημ. 4

Μουτζᾶς Νικ., σ. 46

Μπάμπαλης (Μπαμπάλης), σ. 58, XIII 1

Μπαρζός (Μπαρτζός) [Ν.], σ. 57, XII θ' 1

Μπαρμπίας [Κ.], σ. 57, XII θ 3

Μπάφης Ν., σ. 44 κέξ., I 6

Ντανελάκης Τομ., I 31

Πελεκάσης Δημ., σ. 59 σημ. 2

Πετρόπουλος, I 19

Πλανήτερος [Ἑμμ.], XII ις' 4

Πόθος Φρ. (Ιερεύς), σ. 46

Πυρρῆς [Ἑμμ.], XII ιζ' 1

Σιγοῦρος [Φιλ.], XII κ' 1

Τετράδης [Γεώργ.], XII ιζ' 1

Τζαγκαρόπουλος [Ἰω.], σ. 58 σημ. 3, XII
 κα' 3

Φορέστη Ἑλένη Στ., σ. 55 σημ. 1,

Χαλκωματᾶς [Στ.], σ. 47, III 39

Χανιώτης Ἀ., σ. 45, I 77

Χαριάτης [?], σ. 44

ΦΑΙΔΩΝ Κ. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΔΗΣ